

Yttranden vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde den 3 mars 2008 kl. 16.00*§ 3 Interpellation om Vanadisbadets framtid (nr 2007:47)*

Anförande nr 1

Borgarrådet S j ö s t e d t (fp): Jag hänvisar till det utdelade svaret.

Anförande nr 2

J a n V a l e s k o g (s): Ordförande, fullmäktige! Jag vill tacka för svaret. Det har tagit åtta månader att få det. Jag har varit kritisk till den långa handläggningen av interpellationen, för det ska ju ta en månad i vanliga fall. I det här fallet får jag väl å andra sidan vara väldigt glad åt att det är ett svar som jag tycker överensstämmer med de diskussioner som vi har haft lokalt, inte minst kring Vanadisbadets framtid. Jag tycker att det ser ut som ett spännande förslag. Jag tycker också att det är positivt att det i interpellationssvaret också finns upptaget lite grann från en motion som jag har skrivit och alltså fått svar på redan nu. Det var snabbt jobbat.

Jag har dock lite frågor och tänkte därför ändå berätta lite om frågans bakgrund. Frågan om upprustning och ombyggnad av Vanadisbadet var uppe redan år 2000, men luften gick ur frågan då tjänstemän – utan politisk förankring hör och häpna – skrev på ett 15 år långt avtal med ett företag som skulle driva ett lågprishotell på platsen. Det har i och för sig varit ganska framgångsrikt, och det behövs sannerligen lågprishotell i Stockholm. I avtalet ingick också att man skulle hålla badet öppet med en rimlig standard.

Förra våren fanns det dock rykten om att badet faktiskt inte skulle klara ett godkännande av miljöförvaltningen, och vad jag förstår så fanns vid just vid den tidpunkten när man pratade med berörda förvaltningar inga konkreta planer på att göra någonting. En del idéer nämndes men inget konkret. Därför är det desto roligare att se att det har hänt en hel del under dessa åtta månader och att detta förslag har tagits fram. Sedan kommer det naturligtvis att bli en debatt om utformning, ekonomi och annat. Därför vill jag avslutningsvis med anledning av det här interpellationssvaret just kring kostnader och finansiering av projektet fråga om borgarrådet har någon uppfattning om vad det här kan tänkas kosta, hur det ska finansieras och någonting om tidsplanen. 2012 har nämnts. Jag har, utan att ha läst det, förstått att det finns något ärende på väg till idrottsnämnden kring detta. Finns det ifråga om detta någon information som kan vara värd att nämna i det här sammanhanget? Det vore jättebra.

Jag har också en fråga som gäller Bellevueparken. Jag ser i svaret att det ska bli konstgräs där, och det har vi haft som en viktig fråga. Finns någon uppfattning om tidpunkt när det gäller detta? Det finns en komplikation när det gäller Bellevue som vi har haft problem med förut. Jag kan berätta att den här planen för ett antal år sedan bara hade tre hörn. Det var världens enda fotbollsplan med tre hörn. I och med att det var nationalstadspark fick man inte göra vad man ville, och det var väldigt mycket

tjatter om vad man fick göra och inte. Därför undrar jag om det gjorts någon analys och om det här med konstgräset skulle kunna medföra något problem.

Anförande nr 3

Borgarrådet S j ö s t e d t (fp): Jan Valeskog skrev en interpellation för åtta månader sedan, och jag vill verkligen be om ursäkt för att svaret har dröjt. Anledningen till det är naturligtvis att jag ville presentera ett svar på de frågor du ställde, men några svar fanns inte när du skrev din interpellation. Det kan man naturligtvis ha olika åsikter om, men jag visste att det skulle ligga en lösning runt hörnet. Tyvärr låg den lite längre runt hörnet än vad jag då trodde, och hade jag då vetat att det skulle ta åtta månader hade inte svaret dröjt så här lång tid. Jag vill börja med att säga att jag är ledsen för det.

Det är väldigt roligt att Kristina Axén Olin och jag i förra veckan kunde presentera ett nytt förslag på hur en ny idrottsanläggning i Vanadislunden skulle kunna se ut. Den är väldigt viktig, dels för att det är viktigt med ett levande idrottsliv i Vasastaden, dels för att det kommer att byggas väldigt många nya lägenheter i närheten där många nya människor kommer att flytta in. Det är alltså fundamentalt att finns både bad och andra idrottsanläggningar. Det är brist framför allt på bollplaner och inomhushallar i Vasastaden, och Jan Valeskog vet att det är så. Nu ska vi verkligen försöka ta ett helhetsgrepp på det här.

Jag får en fråga om finansieringen. Vi vet ännu inte riktigt vad detta kommer att kosta, och jag vill inte stå och improvisera ett svar på den frågan. Vi kommer vid nästa idrottsnämndssammanträde att be vår förvaltning återkomma med en kostnadsberäkning på vad detta kan gå på. Vi vet att finansiering kommer att ske inom ramen för Norra stationsområdets exploatering. Vi hoppas, som du mycket riktigt har sagt, att detta ska kunna stå klart 2012.

Jag delar den uppfattning du gav uttryck för att det här kommer att bli ett väldigt fint tillskott till hela stadens idrotts- och badytor och framför allt till Vasastaden där det verkligen väldigt väl behövs.

Bellevuefrågan, hur snabbt det kan bli konstgräs och vad som gäller kring nationalstadsparken är också något som vi skickar vidare till idrottsförvaltningen att kolla på. Innan vi vet det vet vi inte hur snabbt det kan gå, men det är också något vi jobbar på i samma sammanhang.

Anförande nr 4

J a n V a l e s k o g (s): Tack för svaret! Jag är som sagt väldigt positiv till den här förändringen och ombyggnationen, eftersom vi har drivit frågan under många år. Borgarrådet känner säkert inte till det, men vi har också, kan jag nämna i sammanhanget, drivit frågan om en hall under jord och fått nej till att det skulle ingå i Norra stationsprojektet. Det förslaget har varit både inne och ute. Nu finns det med igen, men jag kan ärligt säga att får man en sådan här lösning behövs ingen hall under jord. Det är dock en fråga som egentligen ligger på stadsbyggnadskontoret där man håller på och ritar, och det kommer väl upp här under våren. Men projekten bör samordnas. Det vore ju olyckligt om den hall under jord som är planerad vid Norra

stationsområdet skulle strykas och så skulle det här gå i stöpet av något skäl. Då skulle det inte bli någonting. För det är som du säger: Det finns några små gymnastikhallar som nästan är så gamla som från förra sekelskiftet, och det är väldigt dåligt i den här befolkningsmässigt ganska stora stadsdelen.

Jag undrar också om borgarrådet vet hur det blir med badet. Jag har förstått att det är illa ställt, men nog går det att ha öppet i sommar. Hur ser det ut på den punkten? Kan man klara det provisoriskt? I tidningarna i dag säger de att det ska bli en fantastisk sommar dessutom, om vi ska tro på det. Det vore förstås bra om det gick att hålla öppet åtminstone något år till innan man börjar bygga.

Anförande nr 5

Borgarrådet S j ö s t e d t (fp): Det var ju väldigt positiva nyheter, att det ska bli en bra sommar! Det måste vi verkligen hoppas på. Men då hoppas jag att vi kan bada ute i sjön här. Det ska ju läggas ut en massa nya bryggor, så det kommer att bli toppenbra!

Skämt åsido: Badet kommer inte att öppnas igen i år. Det är i ett så dåligt skick att det faktiskt inte går. Risken finns att Vanadisbadet i så fall kommer att befinna sig på Sveavägen, och det tror jag varken Jan Valeskog eller jag är beredd att ta ansvar för. Så det går faktiskt inte att öppna badet det här året. En upprustning är inte heller aktuell, utan i så fall skulle valet stå mellan en ren rekonstruktion av badet, det vill säga att bygga ett nytt, exakt likadant bad, och att göra den här mycket, mycket större anläggningen som vi nu planerar. Då fastnade vi för att föreslå den nya anläggningen som blir oerhört mycket större och som omfattar ett utomhusbad för sommarhalvåret med ett tak som man kan fälla ned så att man faktiskt även kan ha bad på vintern. Det är kostnadseffektivt när man ändå bygger ett bad.

§ 5 Interpellation om ett musikcentrum i Västbodaskolans lokaler (nr 2007:61)

Anförande nr 6

Borgarrådet S j ö s t e d t (fp): Jag hänvisar till det utdelade svaret.

Anförande nr 7

T o m a s R u d i n (s): Jag får tacka så mycket för svaret. Frågan gällde om det gick att använda Västbodaskolans lokaler till annat ändamål medan lokalerna står tomma.

Madeleine Sjöstedt redogör för att dessa lokaler nu planeras användas för bostäder. Det är bra att det kommer ett besked om vad lokalerna ska användas till. Ända sedan beslutet om att lägga ned Västbodaskolans lokaler togs har det nämligen varit väldigt upprörda stämningar ute i området, och det har heller inte varit bra för området att så stora lokaler har stått tomställda under så här lång tid.

Vad jag förstår av svaret kommer de att stå tomma under en längre tid även fortsättningsvis. Det kommer väl att ta tid både för staden att genomföra planeringen och för Svenska bostäder att genomföra omvandlingen av dessa fullt fungerande skollokaler till bostäder – därav min fråga om det går att använda dessa fullt fungerande utbildningslokaler till annat ändamål, till exempel till repetitionslokaler.

Jag tycker att frågan om man skulle kunna tänkas använda lokalerna under ombyggnadstiden eller planeringstiden till annan verksamhet kvarstår. Ungdomsverksamheten som bedrivs av kommunen i Farsta centrum i det som tidigare kallades Tuben har ett skriande behov av repetitionslokaler för rockorkestrar och annat. Om det nu är så att staden har planerat att göra bostäder av de här lokalerna och de därför kommer att stå tomma under en längre tid borde man kunna använda dem till detta ändamål under övergångstiden.

En annan verksamhet som jag tycker att man kan passa på att nämna i sammanhanget och som i dag inte heller kan komma in i lokalerna är de som skulle kunna nyttja de idrottslokaler som finns där. Bland annat har Polisen Basket behov av att använda dessa. Det är en annan fråga, men jag tycker i alla fall att man ska använda lokalerna till olika verksamheter som gör att området inte står tomställt på kvällarna på grund av det olycksaliga beslutet att lägga ned skolan i förtid.

Jag undrar helt enkelt om det går att använda lokalerna för annan verksamhet under omställningsperioden.

Anförande nr 8

Borgarrådet S j ö s t e d t (fp): Vad man kan göra under tidens gång är en oerhört intressant fråga. Den fråga jag fick var om man kunde använda Västbodaskolans lokaler mer permanent som en lösning för Kulturskolan, och det var det jag svarade på. Mitt svar på den frågan är man som borgarråd kan ha åsikter om en förfärlig massa saker, men man ska inte ha åsikter om allt, bland annat inte om var olika

verksamheter hyr lokaler och så vidare. Där går åtminstone för mig en gräns för vad jag ska lägga mig i och vilken kompetens man har som politiker.

Däremot är det en otroligt stor vits med det du säger om omställning och tomställda lokaler. Det är klart att det är provocerande med lokaler som står tomma, om de skulle kunna användas till något roligare och bättre under tidens gång. Den frågan ska jag alltså absolut ta med mig och dryfta med exploateringskontoret som har ansvar för detta. Jag ska även nämna för kulturförvaltningen att det finns lokaler där. Kanske kan man komma åt dem ett tag.

Inom parentes kan jag säga att lokalhyror är en väldigt stor utgiftspost för just kulturnämnden, så jag kommer inte att ta några initiativ till att öka lokalkostnaden. Men man kanske kan få låna lokalerna eller komma åt dem på något annat sätt som kan vara bra både för dem som hyr och för dem som hyr ut.

Idén är bra, och den tar jag absolut med mig!

Anförande nr 9

T o m a s R u d i n (s): Det låter jättebra. Då vill jag också skicka med det jag nämnde, nämligen möjligheten att använda idrottslokalerna, för Polisen Basket är i förtvivlat behov av lokaler. De hade tidigare sin juniorbasketverksamhet i Västbodaskolans idrottslokaler, och nu har de ju blivit av med möjligheterna att vara där. De har också frågat om de kunde få vara där fortsättningsvis, men det har de blivit nekade. Skulle borgarrådet kunna initiera en sådan möjlighet vore det jättebra, eftersom Polisen Basket inte har något annat alternativ. De har ingen egen huvudarena, vilket är en annan fråga som jag vet diskuteras, men i vilket fall som helst vill jag bara anhängiggöra att dessa verksamheter har ett skriande behov av lokaler. Går det att bereda möjligheter i de här lokalerna vore det toppen – utmärkt!

Anförande nr 10

Borgarrådet S j ö s t e d t (fp): Polisen Baskets problem är välkända. De har ju vissa kontakter här i salongen, kan man säga. Jag vet det. Vi ska titta närmare på detta. Jag tar med mig detta även när det gäller idrottslokalerna.

§ 6 Interpellation om borgerlig acceptans av luftföroreningar (nr 2007:64)

Anförande nr 11

Borgarrådet H a m i l t o n (m): Jag hänvisar till det utdelade svaret.

Anförande nr 12

Å s a R o m s o n (mp): Tack, ordförande, och tack för svaret, miljöborgarrådet. Det är ett osedvanligt långt svar, tre sidor, som även är lite märkligt, för det svarar nämligen inte riktigt på den fråga som ställs i interpellationen. Det sägs många andra intressanta saker, och jag återkommer strax till några av dem. Men den fråga jag hade gällde faktiskt det moderata kravet sedan länge här i kommunen på att miljökvalitetsnormerna och särskilt dem vi inte klarar i staden, kvävedioxider och partiklar, inte ska gälla på det sätt som stadgas i lagar och förordningar utan borde stadsanpassas.

Det är det min fråga i första hand rör: Vilken nivå anser miljöborgarrådet att staden faktiskt är ansvarig att garantera sina medborgare i en verkställighetsbar form? Vi har under en lång tid haft en stor diskussion i staden, och nu också väldigt mycket ute bland folk, om vilken hälsopåverkan trafiken i Stockholm har. Det har också kommit väldigt mycket mer forskning de senaste åren. Det handlar om vilken påverkan detta har när det gäller luftvägar och luftvägsrelaterade sjukdomar. Det handlar om astma och om allergi som förstärks. Det handlar också om nedsatt lungkapacitet för barn som utvecklas och för äldre. Det handlar om ännu allvarligare sjukdomar, hjärt- och kärlsjukdomar, som också påverkas väldigt starkt.

Kring de luftföroreningar som trafiken i första hand i Stockholm är utsläppskällan till ligger alltså en oerhört stark hälsofråga. Det är därför anmärkningsvärt att vi har en majoritet och ett parti som åtminstone tidigare har stått väldigt tydligt för att man tycker att de gränsvärden som är satta på EU-nivå inte är bra, utan vill ändra på dem så att kraven, som jag uppfattade det, inte är så hårda på myndigheter och på staden att verkställa och garantera människornas hälsa.

Min fråga var alltså egentligen vilken nivå miljöborgarrådet tycker är acceptabel för medborgarna i Stockholm – så här dålig får luften bli innan jag agerar mer kraftfullt. Det har miljöborgarrådet valt att inte att svara på. Hon svarar i stället om flera åtgärder och kommenterar väldigt mycket kring den process som har förts. Det är förstås intressant, och det är bra att hon gör det. Det är däremot inte tillräckligt bra när det gäller själva åtgärderna, för där finns det väldigt mycket mer att önska. Det är bra och väldigt positivt att även den borgerliga majoriteten nu kommit igång med att diskutera åtgärder. Det gjorde man inte under den förra mandatperioden, utan då hänvisade man bland annat i kommunstyrelsen till att detta inte var tillräckligt utforskat och att normerna och gränsvärdena inte var relevanta att diskutera. Nu tar man tag i frågan, och man vill ändå diskutera åtgärder.

Men nu finns en annan taktik i det här, och det är att man gärna diskuterar de åtgärder man säger sig inte kunna göra. Man diskuterar åtgärder utifrån att det här inte vårt problem utan någon annans. Det kan handla om lagstiftaren rakt över

vattnet eller liknande, trots att man i remissvar från staden faktiskt har varit med och fattat beslut om att man *inte* ska säga att man vill att lagstiftaren ska vidta åtgärder, mer än åtgärden som handlar om att man ska korta den tillåtna säsongen för dubbdäck, vilket bland annat nämns i det här pm:et. Det är en bra åtgärd, men den är helt otillräcklig om vi ska komma ned till nivåer som garanterar stockholmarnas hälsa enligt de stadganden som finns nu.

De åtgärder som miljöborgarrådet radar upp här menar jag är helt otillräckliga, och det finns inget underlag för att hävda att de små åtgärder som nu vidtas och är bra faktiskt kommer att leda till att vi ens kommer under de lagstadgade nivåerna. Miljöpartiet anser att de lagstadgade nivåer vi har snarare borde sänkas med tanke på ny forskning och med den hälsopåverkan som vi nu vet att dessa luftföroreningar har. Vi bör alltså jobba för fler åtgärder och för att sänka nivån för när myndigheter och staden måste börja agera.

Anförande nr 13

Borgarrådet H a m i l t o n (m): Tack herr ordförande! Åsa Romson hävdar att jag inte har svarat på hennes fråga. Då har hon läst svaret väldigt dåligt, för det som står direkt efter den fråga som hon har skrivit är att det i budgeten för 2008 anges tydliga mål som ska uppnås för miljö kvaliteten i Stockholm avseende partiklar och kvävedioxider. Det kan alltså inte råda någon oklarhet i denna del.

Det är precis det majoriteten jobbar med. Vi ska självfallet från Stockholms sida sett leva upp till de lagstadgade miljö kvalitetsnormskrav som finns i Sverige eller inom EU – självklart! Det *är* problem med detta. Ni hade jättestor problem med det under den förra mandatperioden och lyckades inte heller leva upp till dessa miljö kvalitetsnormer. Vi jobbar för att få bukt med de här problemen, liksom 24 av EU:s medlemsländer. Det finns bara ett medlemsland inom EU som lever upp till de här miljö kvalitetsnormerna, och det är Irland. Mer än 70 kommuner i Sverige överskrider dessa miljö kvalitetsnormer, så detta inget unikt Stockholmsproblem utan ett problem som finns i hela landet.

Men vi måste naturligtvis jobba för att se till att minska partikelutsläppen och höja luftkvaliteten i Stockholmsregionen. Att påstå att vi över huvud taget inte är intresserade av att leva upp till miljö kvalitetsnormerna, som Åsa Romson hävdar i det här sammanhanget, är faktiskt grovt missledande. Det råder väldigt delade uppfattningar om vilken hälsopåverkan den här luften får. Åsa Romson hävdar att det bara är trafiken i Stockholm som påverkar detta. Det är inte korrekt. Det är väldigt mycket som kommer från andra länder – i vissa situationer upp till 50 procent av partikelhalterna kommer från andra delar av Europa. Men icke förty jobbar vi med att komma till rätta med problematiken. Den samfälliga expertis som man pratar med säger att det finns ett direkt samband mellan dubbdäcksanvändningen i torrt väglag och partikelhalterna i luften, vilket även Miljöpartiet tidigare har hävdat, men nu passar det inte lika bra att driva frågan på det sättet. Vi skrev redan i maj förra året till regeringen och bad om att få till stånd en ändring av lagstiftningen så att vi kan införa andra regelverk i Stockholm när det gäller dubbdäcksanvändningen. Vi har tyvärr inte fått något svar på detta ännu, men infrastrukturministern antydde i förra

veckan att man börjar fundera på det från regeringens sida och att titta på att göra lagstiftningsförändringar på det här sättet.

Åsa Romson ska alltså inte försöka inbilla stockholmarna att vi inte tycker att det här är viktiga frågor! Det är det, och vi har satt upp de målen i budgeten också.

Anförande nr 14

T o r h i l d L a m o (v): Tack ordförande och fullmäktige! Jag vill tacka interpellanten framför allt för att hon tar upp en väldigt viktig och bra fråga. Frågan om luftföroreningar och partikelhalter är mer aktuell än den någonsin har varit tidigare, och den är ännu mer aktuell nu än den var i november när Åsa Romson ställde interpellationen, eftersom den här och förra vintern – jag vet inte vad jag ska kalla vädret utanför – har sett ut som de har gjort. Som det ser ut med klimatförändringarna lär det se ut så här de kommande åren också. Vi har fått ökade problem det här året. Förra året var ett år med väldigt höga partikelhalter här i Stockholm, och även detta år har normerna överskridits. Det var en artikel i DN i förra veckan eller för lite längre sedan, där man satte ett ganska stort fokus på detta och visade hur otroligt stora hälsoproblem det leder till och att faktiskt människor i vår stad dör på grund av att vi inte kan leva upp till de normer som finns.

Miljöborgarrådet tar upp att detta är ett problem som finns i andra städer, både i Sverige och utomlands. Men det betyder ju inte att inte vi måste ta tag och göra det vi kan här i Stockholm. Det finns saker i svaret som är bra skrivna och bra att göra, men det kommer inte riktigt åt själva kärnan. Det är också det miljöborgarrådet säger: Det viktiga är faktiskt användandet av dubbdäcken. Då säger man att man vill försöka införa ett förbud om användning av dubbdäck från den 31 mars. Till den 31 mars är det nästan en månad. Även om man hade haft ett sådant förbud skulle konsekvenserna redan vara här. Miljönormerna är redan överskridna i Stockholm för denna vinter. Varför kan vi inte tänka om lite? Vi skulle faktiskt kunna införa avgifter på användandet av dubbdäck i Stockholm, precis som man har gjort i andra europeiska städer. Då får man ju inte problemet att man måste köra med sommardäck om man ska till Norrland i början av april, vilket man skulle få om man då måste lägga om däcken. Folk tycker kanske inte att det är så jätteenkelt. Det vore bättre att vi fick en avgift som de som måste köra med dubbdäck får betala, samtidigt som den stora majoritet som inte behöver använda dubbdäck inte betalar.

Anförande nr 15

Å s a R o m s o n (mp): Jag vet inte om Ulla Hamilton inte hörde vad jag sade. Jag sade ju att jag tyckte att en del saker i svaret var bra, men att man inte svarade på frågan. Det beror nog på att när jag tittar i budgeten och verkligen försöker hitta det här oerhört exakta nya målet som ska vara inskrivet så står det att man ska jobba för att minska utsläppen, och det är väldigt bra. Det finns också nyckeltal om att detta handlar om den lagstadgade nivån. Då får jag tolka miljöborgarrådet så att den moderata linjen nu är att man inte kräver att miljö kvalitetsnormerna ska storstadsanpassas, vilket ni har uttryckt ett antal gånger, senast vid en verksamhetsplan i miljö nämnden. Det är väldigt bra, vill jag säga först och främst.

När det gäller åtgärderna finns det två saker att uppmärksamma här. Det är inte enbart partiklar utan även kvävedioxider som är väldigt besvärande. Framför allt är de besvärande för att de är en indikator på alla de mindre partiklarna och på de allmänna avgasutsläppen. Problemet här är att det till stora delar handlar om den stora trafikvolymen. Det är inte alls på samma sätt knutet till användningen av speciella däck eller något liknande. Här är det alltså egentligen trafikmässiga åtgärder som behövs och naturligtvis, vilket din kollega, Ulla, har varit inne på när det gäller de allra mest smutsiga bilarna, de äldsta bilarna. Hur gör vi för att minska utsläppen från dem och från den tunga trafiken? Kvävedioxidmålet är egentligen på det sättet mycket mer komplext och kräver också många fler och skarpa ändringar. Där har man ju än så länge från staden vägrat att genomföra den oerhört konkreta åtgärden som finns i åtgärdsprogrammet, nämligen att stänga av den tunga trafiken från Hornsgatan till exempel.

Men det är inte bara innerstaden som drabbas. Det är inte bara i innerstaden vi har överskridanden. Vi glömmer gärna det när man är väldigt vältalig på Hornsgatan, Södermalm och Sveavägen, men problemen är lika stora. Också stora delar av närförorterna och stora bostadsområden nära våra väldigt kraftigt trafikerade vägar har stora problem. Det här tycker vi att man ska ta ett större grepp om, och man ska också informera bättre.

Staden borde tydligt säga att vi vill använda avgiftsinstrumentet eller något annat regelverk för att generellt minska dubbdäcksanvändningen, inte bara före och efter vintersäsongen utan även under den. Precis som Torhild var inne kommer vi att ha överskridanden även om vi kortar säsongen, och det är ett problem. Jag kan påminna miljöborgarrådet om att den ändring av dubbdäcksanvändningen när det gäller perioden var kommunstyrelsen överens om redan 2005. Det är ändå väldigt bra att ni har tillskrivit regeringen och i bästa fall får igenom en sådan ändring. Det var något som gick lite långsammare i den socialdemokratiska kutymen. Men nu är vi alla överens, för kommunstyrelsen fattade beslut om detta redan då.

Men denna åtgärd är alldeles för liten! Vi måste tänka nytt, och vi måste tänka större. Vi borde tänka både på trafikstyrningen, hur vi minimerar trafik användandet och kanske på nya instrument. Varför inte tänka oss en miljözon för personbilar så som man har i Berlin till exempel? Jag tror att det är ett bra regelverk som skulle ha större effekt.

Anförande nr 16

Borgarrådet Hamilton (m): Tack så mycket, herr ordförande! I dag har vi inte möjlighet att införa avgifter på dubbdäck i kommunen. Även här hämmas vi av det faktum att det är riksdagen som måste besluta om detta, och det är heller inte så att bara för att vi förslagsvis skrev att man skulle kunna förkorta dubbdäckstiden till den 31 mars så skulle vi inte kunna tänka oss en flexibilitet så att kommunerna själva får bestämma vilka tidsperioder det handlar om. Det skulle självklart vara det absolut bästa, för här handlar det ju om att ha en flexibilitet utifrån hur det faktiskt ser ut vädermässigt i staden. Och dubbdäck är inte samma sak som vinterdäck, Torhild Lamo. Även om man förbjuder dubbdäck kan man alltså använda vinterdäck så att man inte behöver åka med sina sommardäck upp till fjällen.

Det här är alltså en komplicerad fråga som för att vi ska kunna göra tillräckliga krafttag i Stockholm kräver att vi faktiskt får möjligheter att vidta de åtgärder som vi ser behöver göras. Den förra regeringen lyckades inte ge den friheten till kommunerna. Nu hoppas jag att den nuvarande borgerliga regeringen är klokare än den tidigare och att vi får möjlighet att använda de här instrumenten.

Sedan är det så, Åsa Romson, att det inte hjälper att stänga av Hornsgatan. Trafiken måste i så fall åka någon annanstans, och du vill ju inte ens ha förbifarten. Då måste trafiken i så fall åka in någon annanstans, och era lösningar är ju icke-lösningar i det här sammanhanget. När man pratar med experter säger de att avstängning av gator absolut inte är någon lösning på det här, för då riskerar man att problemet hamnar någon annanstans i stället.

När det gäller gamla bilar tycker jag att det vore alldeles utmärkt om man kunde ändra på biltullsreglerna så att man kopplar det mer till hur mycket bilarna släpper ut, men inte heller det är en fråga som vi äger här i Stockholm, utan det är riksdagen som har att bestämma detta. I samband med Stockholmsförhandlingarna, där ni inte vill vara med och underteckna men där vi från alliansens sida har undertecknat ett avtal med Carl Cederschiöld, har vi lyft fram att vi tycker att regionen som helhet skulle ta ett mycket större ansvar för att jobba med miljökvalitetsnormerna i den här regionen, i länet. Jag är ordförande i Luftvårdsförbundet i Stockholms och Uppsala län. Vi kommer att ta ett initiativ och bjuda in till möten för att vi gemensamt här i länet ska jobba med att faktiskt se till att vi får en bättre luftkvalitet, inte bara i Stockholm. För det är precis som både du, Åsa, och jag säger, att det är inte bara i Stockholms stad som det här är ett problem. Fler än 70 av landets kommuner har problem på det här området, och det krävs att man vidtar åtgärder så att man minskar detta. Där är teknikutvecklingen och den utveckling som pågår just nu när det gäller motorer och bränslen en väldigt stor hjälp. Det handlar om att pusha på den utvecklingen snarare än att stoppa och hindra och förbjuda.

Anförande nr 17

Å s a R o m s o n (mp): Jag måste bara replikera på några saker som miljöborgarrådet säger här. Hon säger att vi inte får införa några avgifter i staden. Nej, vi får inte införa några generella avgifter, försäljningsavgifter till exempel, men Moderaterna har ju hela tiden motsatt sig det. Moderaterna i Stockholm har aldrig ens velat uttrycka sig gentemot statsmakten, åtminstone inte i något officiellt paper härifrån, utan man har avslagit alla förslag härifrån om att säga till staten att man vill ha avgifter. Från statens sida är det en ganska stor skillnad om kommunen själv vill eller inte. Sedan tror jag att vi vet vad Skatteverket säger som en sådan lösning.

Du säger också att du hoppas att regeringen vill ge kommunerna flexibiliteten att själva bestämma. Jag tycker också att det vore en bra idé, men jag har inte så stora förhoppningar med tanke på att infrastrukturministern var väldigt tydlig med att hon antog att det skulle gälla generella regler. Så var det åtminstone i de nyheter jag såg. Jag vet också vad Vägverket har sagt om att införa regionala tidskrav på detta område. Det har heller inte varit så jättepoppis. Det skulle ändå vara klädsamt, med tanke på frågan jag faktiskt ställde i interpellationen, om miljöborgarrådet själv kunde säga vilken period hon tycker att det ska vara okej med 70-80 procent

dubbäck bland vinterdäcken i Stockholm så att vi får de partikelhalter som vi har haft nu till exempel under februari månad.

Miljöborgarrådet säger också att det inte hjälper att stänga av Hornsgatan. Nej, och det har Miljöpartiet inte heller föreslagit annat än vid extremt höga halter, och då menar vi inte bara Hornsgatan. De dagarna menar vi att man faktiskt måste vara väldigt tydlig mot stockholmarna med att i dag tar vi kollektivtrafiken. I dag funkar det inte. Men det är extremt få dagar. Avstängningar av gator funkar bara vid extrema lägen. Men att stänga av för den tunga trafiken har däremot varit på tapeten ända sedan 2001 när man började jobba med åtgärdsprogrammet. Där är det bara ett trilskande trafikkontor som inte vill genomföra en sådan åtgärd och som tydligen inte heller miljöborgarrådet rör på.

När det gäller våra förslag har faktiskt Miljöpartiet kommit med ett antal förslag vid flera olika tillfällen. Man får däremot aldrig något svar på varifrån Moderaterna hämtar sina förslag om att sänka från 50 till 30 på Hornsgatan till exempel, vilket trafiksäkerhetsmässigt vore en väldigt bra åtgärd men som antagligen inte får så stor effekt för partikelutsläppen. Vi har i vår budget föreslagit en förhöjd p-avgift för dubbade vinterdäck. Det är faktiskt en avgift som vi kan införa, som vi har full rådighet över och som ni borde utreda betydligt mer. Vi har som jag sade också nu börjat föreslå att man ska titta på en miljözon för personbilar. Vi ser att det fungerar i Tyskland. Man kanske också ska reglera en del kring de väldigt utsläppande stadsjeeparna. Det vore i så fall en fördelningspolitisk markör att man faktiskt tar hand om både de rika och de fattiga som släpper ut väldigt mycket avgaser.

Men generellt är problemet här att vi behöver minska trafiken. För detta har Moderaterna och den borgerliga alliansen ingen politik i den här staden, så tyvärr är jag ganska pessimistisk när det gäller utsläppen.

Anförande nr 18

T o r h i l d L a m o (v): Jag beklagar om jag uttryckte mig klantigt eller otydligt kring ett eventuellt dubbdäcksförbud. Jag är mycket väl medveten om att ett dubbdäcksförbud efter den 31 mars inte betyder att man inte får köra med odubbade vinterdäck i Stockholm. Vänsterpartiet stöder också att man inför en förkortad dubbdäckssäsong. Men med en sådan åtgärd kommer man fortfarande bara åt lite av problemet. Även om det är en bra åtgärd är det en åtgärd som inte når så väldigt långt.

Jag är också lite besviken över att man inte tar till vara de möjligheter vi har. Om du nu säger att vi inte kan avgiftsbelägga dubbdäcksanvändare eftersom det är en fråga för staten borde det väl inte vara helt omöjligt, nu när det är en borgerlig majoritet i riksdagen också, att föra fram de här argumenten om det nu vore så att man stödde dem. Men vi kan också genomföra andra, mindre åtgärder, vilket också Åsa Romson var inne på. Göteborg vill införa ett krav på att miljöbilar ska ha dubbfria vinterdäck för att de ska få boendeparkering. Det är ett förslag som Vänsterpartiet också har lagt fram för Stockholm. Det har ni inte velat bifalla. Att införa höjda parkeringsavgifter eller på andra sätt använda andra kommunala avgifter som Åsa Romson tar upp tycker jag också är ganska vettigt. Det finns ju sådana möjligheter.

Slutligen är det ändå dubbdäcksanvändandet som är den stora boven i dramat, i alla fall vad gäller partiklar, och då måste man ändå försöka hitta några sätt att komma åt problemet. Man kan inte bara dutta lite här och där, utan vi måste faktiskt försöka hitta ett sätt som gör att vi inte får fler vintrar som ser ut som i år och förra året.

Anförande nr 19

Borgarrådet H a m i l t o n (m): Tack herr ordförande! Vi är ganska överens i frågan om att det är dubbdäcken som är ett av de största problemen i det här sammanhanget. Då tycker jag att ni utifrån era partier i riksdagen får lov att jobba för att sätta tryck på regeringen i frågan, så lovar jag att jobba från mitt håll för att vi ska få möjligheter att kommunalt reglera när dubbdäcken ska kunna användas i kommunen. Jag tror faktiskt, Torhild Lamo, att om man skulle förkorta dubbdäcksanvändningstiden till låt säga den 31 mars så skulle man skapa ett helt annat incitament för stockholmarna att faktiskt sätta på vinterdäck från första början i stället för dubbdäck, eftersom man ju inte riktigt vet vad som händer den andra delen. Vi har i och för sig haft ett extremt torrväglag i år i Stockholm, men det är inte säkert att det alltid är så. Jag tror alltså att en sådan reglering faktiskt skulle påverka incitamentet.

Vi jobbar på många olika sätt med att minska partikel- och luftföroreningarna i Stockholm, och det framgår också väldigt tydligt av mitt interpellationssvar. Att jag sedan inte har svarat exakt så som Åsa Romson tycker att man ska svara är en annan sak. Men jag tycker inte att man då ska stå i talarstolen och säga att vi negligerar problemet, för det gör vi faktiskt inte. Det är faktiskt helt felaktigt. Vi har inte heller, som Åsa påstod här, i verksamhetsplanen för miljöförvaltningen föreslagit att vi inte skulle jobba med de här frågorna. Det är faktiskt också helt felaktigt. Jag tycker att man ska vara sjyst när man debatterar de här frågorna. Man ska vara ärlig i debatten och inte hitta på olika partiers åsikter i olika sammanhang. Vi tycker att överskridandena när det gäller luftkvalitetsnormerna i Stockholm är ett problem. Vi har satt upp mål i vår budget för att vi ska jobba för att leva upp till detta. Vi jobbar stenhårt för att leva upp till miljökvalitetsnormerna.

*§ 7 Interpellation om insatser för personer som står långt från arbetsmarknaden
(nr 2007:65)*

Anförande nr 20

Borgarrådet K r i s t e r s s o n (m): Jag ber att få hänvisa till utdelat svar.

Anförande nr 21

K a r i n R å g s j ö (v): Tack för ditt svar, Ulf, även om det var lite flummigt. Jobbtorgen i all ära, men de löser inte alla problem. Trots jobbtorgen kommer missbrukare, psykiskt sjuka och andra med mer djupgående problem att ha svårt att komma in på arbetsmarknaden. START och KrAmiMoa, som det här handlar om inom socialtjänstförvaltningen, har väldigt lång erfarenhet av att arbeta med människor som står väldigt långt från arbetsmarknaden och behöver olika typer av insatser. Båda dessa verksamheter kan i dag ta emot betydligt större grupper, men stadsdelsnämnderna har inte medel, inte pengar, att köpa tjänsterna, och vi ser att det lär bli värre i ett antal stadsdelar när underskotten växer.

Flera av stadens chefer för vuxen- och missbrukssektionerna är väldigt oroliga, för de kan se att målgrupperna inte kommer att tillgodoses med just jobbtorgen. Man tror att dessa personer i stället kommer att stigmatiseras ännu mer. Tittar man på KrAmiMoa kan man se att hälften av dem som genomgår programmet kommer ut i arbete. Det är en oerhört bra siffra. Men risken finns att de här verksamheterna inte kommer att finnas kvar om vi inte gör något mer radikalt från stadens sida, trots att verksamheterna marknadsförs av er egen regering tvärs över sjön i budgetpropositionen. Verksamheterna är dessutom utredda av Socialstyrelsen och varje krona ger ett flertal tillbaka – så är det.

När det gäller arbetsmarknadsfrågorna för dem som står långt från arbetsmarknaden pågår det nu en ständig kamp mellan jobbtorg, försörjningsstöd och ibland missbrukarsektionen om vem som ska stå för betalningen till START och KrAmiMoa. I dagsläget finns det alltså en överhängande risk att dessa personer faller mellan stolarna. Vi tycker därför att det vore rimligt att man under detta år ger stadsdelarna medel för att stödja de här grupperna, eftersom man har väldigt god koll på dessa personers behov.

Vid en rundringning i höstas var det flera försörjningsstödschefer som var väldigt tydliga med att det inte fanns några som helst pengar för arbetsmarknadsinsatser utöver pyttelite pengar i OSA-anställningar, vilka också har minskat drastiskt. Från kriminalvården och frivården uttrycker man ett stort missnöje med staden när det gäller att fullfölja kriminalvårdens verkställighetsplaneringar, speciellt när det gäller arbetsmarknadsinsatser som KrAmiMoa, och det är ganska oroväckande.

Staden har beslutat att verksamheter som START och KrAmiMoa ska vara intäktsfinansierade. Då måste man se till att det finns medel att köpa den här typen av rehabilitering, annars faller ju allt samman som ett litet korthus.

Som det ser ut i dag kommer START och KrAmiMoa att ha det svårt. De får inga nya eller bara väldigt få klienter – helt enkelt för det saknas pengar.

Jag kan inte utläsa svaret på min fråga i interpellationssvaret så jag frågar igen: Är det här ett rimligt sätt att använda skattemedel på? Hur ska vi göra med de personer som står så långt från arbetsmarknaden om inte jobbtorgen kan svälja dem?

Anförande nr 22

A b d o G o r i y a (s): Ordförande och Ulf Kristersson! När man läser ditt svar får man en bild av att jobbtorgen i Stockholm kommer att lösa alla problem i staden. Men både du och jag och dina kompisar i Spånga-Tensta vet hur det har gått med jobbtorgen där. Fram till för två veckor sedan hade inte ett enda jobb skapats. Ni lade ned en väl fungerande verksamhet och ersatte den med en ny som kommer att behöva mycket tid för att starta. Exempelvis har all personal som tidigare jobbat med det mycket framgångsrika Lunda Nova sagts upp. En ny personalstyrka finns i dag. De saknar både språkkunskaper och kunskaper om stadsdelens karaktär. Företagargruppen har flyttat från lokalerna. Näringslivsenheten har i praktiken försvunnit. Nyföretagande- och entreprenörskapsarbetet har upphört. Situationen är absolut inte bättre i de andra stadsdelarna.

I Rinkeby-Kista exempelvis måste jobbtorgen skapa 350 nya jobb om man ska slippa nedskärningar, enligt den personal jag varit i kontakt med i dag. I Enskede-Årsta-Vantör har det ekonomiska biståndet eller kostnaderna ökat under de senaste två månaderna.

Tillbaka till ditt svar: Jag vill ställa samma fråga som Karin Rågsjö. Du säger absolut ingenting i ditt svar om hur stadsdelarna ska kunna ha råd att köpa de här tjänsterna från KrAmiMoa med tanke på den dåliga ekonomiska situationen som råder i stadsdelarna.

Anförande nr 23

Borgarrådet K r i s t e r s s o n (m): Tack för det! Det är lite ironiskt att Karin Rågsjö börjar med att säga jobbtorgen i all ära, men allt handlar inte om detta. Därefter säger Abdo Goriya till mig att tvärtom – efter två månaders intensivt arbete med jobbtorgen kan vi dödförklara hela idén.

Faktum är att jag inte svarar att det handlar om jobbtorg. Jag försökte svara på den interpellation som Karin Rågsjö har ställt till mig och påpekar att jobbtorgen fyller *en* viktig funktion för dem som står långt från arbetsmarknaden, men en begränsad funktion i den meningen att det ska vara människor som fullt ut eller till stor del har normal arbetskapacitet och vars enda behov av socialbidrag härrör från att de är arbetslösa. Det är en extremt viktig sak. Vi pratar inte om den samlade målgrupp av människor som av helt andra skäl står utanför arbetsmarknaden. Därför beskriver jag i korthet det som också finns i budgeten på sidan 19 och 20 för socialtjänsten, hur vi arbetar med att utveckla de tjänster som finns inom KrAmiMoa.

Sedan är det klart att alla inser att detta är en väldigt komplicerad verksamhet. Fråga till exempel våra vänner på Fountain House som bland annat arbetar med att försöka

ge människor sysselsättning också på den riktiga marknaden för människor som har olika former av psykiska funktionsnedsättningar. Det här är inte enkelt. Det är väldigt komplicerat, men det är också otroligt viktigt, vilket jag försöker säga i mitt svar till Karin Rågsjö.

Anförande nr 24

K a r i n R å g s j ö (v): Ulf, ordförande och alla andra! Jag vet inte hur många som såg Tom Alands dokumentär i går om Rågsved och de äldre missbrukarna och deras liv. Det är dem vi talar om. Hur ska vi se till att dessa personer får stöd och möjlighet att komma ut i arbetslivet? Vi kan nu se att stadsdelarna inte köper tjänster från KrAmiMoa och START som har väldigt bra utvärderingsresultat, som nämns av regeringen och som Socialstyrelsen har utvärderat, utan de här personerna hamnar i ett slags vakuum. Vi tycker att det är oerhört oroande, och jag tror att man skulle behöva ge lite extra pengar till stadsdelarna för att de skulle kunna köpa dessa tjänster i ett övergångsskede. Annars kommer de att hamna på sidan om, tyvärr.

Ett annat problem är att START har sökt EU-pengar för att utveckla jobbnätet, men om man får nej från EFS-rådet kommer det att vara väldigt svårt att ha resurser för att utveckla verksamheten. Stadsdelarna är nämligen inte beredda att betala kostnaderna exempelvis för unga vuxna som står långt från arbetsmarknaden.

Min fråga är fortfarande: Hur ska vi, eller ni snarare som sitter på makten här och nu, lösa detta?

Anförande nr 25

A b d o G o r i y a (s): Ulf Kristersson, jag tror absolut inte att det räcker med enbart två månader, men det ni har gjort under den här perioden är att lägga ned en verksamhet som var väl fungerande. Du kommer väl ihåg att ni ströp Lunda Nova förra året, ett projekt riktat mot just de människor som stod långt från arbetsmarknadsåtgärder. Du halverade bidraget till dem, och så har de helt och hållet försvunnit.

Ni har ändrat hela den situation som var mycket framgångsrik under den förra mandatperioden till ett pris som det inte är värt i jämförelse med de framgångar som vi nått under den förra mandatperioden. Men vi får inte något svar på frågan: Hur kommer i dag stadsdelarna med de ekonomiska resurser som är knappa att kunna köpa de här tjänsterna från KrAmiMoa?

Anförande nr 26

Borgarrådet K r i s t e r s s o n (m): Vi fortsätter att prata om två helt olika saker här. Abdo Goriya vill prata om jobbtorgen och sin favorit Lunda Nova och tillhör de människor som nu är arga för att allt inte är som det var förr. Jag har respekt för det. Det är lätt att vara väldigt förtjust i egna, lokala projekt. Jag har sagt många gånger här i kammaren att vi har försökt ta hänsyn till de allra bästa erfarenheterna och resultaten från tidigare lokala arbetsmarknadsprojekt för att nu bygga gemensamma modeller för hela Stockholms stad. Jag är den första att ödmjukt också inse att det tar tid att få detta att fungera fullt ut.

Vi har till dags dato fått in 4 800 personer i Jobbtorg Stockholm. Det är närapå dubbelt så många som sammantaget var involverade i de gamla, mindre projekten av arbetsmarknadsverksamheter. De var inte felfria, Jobbtorg Stockholm är inte felfritt. Det tar lite tid att få allt detta att fungera, men jag kan försäkra dig om att man inte har glömt bort det som fungerade bra i de tidigare mer isolerade och temporärt finansierade projekten. Den debatten lägger åtminstone jag bakom mig.

Det andra var själva frågan om vad vi gör med människor som helt faller utanför Jobbtorg Stockholms målgrupp. Jag delar oron över att det finns många människor som behöver mer stöd än vi i dag är kapabla att ge. Men jag delar inte alls uppfattningen om att det pågår något slags allmän maktkamp mellan jobbtorg och socialtjänst om att slippa och komma ifrån ansvar för de här människorna. Jobbtorgen har sin tydliga målgrupp. Vi har ett gemensamt ansvar för att hjälpa människor som har en helt annan problembild än enbart den att de har socialbidrag för sin försörjning tillbaka till arbetsmarknaden.

Anförande nr 27

K a r i n R å g s j ö (v): Ulf, det är helt uppenbart att det saknas pengar i vissa stadsdelar för att arbeta med de personer som står långt från arbetsmarknaden. Vi talar om de tjejer, män och kvinnor som är missbrukare, som är psykiskt sjuka och så vidare och som behöver mycket stöd för att komma ut på banan igen.

Det finns en oro hos tjänstemännen i de olika socialtjänstförvaltningarna i de 14 stadsdelarna, och jag tycker att ni ska ta den oron på allvar och casha upp lite pengar, eller ganska mycket, så att de här personerna kan få ett värdigt liv.

Anförande nr 28

A b d o G o r i y a (s): Det är helt riktigt, Ulf Kristersson, att vi pratar om två saker, men det är du själv som i ditt svar lyft upp både jobbtorgen och KrAmiMoa. När det gäller det du säger om att slå vakt om goda erfarenheter är det ett faktum att de goda erfarenheterna som jag nämnde i min inledning har försvunnit från just Lunda Nova.

Men återigen till frågan: Stadsdelarnas ekonomi ger inte goda förutsättningar för att kunna köpa de här tjänsterna. Vad kommer ni att göra för att stadsdelarna ska ha möjlighet att få den typen av tjänster?

*§ 10 Muntlig frågestund**Fråga nr 1. Gymnasieskolornas ekonomi*

Anförande nr 29

Borgarrådet M o g e r t (s): Fru ordförande! Det har väl inte undgått någon att de kommunala gymnasieskolorna i Stockholm har en svår ekonomisk situation. Nyligen fick vi ta del av en gemensam skrivelse från de fackliga organisationerna som gick så långt att de talade om en katastrof i gymnasieskolan. Rent sakligt har det senaste året gett ett formellt underskott på 40 miljoner. Man har gått från ett samlat överskott på 24 miljoner till ett underskott på ungefär 16 miljoner.

Man kan naturligtvis som oppositionsborgarråd säga att med en annan budget skulle det här inte vara något problem att lösa - det skulle det naturligtvis inte heller. Men jag vill påstå att även inom ramarna för denna budget skulle detta gå att lösa tämligen snabbt. I er budget har ni lagt undan 35 miljoner i central medelsreserv till ett kommunalt vårdnadsbidrag. Där finns i dag ingen proposition. Vi vet att det kommer att bli ett komplicerat regelverk där det ska samordnas med a-kassa och försörjningsstöd. Vi vet att vi kommer att behöva ha ett kommunalt regelverk, och vi vet att det kommer att behöva skickas ut på remiss. Det gör att det i praktiken är orimligt att tro att detta kan sättas i sjön den 1 juli. Många andra kommuner skjuter på detta.

Min fråga är: Är borgarrådet beredd att använda dessa vårdnadsbidragspengar, skjuta lite på införandet av vårdnadsbidraget och skjuta över pengarna till gymnasieskolan?

Anförande nr 30

Borgarrådet E d h o l m (fp): Ordförande, fullmäktige! Jag förstår att Roger Mogert tycker att man ska ta vårdnadsbidragspengarna och ge dem till gymnasieskolan. Det finns två skäl till detta. För det första är Roger Mogert emot vårdnadsbidraget, för det andra har han inte lagt ett öre mer till gymnasieskolan i sin egen budget. Sanningen är att under de två budgetar som jag har varit ansvarig för har vi lyckats öka pengarna till gymnasieskolan med mer än vad ni lyckades med under fyra år.

Under det här året höjer vi schablonen – det har vi gjort i budget. Nästan ännu viktigare är att vi också har påbörjat en översyn av gymnasieskolans ekonomi. Det har lett till att pengarna till gymnasieskolan har ökat med i snitt 5 procent för innevarande år.

Det finns i dag ingenting som tyder på att vårdnadsbidraget inte kommer att genomföras som det var planerat. Remissen om vårdnadsbidraget är dessutom på väg till stadsdelarna bland annat.

Anförande nr 31

Borgarrådet M o g e r t (s): Fru ordförande! Det var ett på många sätt intressant besked. Jag tolkar det som ett nej, med väldigt många ord.

Jag vill bara rätta borgarrådet på ett par punkter. Min budget innehåller 30 miljoner mer till gymnasieskolan än vad din gör. Du lägger 2 procent i höjd schablon. Det blir lite lustigt när du säger att det inte finns någon kris, och: Vi lägger mycket mer pengar än vad ni gjorde.

Hur många gånger under den socialdemokratiska perioden samlades samtliga fackliga organisationer – Vårdnadsförbundet, Kommunal, Ledarna och Skolledarna – om en skrivelse där de skrev: Nu är det kris, nu är det katastrof, nu måste pengar skjutas till, annars kan inte verksamheten fortgå?

Hur många gånger ställde man in program och sade: Vi kan inte driva det här längre, vi kan bara ta IV-eleverna, det fungerar inte annars?

Man måste öppna ögonen och se att det finns ett problem. Varför kan inte borgarrådet skjuta lite på vårdnadsbidraget? Det är helt riktigt att jag inte vill se något vårdnadsbidrag i Stockholm, men varför kan man inte skjuta på det några månader och rätta upp situationen på gymnasieskolan?

Anförande nr 32

Borgarrådet E d h o l m (fp): Ordförande, fullmäktige! För att vårdnadsbidraget är på väg, är väl svaret på frågan. Vi har sagt att det ska införas den 1 juli. I dagarna går det ut på remiss, och vi planerar att fatta beslut om detta här i fullmäktige före sommaren.

Vad gäller gymnasieskolornas ekonomi kan vi jämföra med hur mycket man spenderar på gymnasieskolan i andra kommuner. Det enklaste och bästa sättet är väl att jämföra med andra kommuner i Stockholms län. I Stockholms stad ligger vi ungefär i mitten. Vi har ett problem, nämligen hyreskostnaderna i Stockholm. De är högre än på många andra ställen. Därför är det viktigt med en översyn av kostnaderna i gymnasieskolan.

Jag vill rätta Roger Mogert på en punkt. Det är utbildningsnämnden som bestämmer vilka program man ska ha på de olika skolorna. Man gör en preliminär planering under hösten, så den har vi redan gjort. Det är inte gymnasieskolorna själva som bestämmer.

Anförande nr 33

Borgarrådet M o g e r t (s): Det är naturligtvis helt riktigt. Jag vet inte om du noterade att Enskede Gårds gymnasium sade att det här programmet bara kommer att vara öppet för IV-elever eftersom vi inte har råd att hålla det öppet för ordinarie elever.

Jag tolkar borgarrådets svar som att det inte finns några problem på gymnasieskolan, att det inte finns något ekonomiskt problem, att ett underskott på 40 miljoner som förs med från 2007 till 2008 egentligen inte finns.

Går man inte från ett ackumulerat överskott på 24 miljoner i gymnasieskolan till ett ackumulerat underskott på 16 miljoner, Lotta Edholm?

Anförande nr 34

Borgarrådet E d h o l m (fp): Det är just därför vi tillför gymnasieskolan mer pengar innevarande år. Vi höjer schablonen. Något som är ännu viktigare i ett läge med väldigt höga hyreskostnader är att vi ökar pengarna till de enskilda gymnasieskolorna. Inom utbildningsnämnden ser vi till att pengarna går ut direkt till skolorna i stället för att stanna i utbildningsnämndens budget. Det är helt analogt med den utveckling vi har på grundskolan. Rektorerne får ut mer pengar, och de får ett större ansvar för sin verksamhet.

Det upplägg vi har med program och inriktningen på programmen på de olika gymnasieskolorna fattar utbildningsnämnden beslut om.

Fråga nr 2. Satsning på äldrevård som äts upp av lönelöft

Anförande nr 35

E i v o r K a r l s s o n (mp): Ordförande, ledamöter! Alliansens satsning på äldrevården i Stockholms stad slukar till stor del Kommunals säkert välmotiverade lönelöft. Det kan innebära att många stadsdelar tvingas att spara eftersom äldreomsorgen förra året gick rejält back.

Min fråga är: Är du beredd att skjuta till mer pengar som så väl behövs inom äldreomsorgen?

Anförande nr 36

Borgarrådet S a m u e l s s o n (kd): Ordförande, fullmäktige! Det är roligt att vi kan vara överens om att de är värda ett lönelöft i äldreomsorgen. Att det blev så pass stort efter många års diskuterande om högre löner är vi naturligtvis väldigt glada för på den borgerliga sidan. Även om det är arbetsmarknadens parter som sluter avtal har det skett nu med en borgerlig regering. Det är vi glada för.

Äldreomsorgens kvalitetssatsning på 280 miljoner är en reell satsning. Trots att andelen äldre äldre minskar har vi valt att inte se till den demografiska utvecklingen och minska resurserna, utan i stället har vi ökat resurserna med 280 miljoner. Därutöver får vi 85 miljoner från regeringen under innevarande år. Det är alltså närmare 400 miljoner som har tillförts äldreomsorgen under 2008.

Vi kommer naturligtvis att följa arbetet noga under året för att se vad utfallet blir. Än så länge måste vi naturligtvis arbeta efter de förutsättningar som är lagda i budgeten.

Anförande nr 37

E i v o r K a r l s s o n (mp): Antalet äldre minskar just nu lite. Det har säkert stadsdelarna räknat med när de har gjort sin genomgång.

Förra året förhandlade fackförbundet Kommunal till sig ett stort lönelöft. I Skärholmen till exempel har man räknat ut att kostnaderna för lönerna inom äldreomsorgen ökat med 6—8 procent i år. Den större delen av alliansens storsatsning på äldreomsorgen går alltså till Kommunals löneökningar. Det är naturligtvis bra att Kommunals medlemmar fick ett rejält lönelöft, men pengarna förefaller inte räcka.

I Skärholmen anser man att extramiljonerna inte märks ute i världen. Där anser man också att det snarare blir mindre pengar till själva vårdverksamheten i år eftersom man inte får kompensation för lönelöften. Pengarna räcker helt enkelt inte till för att förbättra vardagen för de äldre.

Anförande nr 38

Borgarrådet S a m u e l s s o n (kd): Att personalen får höjda löner är väl verkligen en kvalitetssatsning. Nöjd personal gör ett bättre jobb, och det tillfaller naturligtvis också de äldre i omsorgen. På det sättet höjs kvaliteten i våra verksamheter. Det är jag helt övertygad om.

Anförande nr 39

E i v o r K a r l s s o n (mp): När det gäller personalen och lönesatsningen är vi säkert helt överens, men många andra kommuner har kompenserat äldreomsorgen för höjda löner och stigande priser. Det gör inte Stockholms stad. Totalt gick äldreomsorgen i stadsdelarna back med över 100 miljoner förra året. Därför blir det åtstramningar i redan åtstramad verksamhet. Det innebär till exempel färre hemtjänsttimmar och färre platser på särskilda boenden som är en dyr verksamhet.

De enheter som inte kan kompenseras fullt ut för ökade löner kanske måste dra ned på personal och vikarier. Då blir det ännu mer stress för den personal som är kvar.

Anförande nr 40

Borgarrådet S a m u e l s s o n (kd): Förändringar i verksamheten går inte alltid hand i hand. Vi ser nu att andelen äldre äldre minskar, och behovet av personal kommer att minska där. Så länge personal finns kvar finns kostnaderna kvar i verksamheten. Det tar lite tid att lappa över det. Jag är övertygad om att den satsning som vi har gjort kommer de äldre till godo. Vi kommer att följa arbetet noggrant under året. Den kvalitetssatsning vi talar om gäller den här löneökningen.

Man räknar inte krona för krona med pris- och löneomp. Det har vi inte gjort i Stockholms stad så långt tillbaka som jag kan minnas. Man gör satsningar på verksamheterna och använder pengarna till både löneökningar och enskilda satsningar i verksamheterna i övrigt.

Fråga nr 3. Underskott i äldreomsorgen

Anförande nr 41

M a r g a r e t a J o h a n s s o n (v): Ordförande, ledamöter! Våra frågor tangerar varandra, men jag har valt att ställa min fråga till den ekonomiskt högst ansvariga i staden, nämligen Kristina Axén Olin.

I dag har alla stadsdelar utom tre stora underskott i äldreomsorgen. I alltför många handlar det om stora underskott. Det är underskott som får konsekvenser för verksamheten om stadsdelarna ska bära dem.

Samtidigt står äldreomsorgen inför stora förändringar vid halvårsskiftet då kundvalsmodell och kösystem inrättas när det gäller vård och omsorgsboende. Stadsdelarna har inte fått mer pengar för att hantera den ökade administrationen, inte heller för uppföljning och kontroll av de nya privata vårdgivarna, som uppmuntras av er majoritet att etablera sig på den nya marknaden för kundval. Det finns inte ens ett utarbetat kontrollsystem.

Visst har äldreomsorgen fått mer pengar. Tyvärr fanns det ett hål att fylla redan då tillskottet kom. Där har vi faktiskt en del att ta ansvar för.

En positiv rörelse som har gett välförtjänt löneökning till vårdbiträderna har resulterat i att pengarna inte räcker. I medierna kan man läsa att borgarrådet Axén Olin uttalar sig om ytterligare skattesänkningar. Går skattesänkningar före kvalitet i omsorgen om våra äldre? Vilket ekonomiskt ansvar kommer borgarrådet att ta för att säkerställa att stadens äldre får den vård och omsorg som de har rätt till? De är dessutom lovade att personalen ska ha en dräglig arbetsmiljö för att kunna göra ett bra arbete.

Anförande nr 42

Borgarrådet A x é n O l i n (m): Fru ordförande! Det var många frågor som kom väldigt snabbt på slutet. Jag tror att jag uppfattade att ni är oroliga över underskott i äldreomsorgen.

Jag vill börja med att säga att stadens ekonomi är mycket god. Det har sällan varit så att stadsdelsnämnderna har träffat så rätt i bokslutet att man nu övertrasserade med 0,2 procent. Det är väldigt lite i en budget som handlar om åtskilliga miljarder.

Visst finns det en del orosmoln i äldreomsorgen trots att vi, som Ewa Samuelsson påpekade, gjorde en rekordstor höjning och lade på 280 miljoner till äldreomsorgen. Dessutom har regeringen gjort särskilda satsningar. De problem som jag ser i äldreomsorgen är att de äldre blir färre och att man har omstruktureringskostnader eftersom man inte i tillräckligt snabb takt hinner avveckla servicehusboenden och annat.

Det är något som jag med största allvar följer tillsammans med Ewa Samuelsson. Vi får återkomma.

Än så länge är det för tidigt att säga att det är så stora brister att det behöver tillföras pengar. Vi får, som sagt, återkomma.

Anförande nr 43

M a r g a r e t a J o h a n s s o n (v): Det hoppas jag verkligen. Det som jag har mest erfarenhet av är Skärholmen. Där gjorde vi stora strukturomvandlingar under vår majoritet. Vi lade ned servicehus och anpassade verksamheten efter behoven. Jag kan se hur svårt det blir att försöka göra nedskärningar i den budget man har för den verksamhet man ska ta ansvar för. Det ser säkert likadant ut på fler ställen.

Du som är ansvarig för stadens ekonomi har en viktig funktion att fylla med att hjälpa stadsdelarna att komma över det här och hitta ett sätt att hantera sina stora underskott. Det ska inte bara belasta äldreomsorgen, utan det måste staden ta ansvar för.

Anförande nr 44

Borgarrådet A x é n O l i n (m): Jag följer, som sagt, detta mycket noga. Därför besökte jag Skärholmens stadsdelsnämnd häromdagen. Vi diskuterade just äldreomsorgen. Personalen berättade för mig att man inte hyser oro för att man ska ta pengar från någon annan verksamhet för att täcka omstruktureringskostnaderna i äldreomsorgen. Deras bedömning var att pengarna tas genom de särskilda äskanden för omstruktureringskostnader som vi behandlar i ekonomiutskottet.

Det är ett bekymmer att det släpar efter ett år när ålderskullar går ned, som de gör i äldreomsorgen just nu, medan vissa andra åldersgrupper ökar.

Jag och Ewa Samuelsson följer, som sagt, detta mycket noga. Vi har tillfört pengar till äldreomsorgen. Än så länge finns det i alla fall ingen anledning att fatta beslut om några andra budgettramar.

Anförande nr 45

M a r g a r e t a J o h a n s s o n (v): Att jag känner stor oro för äldreomsorgen i staden beror på att man hinner gå in och göra drastiska förändringar. I Skärholmen har vi en god ekonomi totalt sett. På många ställen har man ju totalt ett stort underskott. Risken är att man går in och vidtar drastiska åtgärder som får konsekvenser för de äldre. Det kanske man inte ser förrän de har gjorts.

Det är ett jätteansvar vi har. Våra äldre behöver verkligen en väl fungerande omsorg. Därför ska man inte lämna stadsdelarna med de här underskotten.

Fråga nr 4. Gymnasieskolorna som resultatenheter

Anförande nr 46

Borgarrådet M o g e r t (s): Fru ordförande! Skolborgarrådet framhöll som lösningen på problemen i gymnasieskolan att rektorerna ska få större ansvar för sin

verksamhet. Det är naturligtvis en bra utgångspunkt. Jag skulle vilja säga att den är nödvändig, men inte tillräcklig.

På grund av den förda politiken och det kraftiga underskottet där 20 av 27 gymnasieskolor inte klarar av att hålla sin budget är nu en tredjedel av våra gymnasieskolor inte längre egna resultatenheter. Det innebär att de får ett minskat inflytande över den egna verksamheten och blir satta under – om man hårdrar det – visst förmyndarskap.

Jag vill därför fråga borgarrådet: Ser du några problem med det? Tror du att det finns en risk att rektorerna uppfattar det som en motsägelsefull styrsignal?

Anförande nr 47

Borgarrådet E d h o l m (fp): Ordförande, fullmäktige! Jag tror att det är ganska viktigt att vi har de här principerna. Dem har vi väl varit överens om över partigränserna. Om en resultatenhet går med ett underskott två år i rad måste nämnden för den verksamheten ta ett större ansvar. Jag tror att det är en ganska bra princip. Det gäller också principen att man får föra över stora delar av överskotten och att inte nämnden norpar pengarna om man är riktigt duktig och får överskott.

På lång sikt tror jag att det är ett bra system. Jag är helt övertygad om att de flesta chefer i vår stad tycker att det är ett bra system.

Anförande nr 48

Borgarrådet M o g e r t (s): Det är absolut ett bra system, men du svarar inte på frågan. Om lösningen på underskottet är att rektorerna får ökad makt och själva resultatet av underskottet blir att rektorerna får minskad makt är det inte ett litet problem för skolborgarrådets teori?

Anförande nr 49

Borgarrådet E d h o l m (fp): Tanken med ett sådant system som jag trodde att Roger Mogert höll med om är ju att stimulera våra chefer att ta ett stort ekonomiskt ansvar. Det gör vi genom att öka pengarna till gymnasieskolorna och ge rektorerna möjlighet att satsa på det man ska satsa på och spara på sådant som det går att spara på. Det kan rektor själv avgöra så att pengarna kan gå till undervisning i stället.

Jag tycker fortfarande att det systemet är riktigt. Jag har alltid uppfattat att Socialdemokraterna också tycker att det systemet är riktigt.

Borgarrådet M o g e r t (s): Det känns lite som att diskutera med en viss papegojför-säljare i Bolton, om han är bekant från Monty Python. Gymnasieskolan är inte död; den längtar bara efter fjordarna.

Utan att ha något hopp om att få svar på frågan, säger jag: Är det inte ett problem om du vill att man ska lösa det ekonomiska problemet med att ge gymnasierektorerna mer makt? Är det inte ett problem att de inte kan lösa det eftersom de nu får mindre makt?

Anförande nr 50

Borgarrådet E d h o l m (fp): Jag ska försöka svara igen.

Vi har ett system där resultatenheter kan föra över överskott till nästa år. Om man går med underskott flera år i rad måste den övergripande nämnden ta ett större ansvar. Jag har alltid uppfattat att Socialdemokraterna instämmer i det sättet att styra staden på. Det ger incitament att se till att pengarna används på bästa möjliga sätt.

Inför 2008 tillför vi mer pengar till gymnasieskolan, liksom till andra skolor. Det gör att rektorerna får större möjlighet att hålla budgeten fortsättningsvis.

Jag är övertygad om att det här systemet är det bästa i stället för att vi detaljstyr och tar tillbaka alltför stor makt. Rektorerna är bäst skickade att ha både det pedagogiska och det ekonomiska ansvaret.

Fråga nr 5. Sprututbyte, vad har hänt?

Anförande nr 51

K a r i n R å g s j ö (v): På budgetdebatten i oktober förra året ställde vi oss alla bakom ett beslut om att utreda frågan om sprututbyte. Jag har fått många frågor om vad som händer, om vi har gjort något, om vi har närmat oss landstinget som delvis är väldigt splittrat i den här frågan.

Min fråga till dig, Ulf, är: Hur har du tänkt när det gäller utredningen om sprututbyte?

Anförande nr 52

Borgarrådet K r i s t e r s s o n (m): Det gläder mig speciellt att du ställer den här frågan just i dag. Jag har inte i första hand tänkt, utan jag har i första hand exekverat det beslut som fullmäktige fattade.

Jag ska inte solka debatten med alla oenigheter i sakfrågan utan hålla mig till formaliteten, den gemensamma utredningen. Vi fattade det beslut som du nämnde. I december fattade landstingsfullmäktige ett snarlikt beslut om att genomföra en utredning. Jag säger ”snarlikt” därför att det på alla tänkbara vis inkluderar vårt beslut. Det står inte i strid med det, men det var mycket bredare och mer detaljerat.

För någon månad sedan skrev jag ett brev till Birgitta Rydberg där jag formellt påpekade vårt beslut och noterade att de har fattat ett beslut som, såvitt jag bedömer, är liktydigt med vårt och att jag gärna ser en diskussion med landstinget om hur vi ska genomföra utredningen. Eftersom de hade fler detaljer i sitt beslut bad jag att de skulle inkomma till oss med synpunkter om hur de vill organisera sitt arbete så att vi har något att ta ställning till. Jag skulle tro att de kommer om några veckor.

Anförande nr 53

K a r i n R å g s j ö (v): Menar du med det svaret att vi är lite närmare någon typ av utredning? Sådant här kan ta väldigt lång tid. Det ska till forskare och det ska in

utredningsresultat och så vidare. Vissa personer tycker ju att sprututbyte mer är en sjukvårdsinsats än en narkotikapolitisk insats. Det vore trist om utredningen blev akterseglad. Man måste sätta lite fart. Hur är styrfarten på utredningen, Ulf?

Anförande nr 54

Borgarrådet K r i s t e r s s o n (m): Den har ju inte startat ännu. Jag vet inte någon som har någon annan ambition än att fullfölja de beslut som de båda fullmäktige har fattat.

Du vet lika bra som jag att det inte är alla våra beslut som genomförs med expressfart, men med tanke på frågans dignitet finns det all anledning att genomföra det noggrant och med den rimliga takt som noggrannheten medger. Någon segdragen fråga tänker jag inte på något sätt medverka till.

Anförande nr 55

K a r i n R å g s j ö (v): Du brukar vara ganska snabb med beslut, så vi hoppas att utredningen går med en väldig fart. Det finns ett stort tryck från alla möjliga håll, från generaldirektörer och nedåt.

Fråga nr 6. Sparkrav på socialtjänst i stadsdelsnämnder

Anförande nr 56

A b d o G o r i y a (s): Fru ordförande! Senast i torsdags kunde vi läsa i Stockholm City en artikel under rubriken Nya sparkrav på socialtjänsten i år. Där citeras bland andra du, Kristina Axén Olin.

Det står så här: Det finns hittills inget som visar att det kommer att bli problem för socialförvaltningarna. De enda orosmolnen är Skarpnäck och Hässelby-Vällingby, men där finns nya ledningar som kommer att ta tag i problemen.

Min första fråga är: Hur och på bekostnad av vad kommer de att ta tag i problemen?

Det är absolut inte enbart två stadsdelar som lider av besparingskrav. I Spångstensta har jag pratat med personalen. För att klara en budget i balans måste de spara minst 50 miljoner kronor. Det handlar om äldreomsorgen, förskolan, handikappomsorgen, flyktningmottagandet och framför allt försörjningsstödet.

I Rinkeby-Kista är besparingskravet för att komma till en budget i balans 35—50 miljoner kronor.

Är du inte orolig för fler stadsdelar, Kristina Axén Olin?

Anförande nr 57

Borgarrådet Ax e n O l i n (m): Nej, jag är inte orolig. Som jag sade i en tidigare fråga: Stadens ekonomi är mycket god. Underskotten i stadsdelsnämnderna var 0,2 procent. Det har aldrig varit så lite. Vi har tillfört förskolan, skolan och äldreomsorg-

en pengar. Vi har tillfört många verksamheter pengar. Socialbidragskostnaden och socialbidragsberoendet fortsätter att minska.

Jag tittade just på utfallet för januari. Socialbidragsberoendet har fortsatt att minska, trots att en del påstår att de känner oro för att pengarna inte ska räcka.

Jag är inte orolig. Det har gått åtta veckor. Det finns ingenting som i dag gör mig orolig för att pengar ska tas från viktiga verksamheter och för att det ska göras nedskärningar, något som Abdo Goriya talar om.

Vi kan återkomma och diskutera detta när det har gått några månader till och vi har sett kvartalsprognosen. Stadens ekonomi är mycket god.

Det finns två stadsdelsnämnder som jag är orolig för, nämligen Hässelby-Vällingby och Skarpnäck. Det kan jag återkomma till när vi ser varifrån oron kommer. Det är för tidigt att säga.

Anförande nr 58

A b d o G o r i y a (s): Vi kommer självklart att följa utvecklingen i stadsdelarna. De rapporter som vi får direkt från stadsdelarna och från dem som jobbar där visar att man är mycket orolig över den ekonomiska situationen. Senast när vi gick igenom verksamhetsberättelsen i Spånga-Tensta såg vi att det har varit tendenser till att antalet barn i grupperna kommer att öka. Det kommer att bli ännu värre.

Prata med personalen som jobbar i verkligheten så får du höra deras oro över besparingskraven i de olika stadsdelsnämnderna, framför allt i ytterstaden.

Anförande nr 59

Borgarrådet A x é n O l i n (m): Jag hör vad du säger, Abdo. Jag är ute i verksamheterna. Jag träffar personal. Vi har tillfört pengar. Vi har tillfört både förskolan, skolan, äldreomsorgen, handikappomsorgen och annan verksamhet pengar. Det är inga besparingar och nedskärningsförslag.

I den artikel där du blev intervjuad och även jag blev uppringd av Stockholm City uttalade Eva Fagerheim sig i egenskap av socialsekreterare. Jag känner Eva Fagerheim eftersom hon också är politiker. Hon sitter med styrelseuppdrag för Vänsterpartiet. Jag ser hennes inlägg mer som inlägg från en vänsterpartistisk oppositionspolitiker än från en socialsekreterare. Vi kan återkomma när vi har sett kvartalsrapport 1.

Anförande nr 60

A b d o G o r i y a (s): För mig är personen i fråga ointressant, Kristina Axén Olin. Det intressanta är sakfrågan. Jag pratar med personalen som är mycket orolig över budgeten. Prata med den nya direktören i Spånga-Tensta. Hon säger tydligt och klart att hon måste spara ca 50 miljoner kronor för att få budgeten i balans.

Är du inte orolig för den situation som råder i de flesta stadsdelar i ytterstaden?

Anförande nr 61

Borgarrådet A x é n O l i n (m): Nej, Abdo, jag är inte orolig. Vi kan återkomma när vi har sett kvartalsprognos 1.

Man kan inte utöka ramarna på samtliga verksamheter och, som vi får höra från oppositionen att vi gör, göra nedskärningar. Det går inte ihop.

Nu blev jag rättad. Jag trodde att Eva Fagerheim som uttalade sig som socialsekreterare är vänsterpartist. Hon lär vara socialdemokrat, men det kanske inte spelar så stor roll.

Fråga nr 7. Aviserade hyreshöjningar i centrumanläggningar ägda av Boulton

Anförande nr 62

M a r g a r e t a J o h a n s s o n (v): Ordförande, ledamöter! När Centrumkompaniet såldes till Boulton gav det klirr i stadens kassa. Det var ett klirr som gav en engångsintäkt som inte går att använda till löpande kostnader. Nu står vi inför en aviserad hyreshöjning med 60 procent på Skärholmens bibliotek. Vilka fler hyreshöjningar vi kan vänta oss när andra verksamheter där kommuner har hyresavtal med Boulton ska omförhandlas vet vi inte.

Birka Energi och Centrumkompaniet är lika med ökade löpande kostnader för staden och därmed dess invånare. Kommer ni att dra någon lärdom av detta? Det är så tråkigt att hela tiden behöva säga: Vad var det vi sade?

Hur hjälper det stockholmarna att få ut maximal service för sina skattepengar? Hur tänker borgarrådet Axén Olin agera för att motverka den aviserade chockhöjningen av hyran för Skärholmens bibliotek?

Anförande nr 63

Borgarrådet A x é n O l i n (m): Försäljningen av till Boulton är en affär och politisk vilja som jag är stolt över att vi i den borgerliga majoriteten har genomfört. Det gynnar stockholmarna om staden koncentrerar sig på de verksamheter som staden ska vara stark i och som är stadens angelägenhet. Dit kan inte höra att bedriva shopping och driva shoppinggallerior.

Det var en av de bästa affärer som någonsin har gjorts, spår många. Staden tillfördes många miljarder som vi kan använda till upprustning av våra miljonprogramsområden bland annat.

Jag kan inte lägga mig i en hyresdiskussion mellan ett bibliotek och Boulton i ett centrum. De förhandlingarna måste ske någon annanstans än i offentliga debatter i fullmäktigesalen.

Anförande nr 64

M a r g a r e t a J o h a n s s o n (v): Där har vi helt olika uppfattning. Jag kan ändå se att ett så stort centrum och ett stort företag indirekt påverkar stockholmarna

och den skatt man betalar genom att man hyr lokaler av dem. Jag tycker att vi har ett jättestort ansvar där som vi inte kan avsäga oss. Man kan inte säga att man inte ska lägga sig i en sådan här hyreshöjning. Vi måste ju veta vad det är vi gör när vi säljer av bolag.

Man måste se att Skärholmens centrum är en del av Skärholmen och en del av livet för oss som bor där. Man kan se det som ett kommersiellt centrum, men det är också en viktig del av vårt Skärholmen som vi nu har lämnat ifrån oss.

*§ 11 Interpellation om orättvis fördelning av ekonomiskt bistånd till SL-kort
(nr 2007:66)*

Anförande nr 65

Borgarrådet K r i s t e r s s o n (m): Jag ber att få hänvisa till det svar som är utdelat till fullmäktige.

Anförande nr 66

K a r i n R å g s j ö (v): Jag vill tacka för svaret, även om det minst sagt var undanglidande.

Det är självklart ett rättssäkerhetsproblem och ett likställighetsproblem om 14 stadsdelar gör olika bedömning när det gäller bistånd till SL-kort. Från att 86 procent av hushållen i Stockholms stad med ekonomiskt bistånd i december 2006 hade registrerade utgifter för SL-kort har siffran gått ned och är nu nere på 49 procent. Problemet är att det ser väldigt olika ut i stadsdelarna. Det har vi följt.

Det senaste papperet jag har – det har legat länge eftersom det är länge sedan vi lämnade interpellationen – avser december 2007. Det visar att på Kungsholmen får 59 procent SL-kort. I Enskede-Årsta-Vantör är det 39 procent. Det är alltså 20 procent skillnad mellan de stadsdelarna. Det är inte någon liten skillnad. Vi pratar inte om en eller två procent, vi pratar om 20 procent. Det är inte bra, och det är konstigt.

Självklart spelar det roll om en stadsdel går med underskott eller inte. Ju större underskott desto mer restriktiv bedömning, det kan vi se nu.

Vi kan också se att ytterstaden har drabbats väldigt hårt av detta. Tycker du verkligen att det är rimligt att arbetslösa i Rågsved som har försörjningsstöd inte ska bli beviljade ett SL-kort, medan de som bor på Kungsholmen ska bli det? Ska det vara så i en stad är man betalar samma kommunalskatt?

Statistiken talar sitt tydliga språk. En arbetslös med försörjningsstöd på Norrmalm eller Östermalm har större förutsättningar att få ett SL-kort än den som bor i Rågsved.

Jobbtorgen är ditt mantra; det ska lösa allt. Det kommer knappast att lösa de problem som familjen i Rågsved har när man inte får sitt SL-kort. Det kan betyda ganska mycket när man är en fattig familj och inte kan göra Skansenbesök eller badhallsbesöken. De kanske inte ska ha råd med det heller.

I februari väntas underskottet i Skarpnäck vara 37 miljoner. Vi häpnar. Vi kommer att följa underskottens konsekvenser i staden. Det är tyvärr de fattiga i ytterstaden som kommer att få ta smällarna av er politik.

Jag tror att restriktiviteten kommer att öka. Vi kommer att följa vad USK säger månad efter månad, kvartal efter kvartal. Till slut har ni fått ned siffrorna för antalet

SL-kort, inte i första hand för att folk har fått jobb utan för att i er värld ska fattiga kvinnor och män och deras barn inte beviljas ett ynka SL-kort. Så skapar man ett utanförskap.

Anförande nr 67

Borgarrådet **K r i s t e r s s o n** (m): Jag tycker att man ska vara formell i de här sammanhangen och kräva att de beslut som vi har fattat i den här församlingen efterlevs i våra stadsdelar. Det var ett av problemen tidigare. Vi hade olika tillämpning av socialbidragsreglerna i olika stadsdelar. Det är ett väl känt problem i den här församlingen. På alla möjliga områden har vi extremt olika tillämpningar. Det är orsaken till att vi då och då lägger ned ganska mycket möda på riktlinjearbete.

För ett år sedan gjorde vi det i samband med riktlinjerna för socialbidrag, just nu för adoptionsriktlinjerna. Vi vet att de tillämpas olika. Det ska man sluta med.

Du är helt fel ute. Om det är så att du kan belägga att stadsdelar bryter mot fattade beslut och riktlinjer ska både vi och inte minst stadens revisorer uppmärksamma de stadsdelarna. Det har inte något med stadsdelarnas ekonomi i övrigt att göra. De ska följa riktlinjerna – varken mer eller mindre.

Om det finns olikheter i hur många som beviljas SL-kort beroende på att det är olika sorters problem, olika behov, olika målgrupper som ansöker om socialbidrag är det helt i sin ordning. Det finns ett regelverk för när man ska bevilja och när man inte ska bevilja SL-kort.

Att du, Karin, är emot det beslut som fullmäktige har fattat om detta kan både vi och fullmäktige leva med. Du tvingas att leva med det. Men det skulle inte ursäktas formella fel från stadsdelarna. Jag är den förste att välkomna om du tar fram den sortens felaktigheter. Då ska vi tillsammans se till att stadsdelarna gör som de ska. Jag har fullt förtroende för att stadsdelarna är kapabla att läsa nya riktlinjer och tillämpa dem korrekt.

Anförande nr 68

K a r i n R å g s j ö (v): Jag tycker att det vore bra om alliansen började läsa USK-rapporter noga. Där kan man verkligen följa vad som sker stadsdel efter stadsdel. Det finns många saker på den listan som är märkliga.

Det kan omöjligt vara så att behovet av SL-kort är extremt stort i innerstaden, medan behovet av SL-kort i Rågsved, Enskede, Årsta och Skarpnäck är betydligt mindre. Det är 20 procents skillnad. Det är väldigt anmärkningsvärt. Snittet i staden ligger på 49 procent. Om en stadsdel halkar sig ned till 39 procent är det lite märkligt. Det är märkligt att just de som får bidrag i försörjningsstöd i Enskede, Årsta och Vantör skulle ha så oerhört litet behov av åkkort.

Jag tycker att ni ska ta tag i det här. Som medborgare är jag oerhört oroad över att utfallet är så olika.

Tacka sjutton för att man gör olika bedömningar! Det handlar ju om ekonomi. Ju större underskott man har, desto större restriktivitet. Så är det!

Anförande nr 69

Borgarrådet K r i s t e r s s o n (m): Det är inte konstigare än att antalet avslag i största allmänhet när det gäller socialbidrag varierar beroende på hur många ansökningar som har kommit in och på vilken grund man har skickat in ansökan. Det i sig är inte konstigt. Det som vore anmärkningsvärt vore om människor med exakt samma grundläggande behov i enlighet med de riktlinjer vi har – inte bara det subjektiva behov som Karin Rågsjö råkar ha i fråga om SL-kortet – skulle bedömas på olika sätt i olika stadsdelar. Den misstanken är inte främmande för någon av oss eftersom vi vet att det ofta har inträffat. Hela idén med riktlinjer är ju att man ska undvika att den situationen inträffar. Jag är den förste att uppskatta om det i så fall överklagas så att man får intern praxis fastställd för hur man ska tillämpa föreskrifterna. Det är själva tanken bakom riktlinjerna, inte att gå Karin Rågsjös uppfattning till mötes.

Anförande nr 70

K a r i n R å g s j ö (v): Just i det här fallet handlar det om likställighet. Oavsett om jag bor i Vantör, Rågsved eller på Fleminggatan och har behov av SL-kort ska jag bli bedömd på samma sätt. Det ska inte vara så att jag inte ska få SL-kort om jag bor i Rågsved. Det kan bero på att den person som gör biståndsbedömningen har väldigt strama riktlinjer för att i den stadsdelen bevilja åkkort. Så ser det ut.

Jag tycker att ni ska göra en riktig koll av hur utfallet för SL-kort ser ut framöver. Nu är det en 20-procentig skillnad mellan Kungsholmen i innerstaden och exempelvis Rågsved. Det är inte möjligt att människorna i Rågsved har mindre behov av SL-kort än Kalle Oskarsson på Fleminggatan.

Anförande nr 71

Borgarrådet M o g e r t (s): Ordförande, fullmäktige! Jag hade verkligen inte tänkt lägga mig i detta, men jag tycker att borgarrådet Kristersson har en väl lötsinnig och näst intill raljant syn på den fråga som Karin Rågsjö lyfter fram.

Jag måste fråga borgarrådet: Kan du fullständigt utesluta ett formellt fel? Det är i princip vad du säger. Är du verkligen säker på att behoven är större i innerstaden än i Rågsved? Om inte, är det i så fall ett problem med riktlinjerna som styr resurserna från Rågsved till innerstaden? Vad är du beredd att göra åt det?

Anförande nr 72

Borgarrådet K r i s t e r s s o n (m): Jag utesluter absolut inte att det begås formella fel i staden, vare sig i socialbidragshänseende eller i andra hänseenden där det finns riktlinjer. Vi har tvärtom uppmärksammat dem gång på gång. Det var en av orsakerna till att vi tydliggjorde riktlinjerna på just det här området.

Jag tog nyss exemplet med adoptionsrutinerna där det var alldeles uppenbart att vi hade extremt olika tillämpningar även av tidigare gällande riktlinjer. Det kan ha berott på dåliga eller oklara riktlinjer. Det kan också ha berott på att vi har accepterat ett slags långsam praxisbildning på 14 olika ställen.

Vad vi än tycker innehållsmässigt är vi överens om att det inte ska vara så. Därför arbetar vi med riktlinjer som fastställs av kommunstyrelsen eller fullmäktige. Jag utesluter inte den sortens missgrepp som ni båda påpekar. Min poäng var att säga att detta syftade bland annat de nya riktlinjerna till att undanröja.

Jag är den förste att vara kritisk om vi kan visa att man bryter mot riktlinjerna. Om det däremot är korrekta bedömningar som beror på att ansökningarna ser olika ut i olika stadsdelar är det inte ett dugg konstigt att man har olika många beviljade SL-kort i olika stadsdelar, på samma sätt som det inte är konstigt att andelen beslut i en massa andra sociala frågor ser olika ut i olika stadsdelar.

Jag är inte beredd att nu säga att stadsdelarna bryter mot dessa några månader gamla riktlinjer. Jag kommer precis som ni att vara uppmärksam på att riktlinjerna verkligen får genomslag.

§ 19 Rapportering av ej verkställda beslut enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen SoL, kvartal 3 2007 avseende omsorgen om personer med funktionsnedsättning samt individ- och familjeomsorgen (utl. 2008:17)

Anförande nr 73

K a r i n R å g s j ö (v): Ordförande och ledamöter! Viss finns det positiva signaler som visar att de som är funktionshindrade får insatser som de har rätt till. Det är precis som det ska vara. Däremot är vi i oppositionen oroade över de mycket strama budgetar som finns i vissa stadsdelar på grund av resursbrist. Det kommer att leda till att verkställigheten av beslut förlängs. Det kan vi se nu inom individ- och familjeomsorgen och enheten för hemlösa.

Det rapporteras in 21 icke verkställda beslut. I de 14 nämnderna har man alltså beslutat om någonting, och de berörda personerna får vänta på det. Det handlar om 21 individer, antingen barn eller vuxna, som inte får vad de har rätt till. Det är förstås märkligt, kan man tycka. Det handlar också om likställighet. I ärendet är det tydligt att individ- och familjeomsorgen har drabbats hårt av de nedskärningar som har gjorts i de sociala budgetarna.

När det gäller rekrytering av kontaktpersoner krävs det lite nytänkande. Det har vi inte sett ännu under er regim. Däremot har vi sett det gamla vanliga, nämligen att om man satsar på skattesänkningar innebär det att några betalar. I Stockholm betalar de som redan är marginaliserade. Jag vill hänvisa till det särskilda uttalandet från oppositionen.

Anförande nr 74

A b i t D u n d a r (fp): Jag trodde att man skulle hålla sig till viss sanning och framför allt fakta inom politiken. När man läser oppositionens reservation ser man att den helt enkelt består av felaktigheter. Jag sitter som ordförande i Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd. I min stadsdel finns det i och för sig inte ett enda sådant här ärende. Men i de stadsdelar som har sådana handlar det helt enkelt om svårigheter att hitta kontaktpersoner eller familjehem. Det är den ena svårigheten. Den andra är att det dessutom är svårt att nischa en kontaktperson, när man väl har hittat någon, till just den enskilda individen.

I ert särskilda uttalande hänvisar ni till nedskärningar. Det är bara rena osanningar. Jag tycker att det är viktigt att alla känner till att det inte handlar om nedskärningar. Det är inte därför man inte hittar kontaktfamiljer eller kontaktpersoner. Jag trodde att man skulle hålla sig till en viss sanningsgrad och åtminstone vara lite rättvis när man i övrigt håller på med rättvisefrågor inom politiken. Du får landa lite och hålla dig till fakta, Karin, i stället för att bara rabbla en massa ur partiboken och fara med osanning. Jag tycker inte att det är sjyst.

Anförande nr 75

Borgarrådet K r i s t e r s s o n (m): Jag vill bara stillsamt påpeka att antalet ej verkställda beslut minskade under de tre första kvartalen 2007. Men det fjärde

kvartalet fortsatte inte minskningen. Vi påpekar i ärendet att det är viktigt att undersöka vad det beror på. Det är inte på något sätt någon nonchalans. Det hela har minskat med 62 procent sedan föregående årsskifte, vilket är gott. Men det är inte tillräckligt gott om inte minskningen fortsätter. Vi påpekar uttryckligen att vi nu undersöker orsakerna till detta.

Det är väl känt att vi har en del jobb inom socialtjänsten med att hitta kontaktpersoner. Den problematik vi ibland ser när det gäller fosterfamiljer blir också tydlig när det gäller kontaktpersoner. Det krävs ett mycket långsiktigt lagstiftningsarbete och ett mer uppfinningsrikt arbete lokalt om vi ska lösa den uppgiften i en storstad som Stockholm, där de gamla modellerna inte alltid längre fungerar. Den uppgiften tar vi på stort allvar.

Anförande nr 76

K a r i n R å g s j ö (v): Sanning eller osanning – det handlar ändå om personer som inte har fått vad de ska ha, det vill säga kontaktpersoner. Under vår majoritet hade vi kampanjer för att få tag på kontaktpersoner. Det måste man ha. Till saken hör att ni har skurit ned inom exempelvis socialtjänstnämnden med ungefär 30 miljoner. Och någon kampanj för att få tag på kontaktpersoner har vi inte sett.

Anförande nr 77

A b i t D u n d a r (fp): I min stadsdel brukar vi annonsera när behov uppstår och man har beslut. Vi annonserar både i lokala medier och tillsammans med andra stadsdelar. Det har vi alltid gjort.

Jag menar att det är osanning i ert särskilda uttalande när ni skriver att det är på grund av nedskärningar man inte har tillsatt kontaktpersoner. Det är inte korrekt. Av just de skäl jag nämnde är det ibland svårt att hitta lämpliga kontaktpersoner för enskilda individer. Det kanske är någon som har komplicerade psykosociala problem. Det kan bero på detta.

Det kan också vara så att människor inte längre så gärna vill vara kontaktpersoner. Det är inte som det har varit under 20–30 år i Sverige – att man ställer upp som kontaktfamilj eller kontaktperson. Det är alltså inte sant att det här beror på ekonomin.

Anförande nr 78

K a r i n R å g s j ö (v): Om ett antal stadsdelar har väldiga underskott kan man följa den processen och se vad som händer under året. Det kommer vi att göra; det är ganska lätt att följa verkställigheten.

Ni skär ned med ungefär 30 miljoner på socialtjänstnämnden och tar bort pengar från kampanjen för att nå kontaktpersoner. Man når inte kontaktpersoner bara med annonser, utan man måste hitta på lite mer nyskapande marknadsföring. Det har inte ni gjort, och ni planerar inte heller att göra det. Då riskerar de här 21 personerna att öka i antal till kanske 42 nästa gång.

§ 20 IT-program för Stockholms stad (utl. 2008:18)

Anförande nr 79

Borgarrådet A x é n O l i n (m): Vi vill alla att Stockholm ska bli och vara en världsstad. Vi har fattat beslut om att vi vill ha en modern, tillgänglig och öppen stad där servicen ska vara till för stockholmarna och inte tvärtom. Vi ska ge en kostnads-effektiv service till stockholmarna på tider som de väljer så att de får snabbare och enklare beslut i verksamheter som är viktiga för dem.

Det är därför otroligt glädjande att vi har kunnat avsätta 650 miljoner för att bli en modern IT-stad där servicen just anpassas efter hur stockholmarna själva väljer att få sin service utförd. På område efter område går staden i och med det beslut vi fattar i kväll vidare på ett 30-tal områden för att förenkla och förbättra både för stockholmarna hemma och för våra verksamheter. Vi ska bli den moderna, tillgängliga och öppna världsstaden.

Detta är också viktigt med tanke på det rykte Stockholm har, med vårt Kista Science Center. Det är världskänt som en av de regioner i världen som är bäst när det gäller informationsteknologi. Även för detta är det viktigt att vi håller fanan högt, fortsätter att utvecklas och inte halkar efter och ser andra städer runt om i både Sverige, Europa och världen gå om oss.

Vi ska ha en hög ambition när det gäller informationsteknologi. Det är en självklarhet att Stockholms stads verksamheter ska visa att staden är en spjutspets när det gäller att hitta enkla, snabba sätt för stockholmarna och vår personal att kommunicera på.

Med de orden vill jag, herr ordförande, yrka bifall till stadens IT-ärenden i kväll.

Anförande nr 80

A n d e r s B r o b e r g (kd): Ordförande, fullmäktige! Jag vill egentligen bara instämma i det som finansborgarrådet sade och verkligen stryka under att det är medborgarna som ska vara i fokus. Det är viktigt att se till att medborgarna får service på ett så lättillgängligt sätt som möjligt.

Därför är det bra att vi driver arbetet med att få stadens verksamheter att sätta medborgaren i centrum och utgå från det. Vi ska inte utgå från den egna organisationens rutor och försöka förklara oss, vilket är lätt hänt. Vi ska vända på perspektivet.

Staden har jobbat ganska länge med den här typen av frågor och försökt göra det i olika takt. Det har gått lite upp och ned. Ambitionen har alltid varit hög, men takten har inte alltid varit det. Därför är jag extra glad att vi under den här tiden har satt fokus, lagt resurser och satt tryck på att verkligen få till detta. Vi ska sätta fart och få det hela att bli bra genomfört. Man ska dock vara medveten om att det i en så pass stor organisation som staden är finns en del frågor som är lite knepiga att lösa. Sådana frågor kan vara mycket enklare att lösa i en liten kommun.

Oppositionen har synpunkter på remitteringen av ärendet. Men jag skulle vilja fråga om ni har några synpunkter i sak i själva ärendet. Bifall kommunstyrelsen!

Anförande nr 81

Borgarrådet J ä m t i n (s): Herr ordförande! Det är viktigt med bra service. Det är viktigt med bra välfärdsverksamhet. Men det är också viktigt att medborgarna i Stockholm vet, och på ett enkelt sätt kan ta reda på, vilken service som finns. Därför är det helt logiskt och jättebra att vi går vidare med att använda IT och ny teknik över huvud taget på ett bra sätt.

Det vi framför allt vänder oss mot i ärendet är just hanteringen av remissförfarandet. Ärendet har varit remitterat till endast ett fåtal stadsdelsnämnder. Utbildningsnämnden har inte haft det på remiss. En hel del andra facknämnder har inte heller sett det. Det visar sig också i remissvaren att en del av de dokument som man borde ha fått titta på inte har varit med i remissomgången.

Vi tycker att det är bra att man använder sig av IT mycket mer. Det är därmed svårt att svara på den fråga som Anders Broberg ställde. Det är ju endast ett fåtal nämnder som har haft möjlighet att yttra sig över de dokument som är viktiga. Det handlar om att ta fram bakgrunden till ett bättre IT-program.

Vi hoppas att man tar hänsyn till fler nämnders åsikter i själva genomförandet av IT-programmen. Jag tror att vi trots allt delar synen på att det är viktigt med information och service till medborgarna. Framför allt är det som handikapprådet säger allvarligt: Man har inte riktigt låtit handikapporganisationerna vara med. Men vi ser fram emot att fler nämnder och fler organisationer får vara med i framtagandet av det konkreta IT-programmet och det vidare IT-arbetet. Bifall till den gemensamma reservationen från v och s!

Anförande nr 82

Borgarrådet A x é n O l i n (m): Jag kan ha respekt för det Carin Jämtin påpekar här. Detta innehåller naturligtvis mycket, och det är inte så lätt att följa det. Det är många saker som händer nu.

Däremot stämmer det inte att vi inte skulle vara öppna i processen. Jag vill bara betona att vi kommer att ha en rad ärenden och att vi kommer att kunna diskutera IT-frågor här resten av året, och förmodligen många år framåt. Vi återkommer när det gäller integrationsplattform, e-legitimation, IT-handbok, e-strategi och en rad andra ärenden som kommer senare i år. Detta är den grund som finns.

Om man är intresserad och vill vara med kan man gå in på stadens intranät och titta under Stöd- och styrdokument och IT och telefoni. Där kan man hitta de styr- och stöddokument som behandlar både informations- och kommunikationsteknik, IT-plattform, regler och annat som ni i oppositionen nu hävdar är skäl för en återremiss. Detta har varit helt öppet hela tiden, och det är fortfarande öppet. Det är bara att gå in och komma med synpunkter, precis som nu är fallet efter det vi har gjort med stadens webbsida. Många stockholmare väljer att komma in och ha synpunkter på hur de

tycker att hemsidan ska utformas. Jag tror att alla med tillfredsställelse kommer att känna att alla möjligheter finns om man vill vara med och diskutera dessa frågor.

Anförande nr 83

Borgarrådet J ä m t i n (s): Jag tycker att det är vår uppgift att aktivt efterfråga olika nämnders åsikter i den här och i en hel del andra frågor. Det ska inte vara så att utbildningsnämnden och en hel del stadsdelsnämnder måste söka informationen själv.

Det viktigaste är ändå att kommunstyrelsens handikappråd självt har skrivit så här: Det är beklagligt att man under framtagandet av programmet inte har samrått med de tänkta framtida användarna. Nu kommer de säkert att ta sig an detta och lyssna på inbjudan från finansborgarrådet. De ser med all säkerhet fram emot att få vara med närmare i arbetet framöver

Anförande nr 84

S u s a n n a B r o l i n (v): Herr ordförande, fullmäktige! IT är ett viktigt hjälpmedel för att nå ut. Det *blir* framför allt också ett modernt hjälpmedel som vi måste räkna med. Det kanske också är ett viktigt hjälpmedel när Stockholm ska bli världskänt.

Vad jag kan avläsa av reservationerna tycker jag att det största problemet är att många snarare tycker att det är okänt vad man tar ställning till. Det är aldrig bra. Man säger: Det här är en bra princip, men vi vet inte vad vi ska ta bort. Vi vet inte vad det innebär att vi lägger till saker. Vi vet inte vad det är för ställning vi tar. Det är det de som har svarat på remisserna faktiskt skriver, och det tycker jag är olyckligt. Man måste utveckla dialogen närmare med tiden och inte bara hänvisa till någon annan hemsida.

Det finns också en annan viktig sak som har kommit fram, nämligen att man säger att medborgarna ska vara i fokus. Nästa sak vi kommer fram till är hur man ska jobba med att ta in synpunkterna. Handikapprådet är ett organ, men det finns även andra. Behoven är olika stora. Vi vet att man i dag inte tittar på en hemsida bara för att den finns. Konkurrensen är ganska hård, och därför måste man också nå de olika grupper som man verkligen vill nå ut till.

Med detta yrkar jag bifall till den gemensamma reservationen från v, s och mp.

Anförande nr 85

Borgarrådet A x é n O l i n (m): De reservationer ni har som har inkommit gäller att vi inte har skickat ärendet på remiss till samtliga stadsdelsnämnder. Men vi har inte den ordningen i staden, bland annat beroende på att stadsdelsnämnderna själva har valt att inte få alla ärenden på remiss. De tycker många gånger att de har nog mycket att göra ändå. Vi har remitterat ärendet enligt ett särskilt lottningssystem till en del stadsdelsnämnder och andra nämnder, precis som vi brukar göra.

Jag tror som sagt att det mer handlar om att det här är ganska krångligt. Vi har försökt skriva om en del i ärendet och programmet för att det ska bli mer tillgängligt. Det här är ett språk som alla kanske inte är så vana vid. Men det finns alla möjligheter att vara med. Jag har själv träffat både näringslivet och branschen tillsammans med bland andra Stockholm Business Region och diskuterat. Vi har öppna möten. Stockholmarna kan själva gå in och ha synpunkter på vår hemsida och komma med idéer. Vi för diskussioner med alla som vill vara med.

Jag tror alltså möjligen att vi får försöka hjälpas åt med att göra lite lättare svenska av ärendet. Men det kan vi återkomma till många gånger under de kommande åren.

Anförande nr 86

S u s a n n a B r o l i n (v): Jag är tacksam att man tar till sig att det här ska bli lite mer lättillgängligt och nå ut till fler. Men jag hoppas att man också tar till vara på att det behövs ett förtydligande. Vad är det för dokument man tar bort? Vilka är det man ersätter? Det är minst lika viktigt i ett beslutsfattande. Man ska ju inte avstå från någonting som kan vara viktigt för våra olika verksamheter.

Anförande nr 87

S t e f a n N i l s s o n (mp): Ordförande, fullmäktige! Som Carin Jämtin och Vänsterns representant nyss har framfört är vi i de tre partierna från oppositionen överens om att ärendet inte är bra hanterat. Det finns mycket att önska. Jag tycker att både Carin och Susanna har förklarat det på ett bra sätt. Vi yrkar bifall till vår reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 88

A n d e r s B r o b e r g (kd): Ordförande, fullmäktige! Vi har talat om IT-ärendena ett antal gånger, och det finns en tendens till att krångla till det hela. Jag tycker att det är viktigt att vi i fullmäktige fattar beslut om principer, inriktning och om vad verksamheten ska jobba med. Men vi ska inte ha med alla dessa detaljer.

Jag kan påminna fullmäktige om att vi tidigare har beslutat om vilket IT-protokoll vi ska använda. 802 B, har vi bestämt oss för. Men det har säkert ändrats sedan dess. Det är inte denna typ av beslut som ska fattas här. De ska handla om inriktningen, och sedan ska det hela anpassas löpande och utformas efter varje verksamhets egna förutsättningar och med de målgrupper man har. Därför skulle jag önska att vi får färre av den här typen av ärenden och även tunnare sådana – om ni förstår mig rätt – till fullmäktige.

Anförande nr 89

S u s a n n a B r o l i n (v): Jag vill bara ställa frågan till Anders Broberg: Tycker inte du att det är en viktig princip att alla förstår vad man har fattat beslut om när vi har den här typen av ärenden i framtiden?

Anförande nr 90

A n d e r s B r o b e r g (kd): Jo, och därför tycker jag också att ärenden borde vara tunnare och handla mer om principerna. Då kan de som vill engagera sig i respektive dels utformning göra det på olika sätt.

Sedan kan man ju drista sig till att fråga om alla de ärenden vi behandlar varje dag i fullmäktige är helt begripliga. Men det är en annan fråga.

§ 22 Riktlinjer för utveckling av företagsområdena i Stockholms stad (utl. 2008:20)

Anförande nr 91

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (mp): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Det här är ett intressant ärende. Det är ett ganska bra underlag för stadens utveckling. Jag vill peka på några saker som vi inom Miljöpartiet finner viktiga. En sådan är att vi bör se till översiktsplaneringen vi har i staden. Vi har en bra översiktsplan i dag som pekar ut var vi ska ha våra terminalområden och de kommunaltekniska områdena och hur vi ska bevara verksamhetsområden inom staden.

Allt fler verksamhetsområden trängs nämligen undan av bostadsbebyggelse. Det är ett lite naivt synsätt som vårt finansborgarråd har när hon tror att industriell verksamhet och tillverkningsindustri går så bra ihop. Man har försökt bygga småhus bredvid terminalområden och så vidare. Det fungerar inte.

Miljöpartiet säger att vi måste se till att verksamhetsområdena får vara kvar. Det är också mycket viktigt att man får möjlighet till miljövänliga transportsätt, det vill säga att vi sparar sådana områden som ligger nära spår och har bra kajplatser. De ska värnas speciellt.

Det är också viktigt att expansion av verksamhetsområden på bekostnad av grönmark och naturmark undviks. Det är bättre att spara de områden där vi har verksamheter. Det är många verksamhetsområden i söderort som är speciellt hotade av bostadsbyggande och som trängs undan av det. Där värnar vi verkligen arbetsplatserna, så det är oerhört viktigt att vi behåller dessa områden.

Samtidigt är det naturligtvis trevligt att kunna blanda verksamhetsområden och bostadsområden. Men det är inte alltid så lätt. Industriell verksamhet medför buller och utsläpp av olika slag. Tryckerier har utsläpp och så vidare. Man ska inte vara naiv och tro att man kan samlokalisera tillverkningsindustri och bostäder alltför mycket.

Några områden vi speciellt värnar om är till exempel Lövsta som kommunaltekniskt område. Det uppfyller flera olika funktioner. Man kan komma dit med transporter på båt. Det är dessutom en grön korridor – en del av grönkilarna in till staden. Vi har två terminalområden i staden, nämligen Vinsta och Älvsjö-Årsta. Vi får inte heller sätta i gång att bygga bostadsbebyggelse alltför nära Skrubbaområdet. Och vi ska inte sälja marken till Tyresö, tycker jag. Vi måste behålla den för att kunna utveckla fler verksamheter där. I övrigt går vi på kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 92

Borgarrådet A x é n O l i n (m): Herr ordförande! Jag tror att det finns en stor enighet bland de flesta av oss stockholmare. Vi har insett värdet av att blanda olika former av verksamheter i vår stad. Vi har ibland haft en tendens att bygga renodlade bostadsområden, och inser efter ett tag att det inte var särskilt bra. På samma sätt har vi i dag, inte minst i innerstaden, delar där det finns alldeles för lite bostäder och som därmed blir otrygga platser på kvällen.

Det är viktigt att vi ser till att hålla våra företagsområden attraktiva. Vi måste hitta lösningar för att kunna samla både bostäder, näringsliv och sociala verksamheter tillsammans. Då får vi den kreativa blandning som jag tror att de flesta stockholmare bejakar.

Det finns konfliktområden, precis som Cecilia Obermüller nämnde. Det blir ibland så att olika delar står emot varandra; man kan inte ha bostäder beroende på att det finns företag i närheten och tvärtom. Man hamnar i en konflikt som handlar om buller, arbetstider och annat. På olika sätt verkar vi inom olika partier för att ändå kunna förena bostäder med en levande miljonstad, som vi har sagt att vi vill bli, utan att vi för den sakens skull får områden som är döda antingen på dagtid eller nattetid.

Det här är ett utvecklingsarbete som måste fortsätta under lång tid, då inte minst våra så kallade företagsområden och industriområden har levt en delvis tynande tillvaro och under en rad år inte alls har fått den uppmärksamhet som de förtjänar. Vi inser nu värdet av att ha kvar dessa områden som attraktiva områden för företagare och andra. Vi vill ju så gärna att de ska vara kvar i vår stad. Det pågår ett arbete på område efter område just för att göra dessa områden mer attraktiva och trygga på olika sätt. De kan kanske även innehålla fler bostäder än de har gjort tidigare.

Slutligen vill jag passa på att säga att det här ärendet till skillnad från det förra kanske remitterades till lite väl många. Det har varit i samtliga stadsdelsnämnder och dessutom i samtliga grannkommuner för att de ska inkomma med synpunkter. Detta har gjort att inte heller det här ärendet är särskilt lättillgängligt. Men, herr ordförande, vi lär oss kanske så småningom vilka ärenden som ska remitteras till riktigt många och vilka som ska gå enligt den gängse ordningen.

Anförande nr 93

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (mp): Det var jättebra att ärendet gick på remiss till alla stadsdelar. Det är oerhört viktigt att få alla stadsdelsförvaltningars och nämnders åsikter om det här. Det är ju en del av översiktsplaneringen, skulle jag vilja säga.

Alla partier i den här salen önskar sig nog så långt som möjligt en funktionsblandad, levande stad med olika typer av arbetsplatser och bostäder. Men jag skulle vilja ha ett svar på en fråga redan nu. Den gäller Rostugnen 6, där vi skulle omplacera en upplagsplats för grus- och cementverksamhet. Det är någonting som händer om planeringen havererar och om man inte har ett helhetsgrepp. Jag skulle hemska gärna vilja veta vad majoriteten tänker göra när det gäller den tokiga placeringen av den verksamheten, som vi tvingades omlokalisera. Jag skulle gärna se att man försökte hitta en alternativ lokalisering till Prippstomten och att det sker snabbt. Vi håller nu på att förstöra ett befintligt bostadsområde och ställer till mycket besvär där.

Anförande nr 94

J o n a s E k l u n d (mp): Jag håller med Cecilia Obermüller om att det var bra att det här gick ut på remiss till alla stadsdelsnämnder. Jag tror att stadsdelsnämndernas lokalkännedom kommer till sin rätt här. Det finns ju också verksamhetsområden i nästan varenda stadsdel.

Jag vill tala som lokal representant för Enskede-Årsta-Vantör. I Vantör, nära Rågsved, Hagsätra och Högdalen ute i Rågsveds friområde finns det ett område som heter Snösätra. Tidigare hette det Bråtegränd, och det var kanske mer beskrivande. Det är ett gammalt upplagsområde, där det egentligen inte finns någon verksamhet efter vad man kan se när man går dit. Det är mest skrot och bråte som ligger på tomterna mitt ute i det här fina naturområdet som vi från Miljöpartiets sida hoppas kan bli en Ekopark syd.

Jag vill lägga in en brasklapp till protokollet: Det här måste försvinna när arrendet går ut den sista december 2009. Tidigare har vi varit överens ute i Enskede-Årsta-Vantör om att området ska försvinna när arrendet går ut. Men efter det senaste valet har det kommit till lite tvekan från den borgerliga sidan i frågan: Ska vi verkligen ta bort upplagsområdet, som alltså saknar avlopp och varje slags rening? Om det rinner ut farliga ämnen rinner de rätt ut i naturområdet. Detta måste bort!

§ 23 Centralupphandling av ramavtal (utl. 2008:21)

Anförande nr 95

Borgarrådet M o g e r t (s): Ordförande och fullmäktige! Låt mig börja med att säga att jag tycker att det som beskrivs i ärendet i grunden är verksamheter som vi mycket väl kan upphandla. Men i flera av fallen är det otroligt viktigt att vi ställer krav. Det gäller kanske framför allt när vi talar om flyttbranschen, transportbranschen och tvättbranschen. Vi vet att det är branscher som dras med en hel del problem och en hel del oseriösa företag. Man kan få en del tråkiga effekter om man inte ställer frågorna innan man upphandlar. Det blir som sagt extra viktigt att vi ställer tuffa krav för att vara säkra på att vi får sjysta underentreprenörer.

Den kanske mest kända upphandlingen i den här branschen är den när Skatteverket upphandlade flytten från Skrapan till den nya korvfabriken och Skatteverket i sin upphandling fick ett gäng svartjobbare som utförde flytten. Jag kan förstå att det kanske inte är riktigt lika känsligt för alla partier här. Men icke desto mindre är detta branscher där det är oerhört viktigt att vi ställer seriösa krav. Vi ska ställa krav på social kompetens och höga miljöprestanda. I den här branschen är det så att som man ropar får man svar. Då är det tråkigt när det enda ropet är: Vad kostar det? Bifall den Socialdemokratiska reservationen!

Anförande nr 96

Å s a R o m s o n (mp): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Upphandlingsfrågor är någonting som blir allt viktigare när det gäller hur vi uppnår också de politiska mål som vi har i vår stad. Det handlar helt enkelt om hur vi uppnår en bra stad. Det är en viktig del särskilt i den kommunala och landstingskommunala politikens verktyg för den förbättring av kommunen och området för människorna som man vill ha.

I det här ärendet diskuteras enbart formen, det vill säga om huruvida vi ska ha en central eller en decentraliserad upphandlingsform på en rad olika områden. Man föreslår en centraliserad upphandling på ett antal, framför allt varubaserade, områden. Miljöpartiet kan mycket väl se att det på många av de områdena kan vara bra och fungera väl med en central upphandling. Vi vill samtidigt peka på att det skulle vara bra om kommunstyrelsen skulle kunna ge till exempel stadsdelsnämnderna en rätt att också i framtiden fortsätta att upphandla själva om de har särskilda skäl för det. Om de själva pekar på att de har särskilda behov och är bättre på att upphandla ska de få göra det.

Om man tittar på vad de här områdena innebär ser man att det är upphandling av möbler, kläder, livsmedel, transporter, resor genom resebyråtjänster, el och drivmedel. Det är väl bara de två sista områdena som vi har diskuterat här och har beslut fattade från fullmäktige om när det gäller vissa miljökrav och etiska krav. Det finns en pågående diskussion när det gäller el- och drivmedelsupphandlingen. På alla de andra upphandlingsområdena verkar den borgerliga majoriteten fullständigt ointresserad av att diskutera vilka krav man ställer. Jag kan i alla fall inte läsa ärendet på något annat sätt. Med förlov sagt är även detta ärende lite svårhanterligt att läsa och ta till sig, finansborgarrådet. Man får gå till vissa bilagor för att se vilka

områden det gäller och vice versa. Det handlar också om delegationsordningen till stadsdirektören att genomföra upphandlingarna och så vidare. Helt lätt är det inte.

Men såsom jag förstår det är den borgerliga majoritetens förslag att vi upphandlar det här rakt av utan några som helst miljökrav eller etiska krav. Det är inte acceptabelt. Det är inte modernt. Det finns inte någon kommun i Sverige som i så fall ligger så lågt i sin aktiva upphandlingspolicy på miljöområdet och de etiska områdena – för att inte tala om på flera tjänsteområden. Varför sätter man inte antidiskrimineringsklausulen högre? Vi borde ha gått i bräsch här i Stockholms stad när det gäller att få in en bra och funderande antidiskrimineringsklausul. Det här är ett lågvattenmärke när det gäller upphandlingen.

Jag yrkar bifall till Miljöpartiets reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 97

Eva Louise Erlandsson - Slorach (s): Ordförande, ledamöter! Det vore roligt om något borgarråd från den ansvariga sidan också kunde ha en uppfattning om det här.

Det är okej att det återigen blir en central upphandling. Den borgerliga majoriteten tog bort det för några år sedan. Men det går ju alltid bra att ändra sig. Det kan vara bra inte enbart för att det är ekonomiskt fördelaktigt utan också därför att staden kan ställa krav på leverantörerna som man inte alltid kan då man beställer i mindre enheter. Nu har staden en chans att visa att det går att vara vägledande inom miljöupphandling och social och etisk upphandling, precis som Åsa sade.

Vi ska nu självfallet ställa krav på miljömärkning, rättvisemärkning och antidiskrimineringsklausuler. Vi måste se till att vi inte gör affärer med företag som till exempel är fackföreningsfientliga, har barnarbetare, behandlar djur illa, kränker mänskliga rättigheter eller skövlar naturen och miljön. Det ska inte vara långa transporter utan man ska i stället gynna närproduktion i så stor utsträckning som möjligt. Vi måste alltså handla enligt *fair trade*-principen med alla de miljöregler och etiska regler som det innebär.

Vi har naturligtvis ett ansvar för att se till att skattepengar används effektivt men också för att se till att människor i andra länder inte exploateras och utnyttjas i vårt namn. Det är också stadens ansvar att underleverantörer lever upp bland annat till de sociala och etiska krav som jag har nämnt här. Ingen huvudleverantör ska kunna gömma sig bakom att de inte kände till omständigheterna. En sådan klausul fattas här.

Därför bör vi se över ärendet igen för att klara, tydliga skrivningar om detta ska finnas med i policyn. Det är alldeles för otydligt och löst i det som presenteras i dag. Jag yrkar därför på återremiss enligt vår reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 98

A n d e r s B r o b e r g (kd): Ordförande och fullmäktige! Vi verkar vara ganska överens om att de saker som vi pratar om här ska upphandlas och att det är bra att det finns en kompetens centralt för att göra det här på ett bra sätt.

Vi kommer återigen tillbaka till den diskussion som vi har fört ett antal gånger om vilka extrakrav som ska ställas och i sådana fall i vilken omfattning – när, var och hur? Jag tycker att man många gånger glömmer bort i debatten att det i det här landet redan finns en lång rad lagar som alla företag i Sverige måste följa. Vi har arbetsmiljöregler, miljöregler och skatteregler; på område efter område har vi lagar och regler som alla företag måste följa. Man kan i och för sig pedagogiskt säga att det vore bra att räkna upp dem i varje ärende så att det blir lättare att se att företagen verkligen gör det. Men jag tror att det skulle bli lite knepigt praktiskt sett. Det är även en lite tråkig syn på företagande att göra på det sättet. Man måste komma ihåg att det finns en lång rad regler som lägger grund för allting när vi upphandlar.

Man kan lägga till olika krav beroende på vad det är man handlar upp. Ärendet förbjuder inte att man lägger till olika krav. Åsa Romson var inne på den bränsleupphandling som miljönämnden gjorde. Den är ganska långtgående; jag tycker att den går så långt man kan komma just nu när det gäller att ställa etiska och miljömässiga krav i det specifika ärendet. Sedan är det inte givet att just de kraven rakt av skulle passa perfekt på någon annan sak man ska upphandla.

Jag tycker att det är viktigt att se till att både de som säljer saker och de som ska upphandlar träffas mellan upphandlingarna och diskuterar hur man ska utforma förfrågningsunderlag så att vi får den effekt vi är ute efter. Vad finns det för marknad? Hur många företag finns det? Hur kan man mäta olika saker? Hur ska man få till det på ett bra sätt?

I Stockholms län finns exempel. Det finns ett branschråd för städföretag som träffas regelbundet för att se hur vi ska kunna utforma upphandlingarna i Stockholms län så att vi inte råkar upphandla oseriösa städföretag. Det tycker jag är ett bra exempel. Det borde finnas fler sådana på olika områden. Det viktiga är att se att allt det här finns och att man ska ställa olika krav. Men det måste göras beroende på vad det är man är ute efter och vad det är man ska upphandla. Det måste ställas relevanta krav.

Med detta, herr ordförande, yrkar jag bifall till kommunstyrelsen.

Anförande nr 99

Borgarrådet M o g e r t (s): Ordförande! Det var ju tacknämligt att vi fick veta att det finns lagar i det här landet. Vi gläder oss naturligtvis åt den informationen. Men nu är en del av problemet att en del av företagen inte följer lagarna. Det var där någonstans vi började.

Vi vet också att den offentliga sektorn, som upphandlar för summor motsvarande en tredjedel av bnp varje år, fungerar som en anabol steroid för en hel del av de här oseriösa bolagen. Det är någonstans det som är grunden för diskussionen.

Anders Broberg säger att man kan ställa krav i nästa läge. Jag skulle vilja fråga: Vilka krav har du ställt, och i vilka upphandlingar, under den här mandatperioden? Jag vill ställa ytterligare en fråga. Under förra mandatperioden stödde ni från kd kraven på kollektivavtalsliknande villkor. Till skillnad från de andra borgerliga bröderna stod ni bakom det. Varför har ni ändrat er nu?

Anförande nr 100

A n d e r s B r o b e r g (kd): Du säger att folk ska följa lagarna. Det är ju självklart. Jag förstår inte varför ett företag skulle följa lagarna ännu mer om vi talar om att de ska följa svensk lag. Det måste de göra oavsett om vi har skrivit det eller inte. Sedan måste vi alla trycka på de myndigheter som ska se till det här så att de verkligen gör sitt jobb och att detta följs.

Alla möjliga krav och önskemål som finns är inte alltid så lätta att ställa rent lagstiftningsmässigt. Du vet ju själv att man inte kan kräva kollektivavtal, men det går att kräva en del andra saker. Det är det jag menar; om man diskuterar tillsammans med branscherna kan man försöka få fram villkor som passar för respektive bransch och som ändå klarar sig via den lagstiftning som finns såväl i landet som på EU-nivå och som vi måste följa. Då tror jag att det kan bli bra.

Jag tog miljönämndens upphandling av bränsle som exempel. Jag tycker att den är ganska omfattande och långtgående, och den borde vara i din smak.

Anförande nr 101

P a u l L a p p a l a i n e n (mp): Jag vill gärna veta när det var som Kristdemokraterna bestämde sig för att man inte ska göra någonting på det här området. Förra mandatperioden var i alla fall poängen att man kan ställa både etiska krav, sociala krav och miljökrav om man vill. Då ville ni det. Ni ville till och med ha en tuffare antidiskrimineringsklausul än den som den gamla majoriteten drev igenom. Men nu är ni med och driver igenom att man inte ska ha någon klausul. Var står ni?

Det är så uppenbart på diskrimineringsområdet. Antidiskrimineringsklausuler har haft positiva effekter i så radikala länder som USA, Kanada och England. Och vi sitter här och gaggar om utanförskap, men vägrar fortfarande att göra någonting åt det.

Anförande nr 102

A n d e r s B r o b e r g (kd): Det står faktiskt inte att man inte får ha olika tillägg på det här sättet. Det måste vara rätt anpassat i sammanhanget så att det funkar. Du vet mycket väl att vi tittar på och ska ta fram någon typ av antidiskrimineringsklausul som blir bra och som funkar. Det händer dessutom en massa saker nationellt. Man lägger ihop olika ombudsmän för att få till det här. Det hela måste vara anpassat för de olika delar som man upphandlar.

Anförande nr 103

Å s a R o m s o n (mp): Anders! Du hänvisar till den drivmedelsupphandling som vi gjorde i miljönämnden, som du påstår är ett bra exempel där man går längre och vidare. Men där fanns ju ett pågående projekt! Där finns en del skrivet om miljöprogram och annat. Men ta områden som till exempel klädesindustrin – det kan handla om arbetskläder, möbler, tvätteri-tjänster och liknande. Där finns inget som helst pågående arbete om att ställa några som helst krav.

Anders Broberg! Det här ärendet handlar om när vi i den här församlingen fattar beslut om vilka krav som ställs på de ramupphandlingar som kommunstyrelsen delegerar till stadsdirektören att utföra. Det här är rätt forum för att diskutera vilka krav som ska ställas på de 20 stora områden som ni tänker upphandla. Det är nu vi vill höra vilka krav ni har. Eftersom jag inte kan se några krav i ärendet måste det innebära att det inte finns några krav på miljöområdet, det etiska området eller antidiskrimineringsområdet. Det är bara att konstatera att Kristdemokraterna inte gör någonting åt den upphandlingspolitik som råder.

Anförande nr 104

A n d e r s B r o b e r g (kd): Jag delar inte din uppfattning. För det första finns det en hel del lagar som gäller. För det andra tycker jag ändå att den drivmedelsupphandling som gjordes är ett bra exempel på att man försöker gå så långt det går i frågan om vad vi kan ligga på med.

Det här utesluter inte alls att man har olika tillägg som är relevanta för respektive upphandling. Det måste fortgå hela tiden. Det är viktigt att det blir så. Men jag är emot att det vid alla upphandlingar, oavsett vad det rör sig om, ska ställas femtioelva olika krav. Det främjar inte heller ett gott näringsliv. Vi måste ta de delar som är relevanta.

Anförande nr 105

Borgarrådet L i v h (v): Ordförande och fullmäktige! Självfallet finns det lagar, Anders. Men Stockholm är en av Sveriges största upphandlare och Sveriges största arbetsgivare. Vad vi gör i den här staden har förstås jättestor betydelse för utvecklingen när det gäller till exempel diskriminering, rättvisemärkning och personalens villkor.

Jag tycker att förslaget är upprörande. Jag tycker att det är en upphandling helt utan krav. Det är självklart för en stad av Stockholms storlek, som är så viktig som ledare och som andra tittar på när det gäller hur vi handlar, att ta sitt ansvar. Man tar Stockholm som ett exempel. Självfallet ska vi ha antidiskrimineringsklausuler som ska omfatta även underleverantörer. Självfallet ska vi aldrig sluta avtal med företag som inte garanterar personalen meddelarfrihet. Det måste också vara självklart att personalen har anställningsförhållanden som bottnar i kollektivavtalen. Självfallet ska vi ställa krav på rättvisemärkning. För en modern arbetsgivare och upphandlare är det självklara krav.

En annan sak, som inte har nämnts här men som jag vill ta upp, är att vi inte tycker att servicenämnden ska upphandla enligt ramavtalet. Servicenämndens styrelse

består av tjänstemän och inte av politiker. Det betyder att de upphandlingar som görs där kommer att sakna total politisk insyn, och det tycker inte vi är bra.

Vi tycker också att man behöver en uppföljning av avtalen. Vi vill ha en kontrollfunktion som följer till exempel företagens ekonomiska förhållanden och hur avtalen löper under hela perioden. Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 106

Borgarrådet A x é n O l i n (m): Jag tror att vi ska komma ihåg att det ärende vi ska fatta beslut om i kväll är en centralupphandling av ett ramavtal. Vi har haft en förmåga att diskutera upphandlingsfrågor och antidiskriminering nästan vartenda sammanträde i den här salen, känns det som.

Jag tror att vi är överens i sak. Självfallet vill ingen i detta hus – och troligen ingen annanstans heller – hålla på med diskriminering, ojämlikhet eller andra olagliga företeelser. Skillnaden mellan era och våra partier är synen på hur dessa krav sedan ska efterlevas. Vi anser att när det finns en lag som säger att någonting är förbjudet finns det också myndigheter som ska se till att den efterlevs och kan kontrollera det på olika sätt. Skillnaden är att era partier vill att vi ska starta en egen typ av polisiär verksamhet i detta hus som sedan ska kontrollera och kunna ge repressalier. Det är i dag helt omöjligt.

Vi är nog helt överens i sak. Det är självklart att vi inte vill gynna barnarbete eller köpa något som har medfört att djur har blivit misshandlade eller vad det nu kan vara. Det är det ingen som vill. Men vi tycker inte att det är en uppgift för staden att bli en rättsmyndighet som dessutom inte kommer att ha några befogenheter utöver att kunna tala om att detta är fel genom att skriva in ytterligare krav som ändå inte finns.

Det finns också några som vill gå lite längre. Jag blir lite orolig över Vänsterpartiets krav här på slutet när de började säga att de är bekymrade över att det är professionella tjänstemän i staden och inte politiker som sitter i servicenämnden och gör upphandlingarna. Det gör mig bekymrad, Ann-Margarethe Livh. Det är just när man börjar lägga partipolitiska aspekter på upphandlingar och på vilka produkter man ska köpa som det blir fel. Jag tror att professionen, som just kan våra lagar och ägnar sig åt detta, gör de rätta bedömningarna. Sedan får vi bedriva partipolitik någon annanstans. Det ska vi inte göra när det gäller Sveriges huvudstads upphandlingar.

Anförande nr 107

Borgarrådet M o g e r t (s): Ordförande och fullmäktige! Jag har svårt att se att vi på något sätt skulle vara överens i den här frågan. Vi vill med vår upphandlingspolitik se till att gynna en konkurrens på lika villkor och inte gynna oseriösa företag. Vårt sätt att lösa detta är att man gör en försällning och ställer krav som gör att de här företagen inte kommer in i staden. Vi ska se till att vi inte handlar av oseriösa eller kriminella företag.

Er politik bygger på att ni hoppas på att polisen ska komma och rätta till de misstag vi har begått och ta hand om de oseriösa företag som vi i så fall har fått in. Det är en avgrundslig skillnad.

Anförande nr 108

Borgarrådet A x é n O l i n (m): Roger Mogert! Nu tycker jag att du säger så mycket konstiga saker. I en debatt alldeles nyss här sade du något som jag blev upprörd över, men som jag valde att inte kommentera. Du påstod att en del i den här salen tycker att det är okej med svartjobb. Så är det faktiskt inte.

Våra upphandlare och våra professionella anställda i staden som gör upphandlingar för tiotals miljarder varje år köper inte olaglig verksamhet, verksamhet som medvetet är diskriminerande och så vidare. Jag utgår ifrån att de är professionella. Om några fel begås ska det självfallet polisanmälas. Men du misstror vår personal i staden som har som profession att jobba med upphandlingar.

Du misstror dessutom en del här i salen och påstår att de tycker att det är okej med svartjobb. Jag tycker att du säger en hel del konstiga saker nu som gör mig mer bekymrad än vad jag var innan debatten började.

Anförande nr 109

Å s a R o m s o n (mp): Det här blir en mer och mer besynnerlig debatt. Kristina Axén Olin säger att det är självklart att ingen vill gynna barnarbete, men det är inte en uppgift för staden att bedriva en polisiär verksamhet när man inte kan göra någonting åt det. Men, snälla Kristina, kommer du att säga det efter ytterligare ett reportage i mängden av reportage om hur barn vid något tillfälle har blivit utnyttjade i tredje världen när det gäller en produkt som Stockholm stad eller andra städer upphandlar?

Senast var det frågan om stenen i Hammarby sjöstad. Vi var rörande överens om att vi måste göra någonting åt det. Vi har skickat tjänstemän till Kina för att titta på hur man kan göra om den upphandlingen så att vi får ett mycket bättre stöd i att vi inte utnyttjar barn i tredje världen när det gäller den sten som vi lägger i Hammarby sjöstad. Men nu har den borgerliga alliansen helt vänt i den här frågan. Ni är fullständigt ointresserade av ett arbete med upphandlingsfrågor som ligger i tiden. Man började med de här frågorna för tio år sedan i andra kommuner, i Försvarsmakten och på andra ställen, men Stockholms stad har backat till år noll.

Anförande nr 110

Borgarrådet A x é n O l i n (m): Nej, Åsa Romson, vi är inte ointresserade av de här frågorna. Jag trodde tvärtom att vi alla i den här salen var överens om att det inte är acceptabelt med barnarbete. Vi kan göra väldigt mycket för att samarbeta i de här frågorna där vi har samma värderingar och där vi har en svensk lag som är tydlig nog. Skillnaden är att ni i några partier tycker att vi kan starta en avdelning i staden som får någon sorts myndighetsutövande roll som vi i de borgerliga partierna vet att staden inte kan ha. Vi har inte de befogenheterna. Vi är gärna med och polisanmäler, och vi ska göra allt vi kan för att undvika att det kommer in någon typ av olaglig

eller oetisk verksamhet i staden. Men för den skull behöver man inte ha politiker i en servicenämnd. För den skull behöver vi inte skriva in vilka lagar som gäller. Alla ska veta att det är svensk lag som gäller.

Anförande nr 111

Borgarrådet L i v h (v): Jag hävdar att upphandlingar är politik. Det är viktig politik. Om Stockholm, som den största upphandlaren och en av de största arbetsgivarna i Sverige, har riktlinjer har det betydelse för andra städer och andra företag. Jag menar att vi politiker har skyldigheter att ha koll på de här upphandlingarna. Det handlar inte om att jag misstror några tjänstemän i servicenämnden. Jag anser att det är vi som politiker som ska ha ansvar för vilka upphandlingar vi gör. För att förebygga att vi senare ska råka ut för det som Åsa tog upp ska man naturligtvis ha krav vid upphandlingarna. Man ska ha antidiskrimineringsklausuler, man ska ha meddelarfrihet och allt det vi har pratat om tidigare för att ingen i efterhand ska komma och se att vi har gjort fel.

Anförande nr 112

P a u l L a p p a l a i n e n (mp): Jag vet att jag är lite tjatig när det gäller antidiskrimineringsklausuler. Det är inte tjänstemännen som bekymrar mig. Det som bekymrar mig är just politiker. När alla politiker är överens om någonting och sedan inte kan hitta något verksamt, effektivt handlings sätt för det som de är överens om blir jag bekymrad. Att vara överens i ord kostar ingenting. Att agera kostar någonting. Det är ingen här som har krävt att Stockholms stad ska ha en egen polisiär verksamhet eller något sådant påhitt. Däremot har det påpekats att vi inte kan häva avtal med företag som diskriminerar om man inte skriver in det i avtalet. Varje gång politiker står här och låtsas som om vi har sagt någonting annat, i alla fall som om jag har sagt någonting annat blir jag bekymrad. Det blir hela tiden en fundering över vad ni egentligen säger. Vi vill inte ha en klausul, men vi är emot diskriminering. Vi vill bra miljö, men vi är emot krav. Var finns kraven i det här? Var finns ambitionsnivån? Det är inte så att det inte sägs någonting i den här riktningen i det som Kristina Axén Olin skriver här.

Det sägs att vi ska uppmuntra småföretagare genom upphandlingen. Det står ingenting angående hur. Vi ska ta hänsyn till Handikapprådets åsikter, men det står ingenting angående hur. När ska man göra det? Det är den centrala upphandlingen för Stockholms stad. Jag hoppas att tjänstemännen gissar sig till vilka krav vi tycker ska ställas. Det går att ställa krav här och nu. Det fuskjobb vi pratar om. Vi är inte lagstiftare, men vi ska använda den makt vi har för stockholmarnas väl och ve. Det är vad vi ska göra. 10 miljarder kronor i upphandlingar ger mycket makt om man vill använda den. Jag börjar misstänka att ni inte vill använda den. Ni vill bli av med den. Det är där problemet ligger.

Anförande nr 113

Borgarrådet M o g e r t (s): Ordförande, fullmäktige och finansborgarrådet! Det blev en gnutta fänigt, skulle jag vilja säga. Jag vet att vår personal som sysslar med upphandling vill upphandla sjysta företag. Jag vet det därför att jag jobbade väldigt nära med dem i de här frågorna hela förra mandatperioden. Men ni har tagit ifrån

dem verktygen. Ni säger att vi inte ska syssla med att ställa krav på sjysta villkor och sjysta spelregler. Vi ska inte jobba med att se till att vi har sjysta konkurrensvillkor. Det är ni som är problemet. Dra inte in de tjänstemän som ni har avlovat på verktyg och göm er bakom dem!

Anförande nr 114

Borgarrådet A x é n O l i n (m): Jag vet inte om Roger Mogert har läst ärendet, men självklart är vi emot all form av ohederliga händelser, olagliga saker eller oetiska saker. Men det finns en svensk lagstiftning, och den ska självfallet följas. Vi behöver inte upprepa alla lagar en gång till.

Anförande nr 115

Borgarrådet M o g e r t (s): Ordförande, finansborgarrådet! Det är ingen som har krävt att vi ska bifoga Svensk författningssamling med våra upphandlingar. Det är inte riktigt det det handlar om. Det ärende som vi tog fram under förra mandatperioden och som ni och Folkpartiet reserverade er emot handlade om att ställa krav som gör det svårare för de företag som har för avsikt att bryta mot svensk lagstiftningen. Det gillar ju ingen av oss. Det handlade om att göra det svårare för dem att komma in i kommunens verksamhet. Det är det detta handlar om. Det är där ni inte vill göra det svårare för dem, utan ni vill att polisen ska komma och ta dem. Vi vill inte ha in dem. Där ligger skillnaden.

Anförande nr 116

Borgarrådet R u w a i d a (mp): Alla som lyssnar! Det här en fråga som berör. Den handlar om hur vi använder skattebetalarnas pengar. Man kan ställa två olika typer av krav. Det ena kravet är att man vill att en vara ska vara rättvisemärkt eller ekologisk. Det är ett krav som man ställer på en produkt och hur den ska se ut. Vi vet att borgarna har ett miljökrav. 15 procent av alla livsmedel ska vara ekologiska, tycker borgarna. Det är bra även om det är för dåligt. Problemet är att det inte står i det här ärendet. Tidigare pratade vi om otydligheten i vissa ärenden. Det här ärendet är absolut otydligt. Hur förhåller sig det här ärendet till det krav som borgarna ställer sig bakom när det gäller livsmedel, att 15 procent ska vara ekologiska? Är det ett ska-krav eller är det bara någonting som man ibland kan prata om medierna?

Det andra kravet handlar om hur man agerar när någon diskriminerar eller när någon inte lever upp till den lagstiftning vi har i dag i Sverige. Sveriges Radio gjorde till exempel en undersökning av olika städbolag i Stockholm. Det var städbolag som Stockholms stad köper städtjänster av. Det visade sig att flera av de städbolag som Stockholms stad köper tjänster kunde tänka sig att inte låta någon med utomeuropeiskt ursprung delta vid städningen. De kunde alltså tänka sig att diskriminera. Det här var en så kallat *situation testing* som genomfördes, en diskrimineringstest. Om man hade haft en antidiskrimineringsklausul hade staden kunnat ställa frågan till alla de städbolag som finns om hur de ser på denna fråga. Man hade kunnat agera. Man hade kunnat se till att lagen efterlevs.

Vi anser att Stockholms stads pengar ska användas för att ställa de krav vi vill och också för att se till att den lagstiftning som finns efterlevs. Det är där det går en skiljelinje.

Anförande nr 117

J o a k i m L a r s s o n (m): Jag tycker att det är ganska märkligt att Miljöpartiet alltid landar på denna antidiskrimineringsklausul i stort sett i alla debatter. Men låt oss säga att ni ska ha den här antidiskrimineringsklausulen. Vilka fler lagstiftningar bör vi lyfta in? När gjordes den upphandling som du pratar som man tog upp i det här berömda programmet? Har du kontrollerat det? Jag är rädd för att den gjordes under er period.

Anförande nr 118

Borgarrådet R u w a i d a (mp): Jag förstår inte kritiken mot att vi tar upp antidiskrimineringsklausulen i just det ärende som handlar om upphandlingen och ramavtal. Det är i det ärende som rör offentlig upphandling som man tar upp de krav som man kan ställa vid offentlig upphandling.

Vi har kollat upp lite grann när man köpte de här städtjänsterna av de här städbolagen. Det var tyvärr inte under den tid som klausulen fanns.

Jag undrar hur ni kommer att agera. Tycker ni att det är rimligt att vi köper tjänster av bolag som diskriminerar så grovt som det visade sig i Sveriges Radios undersökning? Är det acceptabelt att vi köper tjänster av dessa bolag utan att agera? Hur avser ni att agera?

Anförande nr 119

E v a L o u i s e E r l a n d s s o n - S l o r a c h (s): Befogenheter är att vi inte ska handla från oetiska företag, Kristina Axén Olin. Vi behöver inte skicka polis. Vi handlar för så mycket pengar, ca 10 miljarder per år, så det behövs ingen annan påtryckning. Men självfallet måste vi ha klausuler och ställa krav på våra handelspartner. Det har alla seriösa företag. Vi ska ha klara och tydliga krav på dem vi handlar ifrån. Det är självklart. De ska veta vad det är som gäller i Sverige och i Stockholms stad. Oseriösa företag göra sig icke besvär, så att säga. Det syns märkligt om inte dessa krav kan stå i ett avtal.

Jag vet också att den borgerliga alliansen drog tillbaka ansökan om Fairtrade city för ett tag sedan. Jag förstår att ni är lite rädda och ointresserade av den här problematiken. Det är bara tragiskt.

Anförande nr 120

Borgarrådet A x é n O l i n (m): Herr ordförande! Det börjar kanske bli lite tjatigt. Nej, vi är absolut inte ointresserade av dess frågor. Vi anser i högsta grad att man ska följa svensk lagstiftning. Det har vi upprepat så många gånger som det bara går.

Det var ganska avslöjande när Eva Louises partikollega Roger Mogert avslöjade vad Socialdemokraternas egentliga skäl är. Roger Mogert sade att det är de företag som har för avsikt att bryta mot lagen som ni ska förhindra. Men hur ska vi veta det innan, Roger Mogert? Du kan inte prata om att du vet i förväg att ett företag har för avsikt att bryta mot lagen. Hur ska man veta det? Det går ju inte att kontrollera.

Men svensk lagstiftning gäller självfallet. Vi är inte ointresserade av svensk lagstiftning, Eva Louise Erlandsson-Slorach. Vi är de första påskyndarna av att svensk lag ska följas.

Anförande nr 121

Eva Louise Erlandsson-Slorach (s): Då är det ju inte svårt er också att acceptera att vi sätter in sådana här klausuler så att de i andra länder och i andra företag som inte kan lagen så förskräckligt bra också vet vad vi står för i den här salen. Det är inte svårt, och det är inte omöjligt att göra det. Det är inte polisen som ska komma, utan det handlar våra krav eftersom vi gör så stor andel av inköpen.

Anförande nr 122

Åsa Romson (mp): Ordförande! Jag är ledsen att förlänga debatten, men jag måste få ta fram vissa tydliga exempel. Vi pratar förbi varandra. Jag känner åtminstone att vi inte får något svar på hur ni på den borgerliga kanten har tänkt genomföra det här. I ärendet finns det över huvud taget inga svar på vad det här ramavtalet ska innehålla. Under den förra perioden blev vi väldigt medvetna om hur viktigt att det i ett ramavtal finns tillräcklig varietet att välja på. Det görs ju avrop på de här ramavtalen.

Jag tänkte ta exemplet ekologiska livsmedel. Om det inte finns ekomjölk till exempel i det här ramavtalet kan inte förskolorna och skolorna avropa det. Därför är ett viktigt krav att det ska finnas i det ramavtal som man upphandlar. Det finns inte ett ord i det här ärendet om att det kravet finns.

När man antar upphandlingar i nämnderna till exempel har man inte så dåligt beslutsunderlag som vi har här när antar det i fullmäktige när ni ska skicka det rakt ned till upphandlarna. Här gör vi upphandlingar på jättestora områden, till exempel textilier som berör jättemycket kemikalier. Det är inte helt solklart vad man ska ställa för krav. Det hade varit rimligt bra att veta att på textilområdet ska finnas minst två leverantörer. Man ska kunna arbetskläder av ekologisk bomull till exempel. Kan man eller kan man inte det i den här upphandlingen som ni nu föreslår att vi ska besluta om? Det har jättestor betydelse för hur staden ska uppnå sina miljömål när det gäller miljöprogrammet och annat och också när det gäller leverantörer och vilken teknik stockholmsföretagarna utvecklar.

Vi har tidigare varit jätteduktiga på att få företagare här i staden att tycka att det är kul och bra att jobba fram nya teknikområden. Det har vi bland annat gjort med hjälp av upphandlingen, men här finns det inte ett ord. Det handlar om jättestora avtalsområden i transportsektorn, till exempel taxiområdet. Vi har ingen aning om det kommer att finnas miljöbilarna bland taxibilarna eller inte. Det står inte ett ord om

det i det här ärendet. Det är under all kritik att ni inte talar om vilka krav ni ställer när vi fattar beslut i fullmäktige om så stora upphandlingar.

Sedan blir ni jätteupprörda när säger att vi vill ställa krav. Ni säger att vi inte kan ställa några krav, för det är lagar och regler som gäller. Ja, men inte när det gäller ekologiska livsmedel. Hur ska du ha det, Kristina?

Anförande nr 123

Stellan Hamrin (v): Det är intressant att lyssna på den borgerliga argumentationen i den här frågan. Det är regeringens officiella policy att upphandlingar inte ska baseras bara på nationell lagstiftning. Enligt regeringen ska lagstiftningen vara en bas. Ytterligare regler ska man sätta genom frivilliga märkningssystem, och de ska användas i samband med upphandlingar. Det är den nuvarande regeringens linje. Dessutom anser regeringen att i internationella handelsavtal ska vi inte blanda ihop handel och miljö och sociala frågor. Reglering av miljö och sociala frågor i internationella avtal ska ske på annat sätt, exempelvis genom frivillig märkning och genom hänsynstagande vid upphandling.

Att nu höra av majoriteten här att vi inte ska ha några regler vid upphandling strider alltså mot den linje som regeringen själv för. Det har man naturligtvis full frihet att göra, men det är intressant att höra att det är på det viset. Ett enkelt exempel är detta med torsk som vi fiskar upp alldeles för mycket och som vi borde hantera på ett annat sätt, både den förra regeringen och den nuvarande. Men den nuvarande regeringens linje är att det ska vi reglera genom att till exempel följa WWF:s matråd eller genom de internationella system för märkning av fisk som nu finns. Det är en annan väg att ta. Det kanske är en jättebra väg att gå, men då måste man följa de reglerna när man upphandlar, annars blir det fullständigt meningslöst. Att hänvisa till nationell lagstiftning leder absolut ingenvart i de här sammanhangen. Vi måste gå lite före och visa vad vi vill.

Anförande nr 124

Ann-Katrin Åslund (fp): Ordförande, fullmäktige! Även om alla upprepar ordet kan man ändå inte undgå att tycka att det är lite märkligt att just en centralupphandling av ramavtal ska hamna på så stor detaljnivå. Jag tycker också att det är märkligt att ingen enda har nämnt att alla de nämnder som har yttrat sig är väldigt positiva till det här och tycker att det är skönt och bra att det ska hända och att det blir lite mer struktur på det i stället för att det är frivilliga upphandlingar.

Jag är förvånad att ni inte är positiva, utan att ni alltid måste hitta de andra delarna. Ni säger att svensk lag inte räcker. Eva Louise Erlandsson-Slorach säger att det är viktigt att sätta in sådana här klausuler för dem som inte kan lagen. Jag tycker att det är ett konstigt sätt att se på de företagare som finns i Sverige och övriga världen. Man måste så klart känna till svensk lag.

Den detaljnivå som du uppehöll dig på, Åsa Romson, är sådan att du egentligen har sagt att det inte är möjligt med ramavtal över huvud taget. Det passar inte här då. Då är det bättre att ni säger att ni misstror alla företagare. Om man inte skriver in precis hur det ska vara kan man utgå ifrån att alla är ute efter att luras, ha svartjobbare,

misshandla djur och utnyttja barn. Så länge som det inte står i våra avtal tror ni att det kommer att hända.

Om vi vill ha företagare som vill träffa avtal måste vi utgå ifrån att de absolut allra flesta är sjysta företag som vill göra fler affärer med Stockholm. Men det gör inte ni. Ni tror tvärtom. Det är den grundsynen som skiljer oss. Det är lika bra att ni säger det.

Bifall kommunstyrelsen!

Anförande nr 125

Å s a R o m s o n (mp): Jag vet inte om jag var väldigt otydlig, Ann-Katrin Åslund. Det är klart att vi behöver ramavtal på till exempel livsmedelsområdet. Det vore alldeles omöjligt annars. Det är väl förskolorna och skolorna som även i er värld ska avropa den mat de behöver för den dagen. Om ni väljer att ha ett annat företag än det vi har haft hittills kanske de inte har några ekologiska livsmedel inom sin ram. Det kanske inte finns någon sådan mat att avropa. Det skulle vara ett väldigt stort problem. Nu säger jag inte att det måste vara så. Jag hoppas att ni har ekologiska livsmedel i den ramupphandling som ni gör. Men om det inte finns för förskolorna att beställa är det ett problem. Det står ingenting i det här ärendet om det. När det gäller detaljnivå får man väl säga att det här ärendet är på en så abstrakt nivå att vi är betydligt mer konkreta i nämnderna där vi gör upphandlingar. Det hade nog varit bra i det här ärendet också.

Anförande nr 126

A n n - K a t r i n Å s l u n d (fp): Upphandling är just en ramupphandling. Det exempel du tar är egentligen lite skrattretande. Har man satt ett mål på 15 procent ekologisk mat måste man, för att uppnå det målet, självfallet inköpa den mjölk som barnen ska dricka, annars blir det svårt. Den ska de väl inte ta med sig hemifrån i alla fall.

Anförande nr 127

Borgarrådet M o g e r t (s): Ordförande! Om Ann-Katrin hade lyssnat på vad jag sade och kanske till och med läst vår reservation hade hon kunnat konstatera att vi i grunden tycker att det är helt okej att upphandla de här sakerna. Däremot har identifierat vissa branscher som har problem. Där har vi en modell som kan bidra till att lösa en del av de problemen och försvåra för de oseriösa företag som vi vet finns. Det här är någonting som branscherna själva vill. De vill att vi ska ställa krav och ta ansvar. Det är till och med så att de själva tar ansvar. Det finns inga stora svenska företag som inte ställer några sociala krav, som inte är noga med vad de upphandlar och av vem, som inte har någon slags social *Code of Conduct*. Vi är ensamma om det. Jag undrar varför du av princip inte vill minska risken att vi gynnar oseriösa eller svarta företag.

Anförande nr 128

A n n - K a t r i n Å s l u n d (fp): Har du på någon enda plats i det här ärendet sett att vi inte ska vara seriösa och att vi inte ska bry oss om att det är sjysta företag. Det står väl ändå inte.

Anförande nr 129

E v a L o u i s e E r l a n d s s o n - S l o r a c h (s): Alla kan tydligen inte svensk lag eftersom vi här i dag har fått många exempel på det, Ann-Katrin Åslund. Vi har beslutat här i salen om ett miljöprogram, och jag trodde att det var seriöst från er sida, men det är det kanske inte i verkligheten.

Alla företag bluffar inte och är inte skumma. Det är ingen som har sagt det här heller. Det är väldigt få av dem som är det. Nu diskuterar vi det som inte fungerar och ingenting annat.

Anförande nr 130

A n n - K a t r i n Å s l u n d (fp): Jag noterar att ni lägger större vikt vid och tror att det är fler som inte fungerar än som fungerar, Eva Louise Erlandsson-Slorach. Det är en misstro mot alla småföretagare.

Anförande nr 131

T e r e s L i n d b e r g (s): Ordförande, fullmäktige! Jag är förvånad över inläggen från flera av majoritetens företrädare och inte minst över inlägget från finansborgarrådet. De andas en avsaknad av tro på politiken. Sedan hävdar finansborgarrådet att vi skulle vara överens i upphandlingsfrågorna. Det gör det hela ännu mer märkligt. Vi står ju milslångt ifrån varandra i den här frågan.

Jag och företrädare för mitt parti vill använda politik för att skapa ett bättre och mer rättvist samhälle. Självklart ska man då använda den verksamhet som man är satt styra för att uppnå politiska mål. Att göra motsatsen, att ta bort verktyg som antidiskrimineringsklausuler, krav på kollektivavtalsliknande villkor eller energiefektivt byggande vid markanvisningar eller vid exploatering, är oansvarigt. Det är oansvarigt att ta bort de verktygen för att uppnå visioner om ett bättre samhälle. Det är oansvarigt och ambitionslöst. Det visar också en avsaknad av visioner och idéer om ett bättre samhälle hos majoriteten.

Jag yrkar bifall till den socialdemokratiska reservationen i kommunstyrelsen.

Anförande nr 132

Borgarrådet M o g e r t (s): Ordförande, fullmäktige! Jag vill kommentera det avslöjande finansborgarrådet gjorde för ett tag sedan i en replik på någon annan. Det tävlar väl någonstans i aha-upplevelse med Anders Brobergs insikt att vi har en lagstiftning. Finansborgarrådet sade att problemet är att vi inte vet vilka som har för avsikt att begå brott. Det är helt riktigt. Om vi visste det skulle det naturligtvis vara mycket lättare att undvika dem. Men själva utgångspunkten i det här arbetet är ju att vi inte vet vilka de är. Det är därför vi måste ställa krav på hur verksamheten utförs

för att slippa gynna den typen av verksamhet, för att slippa få in dem och för att slippa att de lever på våra gemensamma skattepengar. Det är för att försvåra detta som vi vill ha den här typen av strukturella krav. Det finns en modell för hur vi kan hantera detta, nämligen den vita-jobb-modell som vi tog fram under förra mandatperioden. Så enkelt är det.

Anförande nr 133

C e c i l i a B r i n c k (m): Ordförande! Ända fram till att vi för en liten stund sedan fick höra att vi inte tror på politiken, vilket i och för sig är ett påstående som man skulle kunna ägna rätt lång tid åt att dissekera, hade jag ändå en känsla av att vi inte stod så förfärligt långt ifrån varandra och att oppositionen huvudsakligen slåss mot halmdockor. Men jag tror inte längre att det är så. Vi står nämligen väldigt långt ifrån varandra. Är det någon på den här sidan salen som har påstått att det är en bra idé att staden gör affärer med företag som agerar oetiskt? Är det någon här som har påstått att vi struntar i etiska regler, att vi struntar i om företag använder svart arbetskraft eller betar sig på andra oetiska sätt? Nej, självklart inte.

Vad det handlar om är att det finns en lagstiftning på området, och vi tycker att det är viktigt att man följer den. Ni vill göra staden till åklagare, domstol och bödel på en gång, och detta är lagstridigt. Vi kan inte göra så. Ni vill en sådan förskräcklig massa saker med er politik, och det ska bli så fint och tjusigt. På vägen struntar ni på något vis i att lagen ställer upp hinder för vad staden kan göra. Så enkelt är det. Man behöver inte krångla till det så mycket mer. Vissa av er vill ha regler, och vi har regler. Vi är inte ute efter något slags upphandlingsmässigt Vilda Västern där alla får göra som de vill. Men staden är ingen domstol, och staden ska inte heller bli det.

Vi fick höra att vi lider av en avsaknad av tro på politiskt beslutsfattande. Det ni lider av, och det är faktiskt värre, är en total avsaknad av tro på och förtroende för näringslivet i det här landet. Det är bra att det har gjorts så tydligt under den här debatten.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsen.

Anförande nr 134

M a l t e S i g e m a l m (s): När man läser hela det här ärendet andas det lite grann att man överlämnar makten och beslutande till någon annan utanför den här salen när det gäller att ställa krav på hur upphandlingar ska gå till. Det intressanta är varför man har upphandlingspolicy och sådana saker. Det har vi framför allt för att vi i staden ska kunna ställa krav på olika produkter, varor och tjänster som den här staden ska handla med. Jag tycker på något sätt att finansborgarrådet gör det lite för enkelt sig i ett av de inlägg hon gjorde tidigare där hon avhänder sig kravet eller rätten och möjligheten att styra hur olika typer av upphandlingar ska gå till.

Vi har till exempel antagit olika typer av miljöprogram under årens lopp här i fullmäktige, senast för ett tag sedan. Det här andas väldigt lite av de miljöaspekter som vi har ägnat timmar åt i den här salen för att försöka få fram. Det finns nästan ingenting i det här upphandlingsärendet som handlar om miljöfrågorna. Hur ska man

kunna få en bättre miljö i den här staden om vi inte ställer krav på den upphandling som ska ske. Det här är helt borta i majoritetens diskussioner.

Anförande nr 135

C e c i l i a B r i n c k (m): Malte Sigemalm hänvisar till någonting annat som har nämnts tidigare i debatten, men jag tar naturligtvis chansen i alla fall. Det finns lagstiftning. Det finns en policy. Vi förutsätter att de i staden som har som yrke att syssla med upphandlingar följer de regler som gäller. Så enkelt är det.

Anförande nr 136

Borgarrådet R u w a i d a (mp): Någon reda får det vara i den här debatten. Moderaterna här i Stockholm, representerade här av Cecilia Brinck, vill inte använda ett verktyg, antidiskrimineringsklausuler och olika krav, som faktiskt används och förordas av regeringen och i andra länder, speciellt i ett land som Moderaterna väldigt ofta brukar ta exempel ifrån och vilja lära sig av, nämligen USA. Jag förstår det inte. För mig är det oerhört ologiskt att man här bara säger att man vill att företagen som handlar med Stockholm inte ska göra kriminella saker. De ska följa den lagstiftning som finns, men Stockholms stad ska inte bli en domstol. Jag tycker att ni ska gå hem och läsa på, Cecilia Brinck. Antidiskrimineringsklausuler har använts av regeringen, av andra länder och av andra kommuner. Det gör inte staden till en domstol. Det är ett effektivt verktyg. Säg bara sanningen. Ni bantar så mycket på Stockholms stads verksamhet. Ni vill inte lägga krut på de här frågorna. De är inte prioriterade av er. Det är bara detta det handlar om.

Anförande nr 137

C e c i l i a B r i n c k (m): Bästa Yvonne Ruwaida nu är det faktiskt så att det finns en lagstiftning. Den ger oss möjlighet att bryta ett avtal om entreprenören bryter mot lagen. Vad vill du mer?

Anförande nr 138

S t e l l a n H a m r i n (v): Jag har faktiskt samma fråga som Malte, och eftersom svaret var väldigt otydligt återkommer jag till den. Om det är majoritetens vilja att vi ska följa stadens miljöpolicy, hur tänker man då driva igenom det vid upphandlingar om man inte ställer de kraven när man upphandlar de här produkterna?

Anförande nr 139

C e c i l i a B r i n c k (m): Det finns en skillnad mellan att göra det ni vill göra, nämligen styra med dekret, och göra det vi vill göra, nämligen styra med mål och ambitioner som de som är satta att sköta verksamheten sedan ska försöka leva upp till.

Anförande nr 140

J a r i V i s s h e d (s): Ordförande, fullmäktige! Jag jobbar som ombudsman på Fastighetsanställdas förbund. Vi organiserar städare och fastighetsskötare på den

privata sidan. De problem som jag möter i mitt arbete, och då framför allt på städsidan, handlar om svartarbete och företag som vägrar att teckna kollektivavtal. Svartarbete är olagligt. De ska sättas dit och anmälas. Sedan finns det företag som vägrar att teckna kollektivavtal. Oftast vägrar de inte av något slags högstämda principiella skäl. Det är inte därför man vägrar att teckna avtal. Oftast handlar det om att man tycker avgifterna för AFA-försäkringen, alltså försäkringar för de anställda, är för höga. Man tycker att minimilönelöna i kollektivavtalet är för höga. Det är huvudpunkterna i varför man vägrar att teckna kollektivavtal.

Problemet för oss blir att företag där de anställda inte har ordentligt försäkringsskydd och som inte betalar ordentliga löner, eller åtminstone kollektivavtalets minimilöner, konkurrerar med seriösa företag i den här branschen. Vi för naturligtvis en dialog med de seriösa arbetsgivarna, och det finns ett mycket förtroendefullt samarbete mellan facken och arbetsgivarna. Vi saknar inte förtroende för näringslivets företrädare – tvärtom. Vi har ett långt samarbete med dem.

Problemet är att de här företagen säger åt oss att många gånger fungerar offentlig sektor som en anabol steroid för de här företagen. Det är väldigt lätt att pumpa upp volym om man kommer in och får stora kontrakt inom offentlig sektor. Vi har ett gemensamt intresse med de seriösa företagen att försöka få bort de här oseriösa företagen.

Nu är det många här i salen som har åberopat lagstiftning. Jag tycker att det är lite så som de gamla Moderaterna gjorde. Nu pratar vi lite mer om kollektivavtal, och de nya Moderaterna har sagt att man står bakom kollektivavtalen. Varför inte som den största upphandlaren ställa upp och kräva, om det inte är möjligt att kräva kollektivavtal enligt lagstiftningen, att man åtminstone jobbar efter detta så att man får kollektivavtalslika villkor i sina avtal? Det har ni hittills vägrat att acceptera, både i den här upphandlingen och i andra upphandlingar. Jag kan inte säga annat än att det är de gamla Moderaterna som bestämmer här.

Anförande nr 141

A n d e r s B r o b e r g (kd): Vi vet också om att städbranschen är en av de branscher där det finns alldeles för hög andel oseriösa företag. Vi vet också att de seriösa företagen oftast är auktoriserade och har förbundet sig väldigt hårt att följa kollektivavtal och ha koll på underleverantörer och liknande. Framför allt i Stockholm har branschen ständigt branschsamtal för att diskutera med upphandlarna hur man hittar bra villkor för att komma runt detta med ändå parera gentemot lagstiftningen.

Det som upphandlarna säger är problemet när företagen säger att man bara upphandlar auktoriserade företag eller liknande är att det är svårt att i förväg se att de här kommer att vara oseriösa. Dessutom är det svårt att ställa sådana krav att man klarar en juridisk prövning. Om vi i staden skulle ha de kraven också har jag svårt att se hur vi, bara för att vi har de kraven, skulle kunna lösa det problemet. Vi måste verkligen göra allt för att försöka hålla oseriösa företag borta.

Anförande nr 142

J a r i V i s s h e d (s): Som jag såg det hade vi faktiskt hittat ett instrument här. Det är också vad företagarna säger. Det är märkligt om det skulle vara så att skattepengar hamnar i fickorna på de företagare som är oseriösa. I många fall kan det handla om ren ekonomisk brottslighet. Det finns faktiskt metoder. Vi hade börjat jobba med de metoderna i den här vita-jobb-modellen. Jag tycker att den omsvängning som har skett hos ledande företrädare för Moderaterna, på regeringsnivå förstås, också skulle gälla i den här salen. Det är ändå ett parti. Jag är bekymrad över att man har den gamla inställningen här i salen.

Anförande nr 143

P a u l L a p p a l a i n e n (mp): Ibland undrar jag om det är möjligt att vi har tagit bort en av de viktigaste sociala klausuler som finns i våra upphandlingar. En av de viktigaste upphävningsklausuler som finns i de flesta offentliga upphandlingsavtal har kommit till genom före detta landshövdingen Ulf Adelsohn. När han var landshövding upptäckte han till sin förfäran att han anlidade ett städbolag som betalade ut svarta löner och som inte betalade in sina skatter, och han hade just Cecilia Brincks kommentar: Då ska vi häva avtalet. Men juristerna sade till slut att man inte fick göra det. Det är därför juristerna, mot Nämnden för offentliga upphandlings vilja och alla andra juristers vilja, började skriva in en klausul som möjliggör hävning av avtal när företag inte gör rätt för sig när det gäller skatter. Vi leker inte polis när vi är villiga att skriva in sådana klausuler. Men när det kommer till andra frågor är det mindre viktigt.

Det är då jag blir bekymrad. Jag har inte problem med näringslivet. Jag har inte problem med tjänstemän. Jag har problem med politiker som säger att de är emot diskriminering och vägrar att göra någonting åt det annat än att prata. Alltför ofta blir det bara trevliga ord. Det är inte trevliga ord som krävs på det här området.

Anförande nr 144

M a l t e S i g e m a l m (s): Ordförande, fullmäktige! Jag ber om ursäkt om jag apostroferade finansborgarrådet i min replik på Cecilia Brinck. Det som saknas i underlaget till beslut som vi har fått i dag är fortfarande hur kommunen ska bli en effektiv kravställare. Tidigare fanns det till exempel freoner i kylskåp. Hade ingen ställt krav på att freonerna skulle bort hade man fortfarande haft dem i kylskåpen i dag. Man har ställt krav på att flamskyddsmedlen ska fasas ut efter ett tag.

Det talas om 23 avtalsområden i det dokument som vi nu ska fatta beslut om. Det är tryckeritjänster, tvätteritjänster, taxiresor, budfirmor med mera. Vilka krav ska vi ställa på den här verksamheten vid en upphandling? Kommunen måste vara en effektiv kravställare. Då säger Cecilia Brinck: Vi ska inte göra något dekret. Det är löjligt. För ett tag sedan antog majoriteten ett miljöprogram. På vilket sätt korresponderar till exempel detta miljöprogram med upphandlingstjänster i kommunen i dag? Vad ställs det för miljökrav här som ni sedan kommer att ställa i upphandlingen? Jag kan inte hitta dem.

Anförande nr 145

C e c i l i a B r i n c k (m): Det är just precis det som är poängen, Malte Sigemalm. Miljöprogrammet innebär målstyrning. Vi sätter upp mål, och sedan arbetar vi för att nå de målen.

Anförande nr 146

M a l t e S i g e m a l m (s): Det är inte så uttalat i den handling som vi ska fatta beslut om i kväll.

*§ 24 Avtal med Luftfartsverket om förlängning av upplåtelsen av Stockholm-Bromma flygplatsområde
Hemställan från exploateringsnämnden*

Motion om avveckling av Bromma flygplats (utl. 2008:22)

Anförande nr 147

Borgarrådet *A x é n O l i n* (m): Vi har som sagt var fattat beslut om att Stockholm ska bli en världsstad. Vi vill bli en miljonstad, och vi växer hela tiden. Det går bra för Stockholm. Vill vi vara en miljonstad och en världsstad måste vi göra många saker. Vi måste bygga bostäder. Vi måste ha ett bra näringslivsklimat. Vi måste ha fungerande transporter både i form av vägar, båtar, tåg, fungerande kollektivtrafik och flyg. Vi måste också ha en hög klass när det gäller miljöfrågor och en bra levnadsstandard för alla som vill bo och vistas i vår region. Vi vill vara en attraktiv stad med stark tillväxt. Det är också det som bland annat leder miljöförbättringar, miljöteknik och utveckling framåt.

Det är därför med glädje vi kan presentera ett 30-årigt avtal för förlängningen av flyget på Bromma. Det är viktigt för näringslivet och för tillväxten i vår stad om vi vill fortsätta att vara en stad på världskartan. Tillväxten är också nödvändig för livskvaliteten för alla stockholmare, turister och andra som av en eller annan anledning kommer hit.

Vi är glada att vi har ett 30-årigt avtal. Jag tror att de flesta stockholmare kommer att upptäcka att det blir en stor förbättring när det gäller miljöåtgärder kring flyget. I den situation som Bromma har levt under i nästan alla år har man aldrig vetat om man får finnas kvar några år till eller inte. Det har omöjliggjort nödvändiga investeringar i form av nya plan som ger mindre buller och är bättre för miljön. Det har omöjliggjort stora satsningar från Luftfartsverket, från Bromma flygplats och även från staden på en region där man inte vet om verksamheten kommer att bli kvar.

Men nuvarande förslag till 30-årigt avtal möjliggörs miljardsatsningar för att förbättra för boende, flygresenärer och miljö på ett sätt som kommer att vara stockholmarna och hela Sveriges befolkning till gagn för framtiden.

Herr ordförande! Med de orden vill jag yrka bifall till kvällens förslag till avtal för att säkerställa flygets framtid på Bromma.

Anförande nr 148

Borgarrådet *J ä m t i n* (s): Jag hade också kunnat skriva under de allra första meningarna i finansborgarrådets inlägg. Stockholm är en stad som ska växa. Jag ser fram emot att Stockholms kommuns gränser kommer att innehålla en miljon invånare. Jag ser också fram emot den tid när Stockholms län kommer att ha fler än två miljoner invånare. Stockholm är en stad som växer i ett län som växer. Därför måste vi se på det här ur ett mycket större perspektiv än bara ur Stockholm stads perspektiv. Vi måste också se på Brommaavtalet ur två andra perspektiv. Vi måste

titta på det ur miljösynpunkt, och vi måste titta på det ur Stockholms utvecklingssynpunkt.

Jag vill börja med att ställa en fråga till Kristina Axén Olin. Vi tycker att ni inte skulle ha skrivit under det här avtalet. Men när nu har skrivit under det här avtalet, varför har ni gett staten alla trumf på handen? Bara Luftfartsverket kan säga upp avtalet. Bara Luftfartsverket får de positiva delarna i det här avtalet. Staden får betala, staden får dålig miljö, staden får dåliga kommunikationer och staden får de negativa delarna. Luftfartsverket vinner på avtalet. Varför värnar ni inte stockholmarna utan går statens ärenden?

Anförande nr 149

Borgarrådet A x é n O l i n (m): Men Carin Jämtin, Socialdemokraterna har tidigare i olika skepnader haft olika uppfattningar om Bromma. Ni vet att Stockholm är fantastiskt. Vi älskar alla Stockholm. Det är vackert, och vi har god livskvalitet här. Men tyvärr ligger vi ändå relativt långt uppe i Norden och har inte alltid ett klimat som är så tilltalande. Vi måste arbeta för att vara attraktiva, behålla våra företag, få nya arbetsplatser och bli en växande region. Nästan alla andra stora städer i Europa och runt om världen har en nära flygplats. Hur kan ni socialdemokrater svänga år efter år i denna fråga som är så viktig? Företagen, Handelskammaren och andra säger att den ligger på första plats om vi vill vara en attraktiv region i framtiden. Berätta hur ni tror att vi ska kunna bygga bostäder för 50 000 personer på Bromma med den biltrafik och kollektivtrafik det genererar! Vilken Tranebergsbro ska de bilarna åka på? Vilken gröna linje ska de åka med? Inte den som jag åker med på morgnarna i alla fall.

Anförande nr 150

Borgarrådet R u w a i d a (mp): Här pratar borgarna om nya arbetsplatser. Tänk om man hade kunnat subventionera miljötekniksektorn lika mycket som man subventionerar klimatboven flyget. Ni räknar med att flyget ska öka med 23 procent. Det är inte hållbart ur klimatsynpunkt. Vi måste förändra våra transportsätt. Det är inte heller hållbart i en modern stad att ha en flygplats mitt i staden med det buller, med de utsläpp och med den säkerhetsrisk en sådan flygplats medför. Vad säger du till alla dem som lider av bullermattan som den här flygplatsen genererar? Vad säger du till dem som vaknar av vibrationer och buller och blir oroliga för vad utsläppen gör med barnen?

Vi kan göra någonting positivt med Bromma. Vi kan bygga bostäder och rekreationsområden. Men ni har gett makten över Bromma till staten. Den enda som i framtiden kan göra någonting är just staten. Varför har ni svikit Stockholm och stockholmarna?

Anförande nr 151

Borgarrådet A x é n O l i n (m): Det avtal som vi nu har skrivit under innebär att vi äntligen kan göra de förbättringar med nya plan som bullrar mindre och släpper ut mindre som miljön kräver. Avtalet kommer inte att ge mer flygrörelser utan ungefär samma som i dag, men med betydligt mindre utsläpp och mindre buller. Varför talar inte Yvonne Ruwaida, Carin Jämtin eller någon annan om vad 50 000 bostäder på

Bromma genererar i form av biltrafik? Tala om hur många rörelser det blir om kanske hälften av dessa 50 000 har en bil! Tala om hur de ska få plats på tunnelbanan! Eller har ni några planer på vilda satsningar på ny kollektivtrafik som ni aldrig har tillkännagett tidigare? Varför skrev Annika Billström under det här avtalet när vi träffades precis före valet på ett möte med näringslivet i det här huset? Hon tog i hand tillsammans med mig, Peter Egardt och andra på att vi skulle bevara Bromma. Varför berättar ni inte hur ni har det? Varför erkänner ni inte sju av tio stockholmare vill ha Bromma, vilket framkom i den undersökning som vi presenterade i dag? Även socialdemokrater vill ha Bromma. En kraftig majoritet av socialdemokrater vill ha Bromma. Till och med ett antal miljöpartister vill faktiskt ha kvar Bromma.

Anförande nr 152

Borgarrådet L i v h (v): Du sade i ditt anförande, Kristina, att det skulle ske en rad miljöförbättringar. Vad jag förstår finns ingenting av det i avtalet. Såvitt jag kan se finns ingenting i det här avtalet som utlovar några miljöförbättringar. Det finns inga sådana åtaganden.

Jag skulle vilja ställa en annan fråga till dig. Så gott som alla seriösa trafikforskare är i dag överens om att kortdistansflyg, som det på Bromma, kommer att konkurreras ut av bättre, billigare och miljövänligare tågförbindelser. Vi kommer att ha bättre tågtrafik till Malmö och Göteborg. Vi kommer kanske att ha ännu bättre spårtrafik till Arlanda. Vi kommer att ha en snabbspårväg till Skavsta inom några år. Då står vi här i Stockholm med vårt 30-åriga avtal. Jag tycker att du har skänkt bort detta till staten. De behöver bara betala en krona för det, och det ger oss knappast några intäkter. Tycker du att det är rätt? Vad kommer att hända den dagen när vi står där med en flygplats som vi inte behöver eftersom utvecklingen har gått framåt? Kan du svara på det, Kristina?

Anförande nr 153

Borgarrådet A x é n O l i n (m): Det här avtalet är bra. För första gången möjliggörs nu stora investeringar för att förbättra miljö och i ny miljöteknik. Det har man inte kunnat göra på Bromma tidigare, och inte flygbolagen heller. Vi försökte räkna. Om det blir ett bostadsområde med 50 000 bostäder, som ni har föreslagit, och det kommer att generera kanske 30 000 bilar som åker till och från jobbet varje dag blir det 60 000 bilrörelser varje dag. På en månad blir det 1,2 miljoner bilresor till och från Bromma. Det blir 1,2 miljoner nya bilresor i månaden om de bara åker till och från jobbet. Var ska de bilarna gå? Är det bra för miljön? Hjälper det att dela ut öronproppar då till dem som bor i Bromma?

Ordningsfråga

Anförande nr 154

T o m a s R u d i n (s): Ordningsfrågan gäller hur debatten förs. Jag tycker att det blir helt absurt om föredragande borgarråd får en replik, i det här fallet av Carin Jämtin som ställer en fråga till Kristina Axén Olin, och inte svarar på frågan utan

ställer ytterligare en fråga tillbaka till socialdemokratin som inte har möjlighet att svara. Det är helt absurt när frågan inte ens besvaras. Man är inte det minsta angelägen om att svara på frågan, utan ni vrider över det till en debatt som blir helt enkelriktad. Jag tycker att presidiet har ett ansvar för att se till att det blir en ordentlig debatt.

Anförande nr 155

Borgarrådet S ö d e r l u n d (m): Herr ordförande! Om Tomas Rudin är arg över att han inte kom tillräckligt högt upp på talarlistan tycker jag att han kan deklarerat det och vara tydlig. Det är inte så att finansborgarrådet har missbrukat sina inlägg. Hon har haft möjlighet att svara på en replik från Carin Jämtin. Så har vi alltid gjort i det här huset; det har i alla fall varit på det sättet under alla de 18 år som jag har suttit här. Jag tycker att Tomas Rudin ska sluta använda ordningsfrågeinstitutet för att klaga på debatten. Det får du göra när du får ditt inlägg så småningom i kväll.

Anförande nr 156

O r d f ö r a n d e n : Detta är en helt vanlig debatt som vi för på sedvanligt sätt enligt de regler som gäller i denna rådssal. Såvitt jag kan se och bedöma har inte någon brutit mot de debattregler som är uppställda för debatten i denna sal.

Anförande nr 157

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (mp): Ordförande, fullmäktige! Det är trevligt att vara motionär i den här frågan. Jag har en snabb replik till Kristina. En hög procentandel av befolkningen i Stockholm tar kollektivtrafiken till jobbet. Du räknar med att varenda en tar bil. Det tycker jag är konstigt.

2001, för sju år sedan, lade Christopher Ödmann och jag fram en motion om att avveckla Bromma flygplats och att man borde påbörja planeringen av en ekologisk stadsdel på Bromma flygfält. Den idén och tanken är lika aktuell och korrekt i dag som då. I vår nuvarande gällande översiktsplan är Bromma utpekad som ett av våra tolv stadsutvecklingsområden. Det är jättebra. Man måste ta ett helhetsgrepp. Vi vill bygga bostäder. Här har vi ett område lika stort som Östermalm som vi kan bygga bostäder på i stället för att som nu med frimärksplanering bygga sönder våra naturområden runtomkring i staden. Det är fullständigt befängt. Självfallet borde vi bygga på Bromma flygplats i stället.

Miljöpartiet anser att Bromma flygplats bör avvecklas senast 2011 enligt gällande avtal och att frågan om eventuell förlängning av avtalet, enligt avtalet till 2038, med Luftfartsverket måste avgöras av medborgarna i en folkomröstning. Vi bör också påbörja en planering av Bromma ekostad.

Det finns en bred acceptans för behovet av att minska utsläppen av koldioxid och andra drivhusgaser. Drivhuspåverkan av flygets utsläpp förstärks av höjden på flyget och att utsläppen släpps ut på hög nivå. Det är helt uppenbart att den borgerliga sidan inte begriper ett dyft av klimatfrågan när man vill behålla Bromma, där mer än 50 procent av flygen går till Göteborg och Malmö. Dit kan man ju åka tåg! Ni vill också

bygga ut Förbifarten och förstöra därmed vår naturmark. Detta är helt uppenbart, men det gäller inte Centerpartiet – det ska sägas.

Den utbyggnadspotential som påstås finnas för flygfältet med bibehållen flygverksamhet är ytterst tveksam. Avtalet är djupt odemokratiskt eftersom staden inte ensidigt kan säga upp det. Vad vet vi om vad Stockholm behöver om 10–15 år? Alliansen kör över stockholmarna utan att ha något brett demokratiskt samråd med oppositionen och medborgarna. Ni upphäver det nuvarande avtalet i förtid och förlänger det med 31 år till 2038.

I Stockholm Business Region, som på svenska betyder näringslivsnämnden eller näringslivskontoret, bad jag kontoret att sammanställa underlag för varför det skulle vara så viktigt ur näringslivs- och arbetsmarknadssynpunkt att ha kvar Bromma i 30 år. Resultatet var mycket magert. Tvärtemot vad man har sagt fanns det starka argument i det sammanställda bakgrundsmaterialet som talar för en nedläggning och omläggning av verksamheterna och att flytta dem.

Miljöpartiet är fullständigt övertygat om att om vi skulle följa vår översiktsplan och bygga en klimatsmart och funktionsblandad stadsdel på ett område stort som Östermalm skulle det ha mycket större effekt vad gäller att skapa arbetsplatser och att gynna näringslivet i Stockholm. Det är helt klart. Det finns inte heller någon som helst rimlighet i att förlänga Brommaavtalet i miljö- och säkerhetsperspektiv. Med minsta kunskap om klimatproblematiken måste man dra slutsatsen att Bromma flygplats ska avvecklas.

Miljöfrågorna har inte adresserats i avtalet. De är helt åsidosatta. Ni hänvisar till miljöförvaltningen. Men miljöförvaltningen säger att om Luftfartsverket väljer att låta trafiken på flygplatsen uppgå till de nivåer som avtalet medger, 80 000 flygrörelser, kommer de villkor som finns att överskridas. Något kontrollprogram finns inte heller upptaget i avtalet. Det måste upprättas ett sådant när det gäller miljöaspekterna för att följa upp avtalet, och det måste skrivas in i avtalet.

Jag vill också peka på ett brev som varenda en av oss fullmäktigeledamöter har fått här i salen. Det skrevs av ett antal barnläkare. Jag tycker att argumenten är bra och starka. Jag tycker verkligen att vi sviker barnen i stora delar av Stockholm. Socialstyrelsen har gjort utredningar, och det finns mängder av andra utredningar som tydligt visar hur buller och flygutsläpp påverkar barn. Det har större effekt på barn än på vuxna människor. Det finns alltså många skäl till att inte göra förlängningen av avtalet på det sätt som ni nu vill göra och införa.

Därutöver är det anmärkningsvärt att man skänker bort skattebetalarnas pengar, som i det här fallet har investerats i mark för flygplatsen, för en symbolisk summa. Även om Luftfartsverket nu är en statlig myndighet är det på väg att kanske omvandlas till ett aktiebolag, det vill säga privat. Vid en överlåtelse av Luftfartsverket till privatbolag ska samma villkor gälla som för alla bolag. Det innebär indirekt att staden ger otillbörliga subventioner till ett aktiebolag. Det strider klart mot kommunallagen.

Det som sker också på andra plan med avtalet är oroande. Vad vet vi om vad vi behöver om 10–15 år här i staden? Vi har ingen möjlighet att ensidigt säga upp

avtalet. Man måste få in en avropsklausul också från stadens sida. Detta bör självfallet omförhandlas.

Anförande nr 158

Borgarrådet A x é n O l i n (m): Cecilia Obermüller! Det här *är* bra för miljön. Framför allt kommer det också att *bli* bra för miljön jämfört med hur det har varit i dag. Vi har kontrollpunkter. Vi har alltifrån miljöförvaltningens tillsynsmöten till den särskilda samrådsgrupp som består av SLK, Stockholm Bromma Airport och andra, som följer upp miljön. Man gör årliga miljörapporter och verksamhetens miljöpåverkan beskrivs. Det finns en massa saker inskrivna. Det här är alltså att slå in öppna dörrar.

Stockholmarna vill ju dessutom ha kvar Bromma. Vi i allianspartierna var redan före valet tydliga med att vi skulle bevara Bromma, och stockholmarna valde oss eftersom en sådan rungande majoritet av stockholmarna vill ha Bromma kvar. Det var väl mer osäkert om man röstade på era partier, eftersom ni svänger hit och dit varje år när det gäller hur ni ska ha det med Bromma.

Berätta hur man ska kunna bygga 50 000 bostäder på en mark som måste saneras för miljardbelopp! Vem ska betala det? Och vem kommer att ha råd att bo i de lägenheterna? Och om man nu väl bor i dem säger du att man inte ska åka bil, utan kollektivtrafik. Du kanske inte åker med gröna linjen, som jag gör på morgnarna. Den gröna linje som jag åker med kommer i alla fall absolut inte att klara hundratusentals människor till på morgnarna och sena eftermiddagarna.

Om du inte har något annat hemligt förslag på hur detta ska lösas sig vet jag inte hur du ska göra. Ska du bygga en stadsdel där ingen kommer att ha råd att bo och som man inte kan åka in och ut ifrån?

Anförande nr 159

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (mp): Miljöförvaltningen säger att eftersom tillståndet enligt miljöbalken gäller mot envar kommer Luftfartsverket att vara i sin fulla rätt att utsätta området för bullernivåer över 55 decibel – det som är gränsvärdet för närvarande – utan att tillsynsmyndigheten kan ingripa.

Miljöförvaltningen är tveksam till det här. Det är nonsens att påstå att 23 procents ökade flygrörelser skulle förbättra miljön. Malmö Aviation har köpt en massa plan som har minst 30 års livstid, och det gjorde man år 2000. De kommer inte att köpa in några nya, icke-bullrande och miljövänliga flygplan. Det finns ingen som helst anledning för dem att göra det. Som det står i avtalet nu finns det inga miljöklausuler och inga miljökrav över huvud taget inskrivna. Ni hänvisar till miljöförvaltningen, som i mångt och mycket protesterar mot avtalet.

Vi är alla överens om att vi ska bygga ut snabbspårvägen norrut. Den är tänkt att gå förbi Brommaområdet också. Om vi ska göra en klimatsmart stadsdel, som vi vill, är det självklart att kollektivtrafiken ska byggas ut ordentligt. Men det är inte ni speciellt intresserade av. Ni stoppar ju till och med spårvägsutbyggnader i staden här i Stockholm.

Anförande nr 160

Borgarrådet A x é n O l i n (m): Herr ordförande! Eftersom Cecilia Obermüller nu pratar om att det inte finns någon anledning att köpa nya plan beroende på att det inte står något om miljön i avtalet vill jag passa på att säga att det står en massa saker om miljön i avtalet. Jag hittar inte de exakta procentsiffrorna nu, men man får betala betydligt lägre avgifter om man har mindre buller och utsläpp. Det finns en massa incitament i avtalet som gör att det kommer att löna sig betydligt bättre att ha nya, miljömässigt bättre plan och minskat buller.

Det finns en massa saker som du möjligen inte har läst och som för första gången möjliggör att man kommer att vidta många åtgärder. Det märker vi när vi pratar med flygbolag, Luftfartsverket, Bromma och andra. Bromma har redan nu gått över till ren, grön el som ett exempel. Man har ren, koldioxidfri fjärrvärme som uppvärmning. Man räknar med att halvera koldioxidutsläppen fram till 2010. Man ska sänka elförbrukningen med 60 procent. Man kan rada upp en massa saker som kommer att ske. Ni försöker svartmåla detta.

Tala i stället om, Cecilia Obermüller, hur ni ska lösa detta. Ni pratar om bostäder på Bromma. Hur ska den marken och den miljöpåverkan klaras ut? Hur ska hela befolkningen, som kanske kommer att råka ut för 1,2 miljoner fler bilresor, påverkas? Vad ska ni göra åt de luftföroreningarna? Ni kan ju inte garantera att alla kommer att köpa enbart elbilar? Och hur ska det i så fall lösas? Det finns en rad frågor, Cecilia Obermüller, som ni inte svarar på när det gäller miljöpåverkan. Det kommer att bli bra mycket värre för dem som bor där om det ska börja byggas bostäder där.

Anförande nr 161

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (mp): Jag arbetar yrkesmässigt sedan mer än sex år med just föroreningar av mark, så jag vet vad jag pratar om. Bromma flygplats är inte speciellt förorenad. Jämfört med andra områden, gamla industriområden med mera, som vi bebygger är det här inte alls speciellt problematiskt. Det skulle inte krävas några större saneringsåtgärder för att bygga bostäder på Brommafältet.

De satsningar som flygverksamheten gör inom sitt eget område är en fjärt i världsrymden jämfört med vad flyget faktiskt åstadkommer i climateffekt.

Anförande nr 162

Borgarrådet J ä m t i n (s): Fru ordförande! Det är många saker som diskuteras just nu. Men vad det här egentligen handlar om är avtalet om ifall man ska kunna fortsätta att flyga med flygplan från Bromma eller om det ska kunna användas till någonting annat. Jag hoppas att finansborgarrådet kan ägna debatten åt detta avtal mellan staden och Luftfartsverket, och inte åt en massa andra saker.

Det avtal vi nu diskuterar ger 80 000 flygrörelser. Det nuvarande avtalet ger rättighet till maximalt 65 000 flygrörelser. Det kallar finansborgarrådet för en marginell ökning. Jag tycker att det är en ganska rejäl ökning. Även om vi allihop hoppas att flygplanen bättre kommer att kunna leva upp till sina miljökrav kommer buller, andra miljöutsläpp och störningar på Bromma och i övriga Stockholm att bli mycket

större. 65 000 maxflygrörelser i dag och 80 000 i framtiden kallar finansborgarrådet för en marginell ökning.

Utöver det är detta ett avtal som ger staten alla fördelar och stockholmarna ingen möjlighet att påverka förrän den dag då jag är 73 år. Jag tycker också att det är skamligt att man ljuger om huruvida det är fler flygrörelser eller inte.

Anförande nr 163

Borgarrådet L i v h (v): Ja, debatten ska handla om avtalet. Men den ska också handla om hur vi skulle kunna använda marken om inte avtalet fanns. Först och främst förstår jag inte var i Herrans namn du får det här med 50 000 lägenheter från, Kristina! Vem har sagt det? I vår budget står det om 4 000 lägenheter på Bromma. Med ditt resonemang skulle man inte kunna bygga någonstans. Då skulle vi inte ha kunnat bygga Hammarby sjöstad heller.

När man planerar en ny stadsdel tänker man: hus, ekologi och kommunikation. Precis som Cecilia sade kommer det att gå en snabbspårväg som kommer att passera Bromma och som har kontakt med Sundbyberg, som är en knutpunkt för både tunnelbana och pendeltåg. Det finns ingenstans i staden det är så bra att bygga som på Bromma. Bygg där i stället för i Årsta, som ni har envisats med!

Anförande nr 164

Borgarrådet R u w a i d a (mp): Jag blir konfunderad när jag hör finansborgarrådet säga att flygtrafiken inte ska öka. Hur ska man uppnå det? Avtalet medger en ökning med 23 procent, vilket ur klimatsynpunkt är en katastrof. Vi ska minska våra klimatutsläpp. Vi ska halvera dem för att sedan ta bort dem helt och hållet i Stockholm.

Man hör här hur finansborgarrådet så vällovligt pratar om miljö. Men hon verkar inte ha läst sitt eget utlåtande. Där säger Luftfartsverket att enligt det avtal som nu föreligger kommer klimat- och miljöstyrningen att kunna öka för att man överskrider bland annat bullerreglerna enligt miljöbalken. Jag vet inte om det är Luftfartsverkets uppgift som står i utlåtandet eller om det är finansborgarrådets miljöfloskler i talarstolen som jag ska lita på.

Anförande nr 165

Borgarrådet E d h o l m (fp): Fru ordförande! Bromma flygplats är en nödvändig del av Stockholm. Flygplatsen har funnits för stockholmarna och för övriga landet under lång tid. Den är så viktig för vår utveckling att den flygplatsutredning som just har presenterats pekar ut Bromma liksom Arlanda som några av de viktigaste flygplatserna i landet. Detta gör man främst av två skäl.

För det första är Bromma nödvändigt för vårt näringsliv. Om vi vill behålla de huvudkontor som vi har här och om vi vill se till att vårt näringsliv kan ha ett affärsflyg som fungerar är Bromma nödvändigt. Men Bromma är också nödvändigt för utvecklingen i övriga landet. Det är därför kommunalråden ringer till oss och säger: Vad ni än gör – lägg inte ned Bromma flygplats, för det drabbar oss! Det beror

på att Arlanda framför allt är en flygplats för utrikesflyg, och som alltid riskerar man att utrikesflyget går före inrikesflyget och affärsflyget i en konkurrenssituation.

I dag finns inga hållbara alternativ till Bromma flygplats. Det fanns ett sådant för några år sedan. Det var den socialdemokratiska regeringen med Göran Persson i spetsen som såg till att det inte blev någonting av de planerna. När det inte finns en flygplats som är citynära på det sätt som vi ser i dag går det inte att avveckla Bromma flygplats.

Jag tycker dessutom att det som oppositionen ägnar sig åt är ett hyckleri av Guds nåde. Om vi tittar mer noggrant på handlingarna kan vi se att det finns en motion från Cecilia Obermüller och vad det är för datum på den motionen. Den är från 2001. Den är från den tid vi på den här sidan hade majoriteten förra gången i den här salen. Under alla de år som ni hade majoriteten struntade ni till och med i att skriva fram motionen.

Detta är ett avtal mellan staten och Stockholms stad. 1994–1998 hade ni majoriteten här och i det andra huset där borta. Då hade ni kunnat riva upp avtalet. Det är staten som reglerar det. Ni hade majoriteten mellan 2002 och 2006 både här och där. Ni hade kunnat riva upp avtalet. Det är staten som styr Luftfartsverket. Men Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet på riksnivå vill inte göra sig omakett att riva upp avtalet för Stockholms stad när man har möjlighet. Skälet är att Bromma flygplats behövs också i framtiden.

Anförande nr 166

J a n V a l e s k o g (s): Jag tycker att det finns en del faktafel i det Lotta Edholm säger om utredningarna. Den senaste flygplatsutredningen var inte särskilt analytisk när det gäller Brommas roll och funktion. Däremot har det funnits ett antal tidigare, närmare bestämt tre stycken, som har analyserat Brommas förutsättningar innan den tredje banan kom till.

I en sak ska jag ge dig rätt; problemet har varit att hitta alternativ för beslutsfattarflyget. Men när det gäller reguljärflyget finns det i dag utan några som helst problem plats på Arlanda i och med den tredje banan. Det finns gott om plats där. Det kanske inte är på de allra mest attraktiva tiderna numera, men plats finns det. Sådana saker kan man förhandla om. Bilden av att det skulle vara omöjligt att flytta reguljärflyget är helt fel.

När det gäller beslutsfattarflyget tycker jag självfallet att man måste hitta en bra lösning. Det finns också lösningar där både Skavsta och Arlanda är inblandade. Det får man naturligtvis titta på. Men man ska inte ge bilden av att det skulle vara omöjligt att flytta reguljärflyget, för den är helt fel.

Anförande nr 167

Borgarrådet E d h o l m (fp): Jan Valeskog tycks anse att det ligger en god analysförmåga bakom de statliga utredningar som stöder hans uppfattning. Bakom dem som stöder någon annan uppfattning ligger det en dålig analysförmåga, tydligen. Jag måste erkänna att jag inte vet hur god analysförmågan är i de statliga utredning-

arna över huvud taget. Jag kan bara konstatera att den senaste utredningen på området pekar ut Bromma som ett av de viktigaste flygfälten i Stockholm.

Om Socialdemokraterna har regeringsmakten, har makten i Stockholms stad och vill lägga ned Bromma flygplats så kan man självfallet göra det. Men ni valde under två mandatperioder när ni förfäktade denna åsikt i detta hus att inte göra det. Ni krävde det inte av regeringen och ni övertygade dem inte. Och vad ännu värre är – de andra stödpartierna har inte heller gjort det. I och med det tycker jag att man kan säga rakt upp och ned att detta är hyckleri.

Anförande nr 168

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (mp): Vår åsikt om att lägga ned Bromma har funnits rätt länge i vårt kommunala program. Det kan knappast någon tvivla på. Vi tycker som sagt att man kunde vänta med att säga upp avtalet så länge det gäller – till 2011. Men ni går in i förtid och ska göra en förlängning av avtalet. Ni kunde väl ändå ha avvaktat för att se vad som händer!

Klimatfrågan är brännande. Det händer mycket. Vi kan ju bara se att den här vintern har varit den varmaste som någonsin är uppmätt. Det kan väl inte vara någon som tvivlar på att klimatfrågan är allvarlig och att vi har ett stort problem. Då kan man inte satsa på att bibehålla och låsa fast sig vid ett avtal som staden inte heller kan säga upp. Vad vet du, Lotta Edholm, om vad vi vill i Stockholms stad om 10–15 år? Hur kan du säga att vi inte vill säga upp avtalet och behöver marken för något vettigare då?

Anförande nr 169

Borgarrådet E d h o l m (fp): Miljöpartiet lade fram en motion 2001. Jag kan bara konstatera att det uppenbarligen inte fanns något som helst intresse på er sida av att skriva fram den motionen och se till att Bromma flygplats läggs ned. Det hade ni kunnat göra. Ni kunde ha gjort det mellan 1994 och 1998 och ni kunde ha gjort det mellan 2002 och 2006. Ni valde att inte göra det. Så viktiga är tydligen de här frågorna för er att ni inte klarar av att stå upp för dem när det verkligen gäller.

Anförande nr 170

U l f F r i d e b ä c k (fp): Fru ordförande! Sedan 1936 har Bromma flygplats varit en viktig transportknutpunkt för Stockholm och Sverige. Bromma flygplats används av både affärs- och privatresenärer och knyter på ett effektivt sätt samman Stockholm med Öresundsregionen, Göteborg och Bryssel. Bromma flygplats bidrar till att göra Stockholmsregionen mer tillgänglig för företag som redan är etablerade här. Den förbättrar våra möjligheter att locka till oss nyetableringar.

En citynära flygplats har stor betydelse för näringslivet, som i allt högre grad behöver snabb tillgänglighet till mycket goda kommunikationer. Flygets betydelse har ökat i takt med globaliseringen. Bromma är ett oundgängligt komplement till Arlanda. Det blir allt viktigare för företag i vår region att ha tillgång till en flygplats som ligger nära både för egna och inhyrda plan. Utan en sådan möjlighet skulle

Stockholms attraktionsplats minska och våra möjligheter att konkurrera med andra regioner starkt försämras.

Fru ordförande! I dag presenterades en undersökning i tidningen av vad de boende i Stockholms län anser om Bromma flygplats. Det är ganska intressant att läsa att 61 procent av de tillfrågade anser att flygplatsen ska vara kvar. 29 procent anser att den ska läggas ned. 10 procent har ingen åsikt i frågan. Om man tittar närmare på detta och studerar de olika församlingar som finns med i undersökningen kan man se att bland dem som bor i Bromma och Västerleds församlingar, det vill säga nära eller under inflygningsbanorna, vill hela 66 procent ha kvar flygplatsen medan 29 procent vill lägga ned den.

Ordförande! Man ska naturligtvis ta undersökningarna för vad de är. Men det finns en ännu viktigare undersökning. Den är riktig, för den gjordes i samband med kommunalvalet 2006 här i Stockholm. Den här sidan – allianspartierna bestående av Folkpartiet, Moderaterna och Kristdemokraterna – sade redan i sitt valmanifest att vi vill bevara Bromma flygplats. Hur det gick vet vi allihop. Stockholms invånare röstade för alliansen, och det innebär att Bromma flygplats blir kvar.

Ordförande! Bifall till kommunstyrelsens förslag, som just innebär ett bevarande av Bromma flygplats!

Anförande nr 171

Borgarrådet R u w a i d a (mp): Stockholms stads invånare röstade inte för att ha en moderat- och folkpartiregering i Stockholms stad i 30 år utan under denna mandatperiod. Varför kan ni inte ha en uppsägningsklausul i avtalet? Varför kunde ni inte vänta med att förlänga avtalet till efter 2011?

När det gäller opinionsundersökningar måste jag bara påpeka att vi vill ha en folkomröstning om Brommaavtalet – en reell demokratisk process och inga opinionsundersökningar. Men som man frågar får man svar. Varför ställdes inte frågan av Moderaterna i det här fallet så här: Vill ni byta ut flygplatsen mot ett område med bostäder och rekreationsområden när vi nu har flygkapacitet på Arlanda och Skavsta som räcker till? Som man frågar får man svar, så jag hakar inte upp mig på opinionsundersökningar.

Jag tycker också att ni skulle kunna ha en uppsägningsklausul för att verkligen ta hänsyn till framtida val och framtida åsikter.

Anförande nr 172

U l f F r i d e b ä c k (fp): Fru ordförande! Jag har tidningen med mig här, och i den står det hur frågan är ställd, nämligen: Anser du att Bromma flygplats ska vara kvar eller läggas ned? Det är väl en ganska rak fråga som man kan svara ja eller nej på. Det är mycket enkelt.

Men som jag sade, Yvonne, är den viktigaste undersökningen den i kommunalvalet 2006. Då sade en majoritet av Stockholms invånare ja till att bevara Bromma flygplats.

Anförande nr 173

M a r g a r e t a C e d e r f e l t (m): Ordförande! Jag har lyssnat på debatten, och jag förstår att det kommer att bli en lång kväll. Det som också slår mig här är att Stockholm och vad vi utser här nu skiljer sig från det övriga landets debatter. I det övriga landet finns det en bred kommunal enighet om att flygplatserna behövs och om att regionen och kommunen far illa om flygplatser stängs. Här finns det en opposition som inte alls är med i diskussionen.

Jag kan säga på det här sättet tack vare att jag just nu har möjligheten att vara riksdagsledamot med uppdrag i trafikutskottet. Jag reser runt. Jag träffar kommunala företrädare och diskuterar just frågor om flygplatser.

Jag kan se att detta är ett långsiktigt avtal. Det är jättebra. Det gör att det faktiskt finns en möjlighet att jobba långsiktigt med miljöfrågorna – precis det som vi alla tycker är viktigt. I det sammanhanget tycker jag att det är angeläget att betona att EU gör stora framsteg när det gäller miljön genom att också säga att det kommer att bli en handel som inkluderar utsläppsrätter från flyget 2012. Det innebär att Brommas flyg också kommer att inkluderas i handeln med utsläppsrätter.

Jag vill också här lyfta fram den utredning som flera talare har refererat till, nämligen flygplatsutredningen SOU 2007:70. Jag rekommenderar er alla att läsa den, och läsa den ordentligt. I den pekas tio nationellt strategiska viktiga flygplatser ut. Två av dessa finns i Stockholm – Arlanda och Bromma. Utredaren Rogestam talar också om att dessa två flygplatser måste ses som en helhet, och inte var för sig. Just i detta sammanhang tycker jag att det är oerhört angeläget att Bromma finns kvar.

Jag vill lyfta fram allmänflyget, som jag hoppas kan inkluderas i Brommas kommande verksamhet. Allmänflyget är i dag missgynnat i Stockholmsregionen. Men med ett långsiktigt avtal finns det möjlighet för det viktiga allmänflyget att få plats i Stockholmsregionen.

Anförande nr 174

J a n V a l e s k o g (s): Den enighet som du beskriver är inte riktigt med sanningen överensstämmande, inte minst när det gäller näringslivets syn på Bromma. En del av näringslivet vill visst ha Bromma, inte minst de som flyger därifrån. Men andra pläderar mycket starkt för att stärka Arlandas roll som nav. Det är helt klart att Bromma försvagar Arlanda och Skavsta.

Jag har en artikel här från Dagens Industri, till och med, där man ser Bromma som en tillfällig lösning till dess att säkerhetsrutinerna fungerar bättre på Arlanda. Arlanda behöver mer direktflyg och i högre grad bli en *gateway* för Skandinavien än det nu är. Där finns en klar motsättning som stora delar av näringslivet har uppmärksammat.

Sedan kan jag tänka mig att en del kommuner i Skåne och på andra ställen som har direktflyg till Bromma gärna vill att Bromma finns kvar. Men den bild du ger är inte riktigt korrekt.

Anförande nr 175

M a r g a r e t a C e d e r f e l t (m): Ordförande! Lyssna, så blir det tydligt vad jag säger! Vad jag har sagt är att det i övriga Sverige finns en bred enighet i kommunfullmäktigeförsamlingarna om att flygplatser är nödvändiga. Det gäller de befintliga flygplatserna både i den egna kommunen och i närliggande kommuner. De behövs, och de är nödvändiga.

Det är i det perspektivet jag tycker att den diskussion som förs här i kväll är egendomlig. Nästan hälften av fullmäktigeledamöterna säger: Stäng en flygplats! Det är precis det som debatten handlar om i kväll om bladet tas från munnen.

Anförande nr 176

Å s a R o m s o n (mp): Jag måste bara höra hur du tänker. Du säger att ett långsiktigt avtal ger långsiktiga förutsättningar för ett miljöarbete när det gäller Bromma. Det låter konstigt i mina öron. Bromma innebär ju en miljöbelastning på Stockholm. Bromma innebär buller och utsläpp. Bromma innebär dessutom en markanvändning som delvis är bra för miljön eftersom den ger stora områden som vi inte kan exploatera på något sätt och områden som är av industrikaraktär, vilket innebär att vi kan ställa olika typer av miljökrav.

Om vi skulle ha ett 30-årigt kolkraftverk med buller och utsläpp skulle vi inte säga att 30 år var så bra eftersom det är ett långsiktigt miljöarbete här. Jag skulle vilja säga att vi kanske har helt andra förutsättningar om tio år med trafiken. Det gäller till exempel tåg och inrikesflyg, som Bromma framför allt innebär. Då är det enbart en belastning att staden har bundit upp sig vid ett oerhört oekonomiskt avtal som ger flyget företräde – dessutom utan att ställa ens de regelrätt möjliga miljökraven i avtalet.

Anförande nr 177

M a r g a r e t a C e d e r f e l t (m): Ordförande! Jag kan svara rakt av. Ett långvarigt avtal ger också möjlighet till långsiktiga lösningar. Det kostar pengar att investera, och det är precis vad Bromma flygplats kan göra i detta sammanhang.

Jag tycker också att det är viktigt att komma ihåg att en stor del av den utveckling som sker inte sker på flygplatsen. Det här handlar om flygindustrins utveckling i sig. Industrin bedriver utvecklingsarbete. Det går inte att jämföra dagens flygplan med de flygplan som byggdes och användes på 60- och 70-talen. Lika lite går det att jämföra dagens flygplan med de flygplan som kommer att användas om 10–20 år. Och då menar jag nyproduktion.

Anförande nr 178

S t e l l a n H a m r i n (v): Margareta Cederfelt sade att i de andra kommunerna här i landet har man varit överens i flygplatsfrågan. Det är alldeles riktigt. I andra kommuner som Göteborg, Malmö och Karlstad har man varit överens om att stänga de flygplatser som har legat inne i staden. I Göteborg och Malmö har man varit överens om att satsa på den flygplats som ligger 20 minuter utanför staden. En sådan plats har vi här på Arlanda, och därför tycker jag att vi kunde enas om den också.

Anförande nr 179

M a r g a r e t a C e d e r f e l t (m): Jag delar inte alls synen i den bild som presenteras här. Med risk för att låta som att det är avlägsna jämförelser kan jag nämna att jag var i Norrland för två veckor sedan och diskuterade flygplatser. Där finns nedläggningsförslag för Storumans flygplats och eventuellt för Lycksele flygplats. Samtliga kommuner i området är överens om att Storuman, Vilhelmina, och Lycksele flygplatser behövs. Det är 3,5 till 5 mils avstånd mellan dessa flygplatser.

Skratta inte! Jag tycker att det är otrevligt när personer sitter och skrattar i en fullmäktigeförsamling åt andra ledamöters repliker. Jag förväntar mig att vi lyssnar på varandra.

Anförande nr 180

J o a k i m L a r s s o n (m): Ordförande, fullmäktige! Det är ganska spännande att sitta och lyssna på debatten. Man funderar länge på hur man ska förbereda sig inför Brommadebatten. Jag har sett fram emot den länge. Man inleder med att trycka in sig på talarlistan, och hamnar efter en rad spännande krumbukter från oppositionens sida. Därför har jag nu fått tänka om lite.

Jag tänkte börja med att prata lite om den demokratiska processen. Den är nämligen ganska intressant. Jag har mött mycket av det resonemanget under det senaste halvåret från er sida. Jag önskar att vi hade haft fler beslut i den här staden som hade haft en så stark förankring hos stockholmarna. Jag tycker att det är ganska fascinerande att kunna diskutera en fråga i så många år att vi när vi väl fattar beslutet får det en så stark förankring som vi har fått nu. Jag tänkte på i hur många år jag har diskuterat den här frågan. Jag har ju egentligen inte alls varit med i så många år av den här debatten eftersom den har pågått sedan långt innan dess att jag var född. Men jag har varit med under de senaste 18 åren. Det kanske är dags att fatta det här långsiktiga beslutet nu. Det känns ganska tryggt för mig i alla fall. Just nu, när vi har fått den kanske starkaste majoriteten på många år i Stockholm, känns det tryggt för oss att fatta det här beslutet. Det kanske beror på att stockholmarna nu också förväntar sig och har en stark önskan om att vi sätter ned foten i ärendet.

Vi har en citynära flygplats som vi kan vara mycket stolta över. Man jobbar miljömedvetet. Det långsiktiga avtalet gör att man inte hackar sönder en miljöinvestering som är möjlig just tack vare ett långt avtal. Det kan jag säga som ett direkt svar på Åsa Romsons frågeställning. Ett scenario där vi hela tiden fattar kortsiktiga beslut med korta avtal gör att man inte gör de stora miljöinvesteringar som man nu har möjlighet att göra. Det är inget konstigt med det. Vi kan nu se vad fakta blir.

Vi kommer inte heller att få reda på vad som hade hänt om ni hade lagt ned flygplatsen för 30 år sedan. Vi vet inte vad Stockholm hade varit i dag. Men vi kan ana vad vi hade varit. Vi hade nämligen fått krav på oss att öppna en flygplats. En citynära flygplats behövs i en region som vår, som ligger där den ligger. Stockholmsregionen ligger långt norrut i Europa. Den är inte bara intressant för Europa. Bromma är intressant för hela Sverige och för hela Sveriges utveckling. Städer runt om i detta avlånga land har företag med kontakter med Stockholm som skapar

arbetstillfällena. Man reser till Stockholm och får sina företag att växa. Vi får fler arbetstillfällena och fler arbetsplatser.

Detta är ett viktigt beslut och ett historiskt beslut. Jag är stolt över att vi kan fatta det i dag.

Anförande nr 181

M i r j a R ä i h ä J ä r v i n e n (s): Ordförande och fullmäktige! Jag tycker att det blev en intressant vändning när vi började prata om demokrati. Visst har vi diskuterat flygplatser i Stockholm och Bromma flygplats vara eller icke vara under lång tid. Men faktum är att avtalet skrevs på utan att någon visste om det förutom ni. Så var det. Därför kan jag inte se demokratin i den här frågan.

Jag kan inte heller se demokratin i att när människor i det här området säljer sin lägenhet får de noga välja vilken tid på dygnet de visar den. De kan faktiskt inte göra det vilken tid som helst eftersom det inte är någon som vill köpa när de hör hur det låter när flygplanen flyger som mest.

Anförande nr 182

J o a k i m L a r s s o n (m): Jag tror, Mirja Räihä Järvinen, att du läste vår budget ganska noggrant föregående år. Vi skrev mycket tydligt vad vi avsåg att göra under perioden. Vi skrev tydligt att vi eftersträvar ett långt avtal med flygplatsverksamheten. Vi anser att Bromma är oerhört viktigt för hela regionen och hela Sverige. Vi ville ha ett långsiktigt avtal. Vi sade det i budgetdebatten och vi diskuterade det i valrörelsen 2006, 2002 och så vidare bakåt. Jag tycker inte att det borde ha varit en överraskning att vi landade i ett avtal under föregående år.

Anförande nr 183

Borgarrådet L i v h (v): Men, Joakim, ni sade aldrig 30 år! Även bland dem som jag har diskuterat med och som är något positiva till att Bromma kan finnas kvar ett tag till har jag aldrig, aldrig hört någon säga 30 år. Det ni gör är att ta bort den demokrati som du har stått här och berömt i talarstolen. Du har tagit bort demokratin från mina barn, och allas våra barn, som växer upp i Stockholm.

Även om förhållandena ändrar sig och vi får snabbspårväg till Skavsta, bättre trafik till Arlanda och utvecklad spårtrafik till Malmö och Göteborg och vi inte alls kommer att behöva den här flygplatsen om några år har man inte en chans att vara med och påverka eftersom ni skriver ett 30-årigt avtal. Det är djupt odemokratiskt.

Anförande nr 184

J o a k i m L a r s s o n (m): I hur många år skulle de bostäder som du vill bygga på Bromma stå där? Skulle de stå där i 25 år? Är det en långsiktig bostad, tycker du? Jag tror att de skulle stå i mer än 30 år.

Vi får se vad mina barn kommer att tycka om avtalet. Jag kanske inte ska försöka påverka dem alltför mycket. Men jag tror, Ann-Margarethe Livh, att du inte riktigt

vet hur detta kommer att fungera marknadsmässigt. Om det blir som du säger och ingen kommer att vilja flyga från Bromma om 20 år så kan jag garantera att flygplatsen läggs ned.

Vi arbetar för alternativ. Vi arbetar för kollektivtrafik, spårbunden snabbtågstrafik och så vidare i denna region, i detta land och i denna världsdel. Om det finns alternativ kanske flyget försvinner. Men ni vill bestämma er för att stänga av någonting som fungerar innan det finns ett alternativ. Det fungerar inte särskilt bra.

Anförande nr 185

Å s a R o m s o n (mp): Det där sistnämnda om att ni jobbar så ofantligt mycket med kollektivtrafik var inte riktigt de tongångar man hörde i inledningen här. Själva anledningen till att det var så förödande för miljön att bygga på Bromma var ju att det skulle bli så ohyggligt mycket bilar, sade ni då. Men det kanske tillhör en annan debatt i ämnet.

Jag tycker att det var intressant att du definierar demokrati som att ni passar på nu när ni har den starkaste majoriteten på bra länge i salen. Då tycker du att det känns tryggt att fatta ett 30-årigt beslut. Jag gör inte riktigt samma tolkning. Nu när två partier för ovanlighetens skull styr halva fullmäktige ska man tydligen passa på att göra det som enbart de två partierna, kanske med stöd av ett visst tredje, vill göra utan att diskutera med övriga fyra partier. Det känns inte demokratiskt för mig.

Jag har en fråga som gäller de långsiktiga miljöinvesteringarna. Kan du, Joakim Larsson, svara på varför ni inte ställer de kraven när den möjligheten ändå finns? Det finns inget krav i avtalet som går utöver vad lagstiftningen säger. Det ställs inga ytterligare miljökrav på en citynära flygplats som Bromma i det avtal som ni nu ställer upp för 30 år framåt. Det är ganska anmärkningsvärt.

Anförande nr 186

J o a k i m L a r s s o n (m): Vi anser att miljödomstolen är en rimlig instans för att göra den prövning du eftersträvar och alltid själv vill föregå. Jag förstår inte riktigt varför Miljöpartiet alltid ska negligera all lagstiftning och säga att vi i Stockholms stad är så mycket bättre än alla andra institutioner, myndigheter och domstolar i det här landet att vi alltid måste tänka på allting före alla andra.

Jag tycker nog att det här bör regleras. Det kan till och med vara så, Åsa Romson, att miljödomstolen kommer fram till att man ska bullra si och så mycket mindre. Då kommer kanske det här avtalet att ha en del problem i framtiden som du kommer att vara glad åt. Men där är vi inte. Vi vet inte hur det blir, för vi vet inte mycket om miljödomstolens processer just nu. Det vi vet är att vi får en långsiktighet i avtalet, och det kan vi vara stolta över.

Anförande nr 187

Borgarrådet S a m u e l s o n (kd): Ordförande, fullmäktige! Att Stockholms stad behöver en citynära flygplats tror jag egentligen inte att det råder någon tvekan om ifall vi ska fortsätta i riktning mot den stad i världsklass som vi vill vara och finnas

med på banan också när det gäller utveckling av företagande, forskning och så vidare.

Kristdemokraternas förstahandsalternativ har alltid varit en flygplats på södra sidan av staden. Det hade vi gärna sett för att lyfta Söder. Det hade varit bra för universitetssjukhuset i Huddinge, bra för Scania, bra för läkemedelsföretag och så vidare i Södertälje. Det fanns långtgående planer för Tullinge. Luftfartsverket fick priset Guldlänken 2000 för att de hade gjort ett så bra arbete tillsammans med medborgarna där ute. Men det hjälpte inte, för Göran Persson fick plötsligt för sig att det skulle byggas bostäder där. Då blev det ingenting av med en flygplats söder om staden.

Vi vet att det tar minst 15–20 år att planera för en ny flygplats. I det läget har Kristdemokraterna valt att stödja förslaget att Bromma flygplats ska få vara kvar och att stödja avtalet.

Socialdemokraterna tar gärna till brösttoner varannan mandatperiod. Då gäller att Bromma flygplats ska läggas ned. Däremellan är det ganska tyst. Precis som borgarrådet Lotta Edholm tidigare sade hade ni möjlighet att besvara Miljöpartiets motioner under förra mandatperioden om att Bromma flygplats skulle läggas ned. Men de fick ligga. Ingenting hände.

Det intressanta är också att det i det tilläggsavtal som skrevs under 2002 fanns en del punkter som Kristdemokraterna särskilt lyfte fram i miljöhänseende. Det skulle göras kontinuerliga bullermätningar av starter och landningar utifrån ett koncept som man hade på London City Airport. Det skulle bildas en samrådsgrupp och så vidare. Av det blev det inget från er majoritet under förra mandatperioden. Den samrådsgrupp som skulle bildas hörde vi ingenting om när vi ställde frågor i kommunstyrelsen till den förra majoriteten.

Vi ser positivt på ett långt avtal. Vi ser de möjligheter till stora satsningar som man kan göra på miljöområdet. Det handlar inte minst om de bulleråtgärder och skyddande åtgärder som redan delvis har vidtagits, men som det nu finns planer att gå vidare med. Den samrådsgrupp som nu bildas kommer kontinuerligt att träffas för att följa upp att avtalet följs.

Vi i vår majoritet kommer naturligtvis att följa avtalet mycket noga när vi nu har valt att skriva på ett så långsiktigt avtal, speciellt när det gäller miljödelen. Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 188

J a n V a l e s k o g (s): Jag tänkte i och för sig ta upp detta med historien och de turer som har varit i mitt anförande, men jag kan beröra frågan redan nu eftersom frågor om vad vi gjorde och inte har ställts.

Det har gjorts ett antal utredningar. Som ni vet lyckades delar av näringslivet stoppa nedläggningen. Det var mycket nära att det skulle ha blivit en nedläggning i samband med att tredje banan kom i gång.

Sedan har man naturligtvis avvaktat med att ta nya tag inför 2011. Men jag måste erkänna att det nog inte finns någon som i sin vildaste fantasi hade kunnat tro att ni skulle komma dragandes med ett 30-årsavtal och fullständigt bakbinda stockholmarna för så lång tid. Ni har inte några alternativ. Dessutom kommer nu ett sådant här förslag utan något som helst underlag och utan någon som helst utredning. Sakligt sett är det här en minst sagt skandalös hantering. Men jag återkommer till det.

Anförande nr 189

Borgarrådet S a m u e l s s o n (kd): Precis som jag sade tidigare tar det 15, kanske 20, år att planera för en ny flygplats i ett eventuellt citynära område. Då kan det hinna hända mycket både när det gäller snabbtåg och annat till Skavsta. Vi får se vad som hinner hända under tiden. Men fram till dess är Bromma alternativet.

Anförande nr 190

S t e l l a n H a m r i n (v): Ewa Samuelsson sade att vi måste ha en citynära flygplats i Stockholm. Det tar 20 minuter till Arlanda, och det tar ungefär 20 minuter till Bromma. Varför duger då inte Arlanda?

Anförande nr 191

B i r g i t t a W a h l m a n (m): Ordförande, fullmäktige! Först vill jag tacka vännerna på er sida av salen för att ni så snällt för min talan. Jag är nämligen en av dem som bor under Brommaplanen. Men jag vill faktiskt föra min talan själv. Jag störs inte alls av planen. Jag gillar dem.

Min man och jag köpte ett hus i Kälvesta, alldeles under planen. Det var många som ville köpa huset, och det var en blodig budgivning. Många ville bo där under planen. Vi köpte huset trots att vi var otroligt medvetna om att flygplan faktiskt flyger där hela tiden. Vi köpte det i alla fall! Jag tror att ganska många av dem som bor där under planen är medvetna om att det finns en flygplats. Den har funnits där sedan 1936.

Jag fick ett jättegulligt brev hem i min brevlåda med en liten blomma på. Där stod det om någon dam som var ledsen för att hennes son bodde i en hyreslägenhet som han hade flyttat till och plötsligt kom på att det fanns en flygplats där. Jag tror att de flesta som bor nära Bromma har köpt sin lägenhet eller sitt hus för dyra pengar och i stor konkurrens. När mäklarna visar bostäder kryllar det av folk, och alla bjuder över varandra. Ändå vet vi om att det finns en flygplats i Bromma. Jag vill faktiskt föra min egen talan.

Jag har stor respekt för att människor blir störda av saker. Jag blir jättestörd av bilarna på Sörgårdsvägen. Man kan bli störd av grannar som spelar rockmusik eller lukt från industrier, som vi kan läsa om i min lokaltidning nu. Bilar och motorcyklar utanför huset är inte kul. Folk som inte städar i tvättstugan blir man också störd av. Min storasyster hade en tupp nära sig som började gala klockan fem varje morgon. Grannarna blev tokiga! Jag har respekt för att man kan känna sig störd. Det är jättehemskt. Man kan inte förutse allting, men just det här kunde man förutse. Nästan

alla vi som bor i Bromma kunde förutse de här ljudrörelserna, och vi flyttade dit ändå.

Jag tycker att det är underbart att ha en flygplats så här nära. Jag åker några gånger per år från flygplatsen. Det är otroligt! Det är småskaligt, och det är ju vad ni på er sida brukar vilja ha. Det är en småskalig, liten och gullig flygplats. Det tar en kvart från bilen till planet – otroligt! Tack, snälla Kristina, för att du låter oss ha flygplatsen kvar! Jag är jättenöjd!

Anförande nr 192

E i e H e r l i t z (mp): Ordförande, fullmäktige! Jag kan säga något till föregående talare om det här med buller och störningar. Jag själv bor i Minneberg, som ligger alldeles vid inflygningen till Bromma. Jag flyttade dit för 20 år sedan. Då sade man att flygplatsen skulle bort, och det skulle bli lugn och skönt i området. Tidigare bodde jag i Högalid, där vi också stördes av flyget. Dessförinnan bodde jag på Kungsholmen, och stördes också där av flyget. Det är märkligt; flyget stör inte bara i Bromma utan runt omkring på en massa ställen.

Jag tycker att man ska tänka på det här. Man måste se detta i ett större sammanhang, och inte bara tala om någonting för Bromma och säga ja eller nej till det. Detta gäller en stor del av Stockholms stad. Det är många som drabbas av bullret.

Anförande nr 193

T o r h i l d L a m o (v): Det är självklart att folk som bosätter sig i Bromma vet om att det finns en flygplats där. Det gäller i alla fall de flesta. Men många som bosätter sig i närområdena är kanske inte fullt så medvetna om att man även där störs av flygtrafiken, som föregående replikör sade. Jag tycker att det är lite respektlöst att sätta likhetstecken mellan de störningar som flygtrafiken leder till och de möjliga störningar man känner lite personligen om någon inte har tagit bort luddet ur torktummlaren. Det är inte riktigt samma sak.

Jag tror att många – och många av dem som här utanför tidigare i dag protesterade mot att vi fattar beslut om det här avtalet – också känner så. Avtalet medger en ökning med 15 000 flygningar, vilket kommer att leda till en ganska stor ökning av flygtrafiken om det nu blir så.

Anförande nr 194

B i r g i t t a W a h l m a n (m): Jag tar inte alls lättvindigt på bullerstörningar. Men det finns många olika sorters störningar; så är det att leva. Så är det att leva i en storstad och, som ni hörde, faktiskt även på landet.

Anförande nr 195

T e r e s L i n d b e r g (s): Birgitta! Jag kan inte annat än att gratulera dig för att du trivs där du bor. Men du är inte den enda som bor i Kälvesta. Jag har träffat många Kälvestabor som inte gillar flyget, utan tycker att bullret är ett stort problem.

Jag har barn som går i Sundbyskolan. På föräldramöten där pratar man om hur bullret påverkar barnens arbetsmiljö och inlärningsförmågan hos barn. Det tycker jag är en jätteviktig fråga. Man kan inte stå här och säga: Jag gillar buller.

Där jag själv bor, i Mariehäll, avger flyget framför allt lukt och ganska mycket miljöfarligt avfall som direkt är synligt. Där oroas föräldrarna snarast av vad som händer när barnen äter äpplen i trädgården eller i lekparken, där äpplena växer vilt. Det finns jättemycket problem med att bo under inflygningen. Man ska inte stå här och säga att det inte finns några problem. Jag kan gratulera dig, Birgitta, för att du trivs. Men det finns många andra som har stora problem och störs mycket.

Anförande nr 196

Birgitta Wahlman (m): Tack för gratulationen! Jag trivs verkligen, och jag vet många som gör det. Men vi måste tänka på hur det är med flygrörelserna. Det kommer kanske ett plan var tjugonde minut. Man tittar på det och tänker: Jaha! Man blir tyst när man sitter ute i trädgården, för man kan inte prata eftersom det bullrar så mycket. Men sedan kan man prata igen.

Det är något annat med biltrafik. Om vi till exempel skulle bygga bostäder på Bromma skulle vi bli störda precis hela tiden. Bilarna kommer ju jämt! Det är en jätteskillnad. Nej, jag blir inte speciellt störd. Det är många av oss som trivs otroligt bra. Så välkommen till oss i Kälvesta!

Anförande nr 197

Jan Valeskog (s): Ordförande, fullmäktige! Mycket av det som den borgerliga majoriteten gör i den här kommunen är ett beställningsverk, och det menar jag att det verkligen är i det här fallet också. När man ska göra så här stora förändringar och kommer dragande med ett avtal på 30 år som skulle få verkligt stora effekter för stockholmarnas miljö bör man faktiskt ha en utredning i grund och botten. Man bör noga analysera alternativen, kapacitetsfrågor, miljöaspekter och annat. Flera här hänvisar till en utredning, Flygplatsutredningen. Bromma behandlas på 15 rader i den. Det är alltså inte seriöst att hänvisa till detta som underlag.

På 1990-talet gjorde man tre stora utredningar som rörde Brommas framtid. De var faktiskt inte på 15 rader, utan de var på många hundra sidor. Slutsatserna från de utredningarna var inte omstridda sakligt sett, utan det var seriösa utredningar. De kom fram till allihop att det var både möjligt och lämpligt att lägga ned Bromma till 2001 i samband med att tredje banan stod klar.

Det som hände sedan var att ett antal storföretag kraftfullt lobbade mot regering och riksdag. Några hotade bland annat med att lämna landet om inte det så kallade direktörflyget fick behålla Bromma. De här hoten lönade sig faktiskt, och Bromma står som bekant kvar efter de turerna.

Det som motiverar att man gör en rejäl utredning innan man kommer med ett sådant här ärende till fullmäktige är att man kanske också ökar sin egen trovärdighet. Om man verkligen tror på att Bromma har en framtid på 30 år och att Arlanda inte behöver det flyget ska man också visa det i en utredning.

Samtidigt har det hänt väldigt mycket som inte finns med i utredningarna från 90-talet och som borde finnas med en utredning, till exempel de 20-minuterståg som numera finns till Arlanda, den ökade konkurrensen från snabbtåg på mellanlånga avstånd i landet, ett växande Skavsta och en ökad miljömedvetenhet. Det har också nämnts i debatten här att vi säkert kommer avgifter på flyget. Om det blir utsläppsrätter eller inte återstår att se. Kostnaderna kommer att öka, och färre kommer att flyga. Det kommer självklart att bli sådana förändringar. Men ni har inte gjort någon annan analys, utan ni hänvisar till 15 rader. Det är inte seriöst att hantera en så här viktig fråga på detta sätt.

Jag vill återigen nämna Arlandas roll. Stora delar av näringslivet tycker inte att detta är någon långsiktig lösning. Jag hänvisade till ledaren i Dagens Industri förut. Många företag tycker att det är mycket viktigare att vi satsar på Arlanda, att vi får bättre anslutningsflyg och fler direktflyg så att Arlanda kan ta upp konkurrensen med Köpenhamn på ett annat sätt. Det här beslutet innebär inte det, utan det innebär att ni försvagar Arlandas roll.

Anförande nr 198

J o a k i m L a r s s o n (m): Jag vet inte om du kände dig hotad någonstans på vägen här av diverse instanser, Jan Valeskog. Det lät så. Det låter ganska löjligt att någon skulle behöva hota oss till det här avtalet som vi har tjatat om i väldigt många år. Vi vill ha det här avtalet. Det verkar väldigt konstigt om man ska hålla på så. Det faller liksom på sin egen orimlighet.

Det här dygnet har 24 timmar, Jan Valeskog, och klockan är uppdelad på 12 timmar. Du pratar ofta om de begränsningar som vi borde ha haft med här. Men vi kan inte göra någonting åt klockan. Man slår i taket både på Arlanda och på Bromma. Man kan inte utöka detta på det sätt som du påstår att man ska göra. Arlanda har nått taket. De kan inte komma längre i detta i koncessionen. De ser Bromma som ett väldigt bra komplement. Vi ser det dessutom som någonting mer, vi ser det som en nödvändighet.

Anförande nr 199

J a n V a l e s k o g (s): Koncessionen och utsläppstaket är en helt annan fråga. Det stämmer att man har detta, men det har inte så mycket med utrymmet att göra. Det kan man självfallet lösa. Flyttar man flyget från Bromma till Arlanda slipper man den belastning som Bromma utgör. Det finns gott om plats för reguljärflyget på Bromma.

Detta med att hota eller inte handlar om det som skedde när man lyckades stoppa nedläggningen förra gången. Det fanns till och med tidningsartiklar om en Ericsson-chef och andra som hotade med detta om Bromma lades ned. Jag menar inte att man har gjort det i det här fallet, utan jag menar att ni bara har tagit hänsyn till delar av näringslivet. Ni har bara tagit hänsyn till de delar av näringslivet som önskar flyga med sina flygplan från Bromma, kanske närstående till Handelskammaren och annat som vanligt, och inte till de andra delarna av näringslivet som ser ett nationellt intresse av att stärka Arlandas roll. Det har ni bortsett ifrån. Ni har inte ens tagit fram någon utredning av detta. Har man ett 30-årsavtal ska man åtminstone ha en

utredning som visar argumenten och varför man gör så eller så. Det har ni inte gjort, utan ni har satt upp fingret i luften och sedan kommit dragande med ett 30-årsavtal utan någon som helst grund. Jag menar att det är ett helt oansvarigt agerande. Så brukar vi faktiskt inte agera i den här kommunen.

Anförande nr 200

B e r i t K r u s e (s): Ordförande, fullmäktige! Den här debatten går lite fram och tillbaka. Självt önskade jag att vi skulle föra en debatt om alternativa lösningar innan man slår fast detta på lång tid.

Vi bor i samma trakt, Birgitta, och det är detta jag tänker prata om. Jag är inte lika lycklig som du över flyget. Jag har bott där i 35 år och följt utvecklingen. Jag kan tala om för dig att på söndagar är det två tre minuter mellan planen som kommer precis över taken och sänker sig ned över oss. Det är inte så jätteskönt, men det är ett fint område att bo i för övrigt.

Jag vill ta upp att Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd inte finns med som remissinstans i det här ärendet. Jag undrar varför. Vällingby, det vill säga Kälvesta som ansluter till Flysta har flygkorridoren över sig. Jag gör inte som Birgitta och pratar om att jag är lycklig och vill föra min talan, utan jag pratar som representant för folket där ute. Det tycker jag är min uppgift som förtroendevald.

Remissen har gått till brand och räddning, miljö och hälsa, stadsbyggnad, trafik och renhållning och stadsdelsnämnderna i Bromma, Kungsholmen, Spånga-Tensta och Södermalm men inte till en starkt berörd stadsdelsnämnd i Hässelby-Vällingby. Där har vi inte fått säga vad vi tycker. Det undrar jag över. Jag ställer frågan till alliansen. Varför har ni lämnat oss utanför? Varför får inte Hässelby-Vällingbyborna föra fram sin talan?

Som jag sade tidigare sker inflygningarna väldigt tätt och på låg nivå över Kälvesta. Pratar man i telefon, som du nämnde, måste man stänga fönstren. Man kan inte prata med varandra. Så är det.

Vilka utredningar och undersökningar har genomförts i Hässelby, Vällingby, Kälvesta och Flysta? Det är min fråga. Jag tycker inte att detta ärende är färdigberett. Ni måste rota mer och ta reda på vad det egentligen är för störningar som rör folket och vilken omfattning det handlar om. Vad tänker ni göra nu, Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna? Jag är också nyfiken på var Centerpartiet står i den här frågan.

Anförande nr 201

B i r g i t t a W a h l m a n (m): Jag kan bara upprepa vad min partikamrat Joakim Larsson sade. Vi hade ett val för inte så jättelänge sedan. Vi moderater och alliansen i Vällingby och Hässelby var extremt tydliga: Rösta på oss och ni får ha Bromma kvar! Och det gjorde de.

Anförande nr 202

B e r i t K r u s e (s): Är det detsamma som att du inte tycker att det är värdefullt att man använder den demokratiska processen på ett riktigt sätt, det vill säga låter folk komma till tals via den stadsdelsorganisation som vi har nu?

Anförande nr 203

T e r e s L i n d b e r g (s): Ordförande, fullmäktige! Frågan om Brommaflyget engagerar många stockholmare såväl i den här salen som utanför och inte minst där jag själv bor, i Mariehäll. Jag får väl betraktas som något jävig när det gäller flyget. Jag har ungefär tio minuters promenad till huvudentrén. Jag har till och med en gång cyklat på två minuter blankt från dörr till dörr. Men i ärlighetens namn har vi som bor i Mariehäll inte på långa vägar det så gräsligt som alla de som bor under inflygningen, alltså i västerled, Spånga och i Kälvesta, som vi har hört här även om det verkar finnas blandade uppfattningar.

Jag tänkte berätta lite om hur det är att bo så nära en flygplats. När man bor i Mariehäll lär man sig ganska snabbt att känna igen lukten av flygfotogen, särskilt när vinden ligger på från flygplatsen. Man lär sig att aldrig, aldrig vädra en tidig vardagsmorgon eller när man kommer hem från jobbet på vinterhalvåret. För även om finansborgarrådet skriver i sitt utlåtande att flygplatsen omhändertar större delen av de ämnen som krävs för avisning kan jag berätta att det som inte omhändertas dimper rakt ned i trädgårdar, på lekplatser och idrottsytor. Jag kan till och med beskriva hur det luktar.

Man lär sig att aldrig gå till lekplatsen eller lekparken eller vara utomhus när man har hämtat barnen från dagis eller fritis på sommarhalvåret eftersom det bullrar så mycket. Efter en hektisk arbetsdag är man inte heller så villig. Jag vet inte hur många som har de problemen, men många av oss stressar en del på jobbet och axlarna är ganska högt upp. Bullerljudet finns där konstant när man bor nära flygplatsen och inte under inflygningen eftersom de står där och startar upp sina motorer.

Men jag tycker ändå inte att detta är det allvarligaste med det ärende som vi har här i dag. Det allvarligaste är att det avtal som den moderatledda majoriteten lägger fram här i dag har bara en part möjlighet att säga upp, och avtalstiden är 30 år. Jag tycker inte att det är ett seriöst agerande gentemot stockholmarna. Det är inte ett demokratiskt förhållningssätt. Det är inte rimligt att staden inte ska kunna ompröva Brommaflygets varande på 30 år. Det måste naturligtvis finnas en klausul som reglerar detta när man skriver ett nytt avtal.

Jag yrkar bifall den socialdemokratiska reservationen.

Anförande nr 204

J o a k i m L a r s s o n (m): För att inte upprepa mig alltför mycket vill jag säga att Teres Lindberg kan fundera på vad det skulle innebära om vi skulle göra såsom du önskar i avtalet. Eftersom ni troligtvis aldrig skulle komma fram till att lägga ned Bromma, för det har ni inte lyckats med tidigare, skulle den klausulen i stort sett bara innebära en sak, och det är osäkerhet. Man skulle kunna ana att detta eventuellt skulle kunna läggas ned vart fjärde år eller i alla fall göras ett försök till detta. Jag

tror inte att den typen av avtal går att kalla långsiktiga. Vi gick till val på att vi ville ha ett långsiktigt avtal så att man gynnar olika miljöinvesteringar och andra investeringar för att underlätta för Stockholm och regionen som helhet.

Anförande nr 205

T e r e s L i n d b e r g (s): Det är detta som är så skrämmande. 30 år en extremt lång tid. För 30 år sedan fanns inte ens Internet och knappt för 20 år sedan. Ni måste komma ihåg att teknikutvecklingen går oerhört fort. Vad händer om det sker en olycka med Brommaflyget. Det vore en fullständig katastrof. Det har skett olyckor där över tid. Det är bara ett under att katastrofen inte har varit större än vad den har varit.

Att säga att det är för långt till Arlanda är bara dumheter. En nedläggning av Bromma skulle tvärtom ge förutsättningar för flyget på Arlanda. Stockholm skulle kunna vara ett nav i världsklass när det gäller att ha en internationell flygplats. Vi behöver fler flyg till Arlanda för att Arlanda ska kunna fungera som ett nav för flyget. Det är bara larvigt att använda ursäkter som att det inte skulle fungera och att Bromma behövs. Vi behöver en bättre flygplats på Arlanda, och en nedläggning av Bromma kan bidra till det.

Anförande nr 206

Borgarrådet J ä m t i n (s): Herr ordförande! Jag vet inte riktigt om det har varit eller är en intressant debatt eller inte. Det är i alla fall en lång debatt. Det kanske är betecknade att det är en lång debatt, för det är en lång tidsperiod som avtalet täcker. Stockholm växer med många människor. Länet kommer inom kort att ha mycket mer än två miljoner invånare, och det är fantastiskt bra. Många barn kommer att födas, och många kommer att flytta hit. Vi behöver alla bo någonstans. Vi behöver alla resa både till och från. Vi behöver också jobba, och vi behöver få hit fler företag.

Den här debatten handlar om hur vi vill att Stockholm ska se ut om 30 år eftersom borgerligheten, Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna tillsammans, på det här sättet har infört en 30-årig mandatperiod.

Bromma flygplats är lika stor som Östermalm. På Östermalm bor många människor. Med det här avtalet låser ni en markyta lika stor som Östermalm för annan typ av verksamhet än flyg i 30 år framöver. Det betyder att de bostäder som skulle kunna ha byggts på Bromma måste byggas någon annanstans. De måste byggas någon annanstans på grönmarker, möjligen på Gubbängsfältet, möjligen på Högdalstopparna, möjligen runt Magelungen eller möjligen på något annat grönområde runt i staden som jag trodde att många av oss var överens om att behålla som just grönområden. Det finns ingen annanstans att bygga i Stockholm än på den mark vi faktiskt har. Det finns liksom ingen annan mark att uppfinna.

Att ni nu väljer att satsa på Bromma i 30 år framöver betyder också att regionen signalerar att vi inte orkar samla oss kring en flygplats. Vi signalerar också att vi inte orkar satsa på tåget. Det kommer att bli relativt sett dyrare att flyga med tåget eftersom vi måste subventionera flyget från Bromma. Det är inte gratis att satsa på

Bromma, varken när det gäller alternativ för var vi ska bo någonstans eller när det gäller var vi ska resa någonstans ifrån.

Politik handlar både om att vilja och om att välja. Majoriteten varken vill eller väljer med det här avtalet, och det kanske är det som är det sorgligaste med det hela. Jag hoppas att mina barnbarn kanske sitter i den här fullmäktigesalen om 30 år och fattar klokare beslut än vad den här fullmäktigeförsamlingen kommer att lyckas med om två veckor.

Bifall till återremissen! Jag hoppas att ni då kommer att svara på frågan: Vad kostar det för staden att bryta avtalet i förtid? Det är det minsta vi kan begära.

Anförande nr 207

Borgarrådet E d h o l m (fp): Herr ordförande! Carin Jämtin hade mycket stora möjligheter att såsom ledamot av Sveriges regering under den förra mandatperioden se till att Luftfartsverket hävde det avtal som då fanns. Det avtalet, liksom det här avtalet, var ett helt vanligt avtal. Är båda parter överens om att bryta avtalet kan man göra det. Regeringen hade kunnat ge det uppdraget till Luftfartsverket. Carin Jämtin hade möjlighet att både vilja och välja men tog inte den chansen, liksom övriga socialdemokrater i den regeringen. Det är detta som är det stora hyckleriet. När ni hade makten både i Rosenbad och här i stadshuset ansträngde ni er inte för att lägga ned Bromma flygplats. Det beror på att ett sådant beslut vore i grunden felaktigt.

Anförande nr 208

Borgarrådet J ä m t i n (s): Jag vill påminna borgarrådet Edholm om att vi är valda som stockholmarnas företrädare i den här fullmäktigeförsamlingen och inte som landets.

Ni har återigen valt att skriva under ett avtal utan uppsägningsklausul och utan möjlighet för stadens invånare att besluta om någonting annat för 30 år framöver. Samma sak gjorde Ulf Adelsohn med det förra avtalet. Jag vet inte riktigt hur ni ser på stockholmarnas förmåga att besluta. Jag tycker att det är odemokratiskt med ett avtal på 30 år som stockholmarna inte kan omförhandla.

Anförande nr 209

Borgarrådet S a m u e l s s o n (kd): Återigen hör vi de höga bröstitonerna från oppositionen, Carin Jämtin. Du talar om att vilja och välja. Var fanns viljan och var fanns valet under den förra mandatperioden och under den förrförrförra mandatperioden när ni både hade regeringsmakten och makten här i Stockholms stad? Det finns inget försvar för det som ni gör nu när ni är i opposition. När ni sedan kommer till makten gör ni ingenting.

Bromma har funnits sedan 1936. Det har funnits otaliga möjligheter för Socialdemokraterna att lägga ned Bromma sedan dess om ni hade velat och valt det.

Anförande nr 210

J o a k i m L a r s s o n (m): Borgarrådet Jämtin har sagt flera gånger i den här debatten att det är ett stort bekymmer med 30-åriga avtal. Då blir du nog ändå svaret skyldig. Passa på nu i kontrareplikens om du tar den. Hur länge står era hus på plats? Ska de hus ni ska bygga på Bromma flygplats stå i 25 år? 30 år måste ju vara för mycket eftersom barn om 30 år ska kunna riva upp besluten. Eller ska du begära att de ska riva husen för att göra en flygplats? Det blir naturligtvis kortsiktigt.

Jag vet inte hur många gånger jag får in avtal i den här staden som är 30 år gamla. Nu har vi fokuserat på 30-åriga avtal. I kommunstyrelsen ska vi under våren behandla 25-åriga arrendeavtal för kolonister har jag konstaterat efter att ha fått en del mejl. Jag har konstaterat att det finns ett hus här borta som någon av er har skrivit ett avtal om som visst skulle gälla för evigt. Det ligger här bort vid Centralbron. Det avtalet var kanske lite speciellt.

Anförande nr 211

Borgarrådet J ä m t i n (s): Jag tycker att det är tråkigt att man inte bestämmer sig för vad vi vill satsa på. Vi i den här staden har kommit överens om att vi vill vara The Capital of Scandinavia. Trots det är vår stora utrikesflygplats bara den tredje flygplatsen i Skandinavien. Detta måste vi göra någonting åt. Så länge vi inte kan bestämma oss för vad vi vill satsa, för det kan inte majoriteten i den här salen göra, kommer inte Stockholm att bli det största och viktigaste stället att resa till och från. Näringslivet kommer inte heller att utvecklas tillräckligt väl. Vi har ett starkt näringsliv, och det ska vi fortsätta och stödja på olika sätt. Problemet är att man måste bestämma sig och satsa på en stark flygplats, på inrikeståget och söderut i form av Skavsta.

Anförande nr 212

E i e H e r l i t z (mp): Ordförande, fullmäktige! Jag vet att borgerligheten talar i väldigt varma toner om att återskapa staden, det vill säga den typen av stad som har slutna kvarter, gårdar, gator och där det är ganska smalt och tätt överallt. Det finns alla möjliga skäl för det, till exempel att det är ett bra underlag för kollektivtrafik. Men det handlar också om sådana saker som att man ska kunna sitta ned på en lugn, tyst gård där det kanske finns lite odlingar och andra avkopplande sysselsättningar.

Men hur är det? Jag berättade nyss om när jag bodde i Högalid och på Kungsholmen. Sådana här gårdar inne i staden gör att ljudet från flyget förstärks väldigt. Jag har inte sett några utredningar där man har tittat på dessa saker. Det kan vara ett medelbuller som borgerligheten kanske anser att vi får tåla, men det finns en rad ställen, och det kommer att finnas sådana ställen ju mer av denna slutna stad vi bygger, där det bullrar betydligt mer än medeltalet.

Det rimmar alltså dåligt att slåss för att hålla kvar en närflygplats samtidigt som ni vill arbeta för att återskapa staden. Jag tycker att ni ligger i otakt med er själva. Det är gammaldags att ha en bullrande flygplats nära en stad.

Anförande nr 213

Borgarrådet R u w a i d a (mp): Nu har vi haft en ganska lång debatt om Bromma. Jag blir väldigt orolig över att majoriteten inte väljer att ta ett klimatansvar. Förra året, 2007, ökade flygtrafiken i Sverige med 6 procent. Vi har haft ökning av flygtrafiken till en nivå som inte är hållbar. I det här avtalet räknar man med en ökning av flygtrafiken med hela 23 procent under den här perioden. Det är inte hållbart.

Vi kommer att vara tvungna att ändra våra resmönster och våra resvanor. Det har delar av näringslivet redan insett. Man har till exempel infört en resepolicy där man måste tala med sin närmaste chef och motivera varför man väljer flyget före andra alternativ. Något sådant väljer man inte att göra i staden. Enligt stadens resepolicy ska man välja flyget om flyget är billigare än tåget. Vi måste som privatpersoner och speciellt som arbetsgivare ändra hur vi träffas och möts om vi ska kunna möta den framtida klimatutmaningen.

Sedan handlar det om hur vi bygger stad. Flera har varit inne på det här i dag. Luftfartsverket skriver själva att de tror att bullernivåerna kommer att höjas med det ökade antalet flygresor. Det är ett problem i staden både med diffusa utsläpp och med buller. Dagens flygtrafik går att flytta till Skavsta och Arlanda. Det är inga problem. Utrymmet finns. I dag föreslår ingen opposition att vi ska minska flygtrafiken även om vi i Miljöpartiet tycker att det är rätt. Det handlar om att flytta från stadens kärna till Arlanda och Skavsta som är två väl fungerande flygplatser.

I stället subventionerar man flygresandet genom att upplåta marken så enormt billigt att det är pinsamt. Hade vi i stället satsat de resurserna på att utveckla kollektivtrafiken eller på ett miljöteknikkuster skulle vi stå redo inför framtiden. Varför ska den här majoriteten binda upp Stockholm i sex mandatperioder och sex eller sju val med ett avtal utan uppsägningsklausul? Det är inte bra.

Anförande nr 214

Borgarrådet A x é n O l i n (m): Jag blir liten häpen över den här diskussionen som handlar om utsläppen och klimatförändringarna. Du vet säkert lika väl som jag, Yvonne Ruwaida, att flyget står för 1 procent av koldioxidutsläppen i Sverige. Transportsektorn står för en tredjedel. Det är allvarligt, men flyget står för 1 procent. Dessutom vet du att om vi flyttar de flygplanen till Skavsta eller Arlanda blir inte utsläppen mindre där heller. Det är de totala utsläppen som i så fall är ett problem.

Det ska du åtgärda genom att bygga 50 000 bostäder där. Eller har inte ni heller det förslaget? Vänsterpartiet vill ha 4 000. Men 50 000 är det förslag som Naturskyddsföreningen har presenterat. Vad ger 1,2 miljoner bilresor i månaden, om man bara åker till och från jobbet, i koldioxidutsläpp, Yvonne Ruwaida? Berätta hur det påverkar klimatet om det blir en normalt bilåkande befolkning som flyttar till Bromma! Eller ska vi stänga in dem i ett reservat där man inte kan åka kollektivtrafik och inte åka bil? Tala om hur det påverkar klimatet i stället för att tala som om flyget är den största boven när det gäller koldioxidutsläppen! Det är ju inte sant.

Anförande nr 215

Borgarrådet R u w a i d a (mp): Jag skulle verkligen önska att finansborgarrådet lite oftare räknade ut vad ett politiskt beslut skulle innebära i ett ökat antal bilresor. Det skulle vara något som staden verkligen skulle behöva. Vi tror absolut inte att man kan bygga en stad och öka antalet bilresor. Det vet Kristina Axén Olin. Men Kristina Axén Olin vill bygga på en massa ställen och har höjt normen för antalet bilar per lägenhet just för att öka antalet bilresor i staden.

Jag vet inte vad Kristina Axén Olin har läst på. I Kyotosammanhang mäter man inte hela flygresan. Man mäter de första 200 metrarna, själva landningen och själva uppfarten. Då utgör flygtrafiken en sådan liten del som Kristina Axén Olin talar om. Tyvärr är Sverige, och speciellt Stockholm, sämst på två saker. Det är att antalet flygresor har ökat markant och att konsumtionen från andra länder har ökat markant. Det mäter man inte i Kyotosammanhang. Men bara för man inte mäter det innebär det inte att det inte finns statistik. Flyget och koncessionen är de stora klimatbovarna och står för 30–40 procent av stockholmarnas koldioxidutsläpp. Det är där vi måste ta krafttag.

Anförande nr 216

M i r j a R ä i h ä J ä r v i n e n (s): Ordförande, fullmäktige! Vi har pratat mycket om vallöften i dag. Jag ger er rätt. Ni lovade att ni ska spara Bromma, men ni lovade också att bli det nya arbetarpartiet, där känner nog många sig lurade.

Jag har fått väldigt många brev om Bromma flygplats. Det har säkert alla ni också fått. De har varit från barnläkare och från individer. Barnläkarna oroar sig för barnens hälsa. Jag fick ett brev som jag funderade väldigt mycket över. Jag skulle vilja läsa ett kort stycke av det för att visa vad det handlar om för den enskilda individen, den lilla människan.

Min son bytte sin fina men dyra tvåa i Sundbyberg mot en underbar liten etta vid Spångavägen. Även den var en hyresrätt. Nu hade han hittat sin idealbostad med utsikt mot äppelträd och syrener, trodde han tills han förstod att han var lurad. Flyget till och från Bromma skapar ett inferno av buller, vibrationer och avgaser, men han kan inte tänka sig att lura någon annan, så där sitter han. Vad vill du att jag ska säga till honom?

Jag får väl skriva att han får sitta där 30 år till eftersom han upplever situationer så här.

Samtidigt skulle jag vilja koppla det här till det som exploateringsnämnden håller på med när vi markanvisar. Samtidigt som Moderaterna och resten av stödpartierna inte vill bygga på Bromma flygplats sitter vi och markanvisar tio radhus för att byggas i ett parkområde i Bromma eller ett litet flerfamiljshus med tio lägenheter. För mig är det totalt obegripligt att vi sitter och tar markplättar i Bromma när vi skulle kunna bygga något lite större.

Finansborgarrådet oroar sig väldigt mycket för ökad trafik vid bostadsbyggnationer. Ska jag uppfatta den här debatten så att ni är emot bostadsbyggande? Oaktat var vi bygger genererar det de facto mer trafik.

Jag yrkar bifall till vår reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 217

Borgarrådet H a m i l t o n (m): Herr ordförande! Jag undrar vem det är som är lurad. Det brev som Mirja har fått har vi fått allihop i den här fullmäktigesalen skulle jag tro. Det är väl ingen som inte har förstått att det är ett cirkelbrev som någon har skickat ut. Precis som sades här tidigare i talarstolen torde det inte vara någon nyhet att Bromma flygplats har funnits sedan 1936.

Sedan tycker jag också att den argumentering som Socialdemokraterna har här när man pratar om samverkan i länet och så vidare är intressant. Men det ni förespråkar är helt enkelt att Arlanda ska ta över hela den verksamhet som finns på Bromma. Vad tycker era partikamrater i Sigtuna om det? Speciellt i ett läge där vi vet att det finns ett koncessionsavtal på Arlanda där Luftfartsverket redan i dag är rädda för att det ska bli ökad trafik eftersom de då inte kan fortsätta att bedriva verksamheten som då bokstavligen går i taket. Den frågan har ni över huvud taget inte berört i det här sammanhanget.

Anförande nr 218

M i r j a R ä i h ä J ä r v i n e n (s): Ordförande, fullmäktige! Jag tycker att det är rätt roligt att när man får brev från medborgarna bedömer miljöborgarrådet att det är nys och inte någonting att lyssna på. Det tycker jag är lite underbart. Vi får väl se vad valresultatet blir nästa gång eftersom ni till och med säger att ni inte vill lyssna på människor.

Anförande nr 219

A n n - K a t r i n Å s l u n d (fp): Ordförande, fullmäktige! År 2006 gick Folkpartiet till val på att bevara Bromma flygplats långt efter 2011. Det stod i vårt kommunala handlingsprogram, och det fanns med i våra broschyrer. Det fanns inte en enda folkpartist i någon av våra valstugor i Stockholm som inte gav det beskedet. Alla väljare som var intresserade och engagerade i frågan fick ett klart och tydligt besked. Nu är det dags att infria det löftet. Varför det? Jo, därför att Stockholm behöver Bromma som ett komplement till Arlanda. Vi behöver en citynära flygplats. På vägen från huvudstad till världsstad skulle det vara både kortsiktigt och dumt att med berätt mod lägga ned flygplatsen och kraftigt försämra kommunikationerna till Stockholm.

Önsketänkanden om att trafiken från Bromma helt skulle kunna ersättas med tåg är inte realistiska i dagens läge. Önsketänkandet att på kort sikt hitta en bra ersättningsplats för en citynära flygplats är inte heller realistiskt. Önsketänkandet att Luftfartsverket skulle göra viktiga och nödvändiga investeringar utan att veta att flygplatsen kommer att bli kvar en längre tid är inte heller realistiskt.

Nästan alla som i dag bor i de näraliggande stadsdelarna har flyttat dit och vetat om att de skulle bo nära en flygplats. De har ändå valt att ta det steget, och de har varit beredda att betala mycket bra för sitt boende. De här bostadsområdena är attraktiva.

Det här avtalet ger förutsättningar för den behövliga upprustningen av flygplatsen. Det är avtalets längd som gör att planeringsförutsättningarna förbättras och spelreglerna blir tydliga. Det här avtalet gör det möjligt att bygga mer i området, men det som i dag begränsar byggandet är inte markbrist utan överfulla trafikleder.

Miljöpartiet vill ha en folkomröstning om Bromma flygplats framtid. Till er vill jag säga att det faktiskt redan är gjort. I valet 2006 gick alla majoritetspartier i Stockholm till val på att bevara flygplatsen. Vi vann det valet.

Berit Kruse talar om Flysta. Det ligger faktiskt i min stadsdel Spånga-Tensta. Vi svarade på den här remissen. Vi annonserade tydligt så att medborgarna skulle kunna komma och ha synpunkter på den öppna delen. Det var en eller möjligtvis två av de 20 som kom som hade några som helst synpunkter på Bromma. Så intressant var den frågan för dem som bor i Flysta. Villorna i Flysta är också väldigt dyra.

Till Yvonne Ruwaida skulle jag vilja säga att en stor del av ökning av flygtrafiken, som du säger, beror på att vi har fått det så bra på grund av högkonjunkturen. Det är många som reser på långväga semesterresor. Det kanske är dags för dig att stoppa alla svenskars resor till Thailand.

Bifall kommunstyrelsen!

Anförande nr 220

J a n V a l e s k o g (s): Som vi har sagt tidigare är det inget problem att flytta över reguljärflyget till Arlanda. Det kan ni kolla med Luftfartsverket också. Det är inte det som är problemet, utan det är beslutsfattarflyget, som det heter. Man kan tycka att det är rimligt att man har betydligt kortare tid än 30 år när man ska utreda förutsättningarna för att flytta det på ett bra sätt till andra alternativ, för det är klart att det går att ordna.

Du berättar att ni gick till val på att förlänga avtalstiden. Jag undrar om ni var ärliga och verkligen skrev 30 år. Det tror jag inte. Om ni hade gjort det tror jag att ni hade fått en mycket stark motreaktion.

Anförande nr 221

A n n - K a t r i n Å s l u n d (fp): Jag tror att jag kan göra mig till tolk för många. Jag bor själv i de västra förorterna. Precis som det finns några som blir störda finns det väldigt många som inte blir störda. De har levt och vuxit upp med flygplatsen och har ingenting emot den.

Du tycker att all trafik kan flyttas över till Arlanda. Och där finns det en aspekt till som man inte har tagit upp, och det är att det är bra att ha två flygplatser eftersom det också är en säkerhetsfråga.

Anförande nr 222

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (mp): Kruxet är att buller påverkar hälsan utan att man är riktigt medveten om det, Ann-Katrin. Det sker bland annat en blodtryckshöjning, och det är man kanske inte alltid medveten om.

Dessutom tror jag att näringslivet skulle gynnas mycket mer av att vi gör en miljöanpassad stadsdel, ett nytt Hammarby sjöstad. Det har haft en oerhört bra effekt när det gäller besöksnäring och miljöteknik. Vi behöver bygga nya Hammarby sjöstad. Det är dags att satsa på detta nu. Och varför då inte på Bromma? Det kan bli en fantastisk, funktionsblandad stadsdel. Näringslivet är förresten mycket mer på bettet när det gäller miljötänkande än Moderaterna och Folkpartiet i den här salen.

Avtalet är så oerhört oförmånligt för Stockholm. Det medger en ökning av flygtrafiken. Det innebär också begränsningar i möjligheten att använda styrmedel för att påverka flygtrafiken, det vill säga begränsning av flygplatsens kapacitet och landningsavgifter, som staden råder över. Avtalet innebär att staden måste bekosta en trafikplats till en ospecificerad kostnad. Det är s. 2, 7 §, sista meningen. Det tar resurser från annat. Avtalets konstruktioner med rätt för Luftfartsverket att omförhandla ersättningen till staden när det gäller parkeringsverksamheten är också oförmånligt etcetera.

Anförande nr 223

A n n - K a t r i n Å s l u n d (fp): Det är tydligt att du och jag har olika syn på betydelsen av tillväxten för Stockholm. Du gör dig också till tolk för näringslivet och talar om vad de inte förstår, men Handelskammaren har ju uttryckt väldigt tydligt hur viktig flygplatsen är för Stockholm. Det är väl bra om de får föra sin egen talan.

Frågan om avtalet är förmånligt eller inte måste ses i ett betydligt större sammanhang. Det handlar om tillväxt och om hur vår region ska växa och utvecklas. Detta är en del av det, och vi måste resonera på precis samma sätt på många andra områden.

Anförande nr 224

P e r A n k e r s j ö (c): Ordförande, fullmäktige! I Berlin har man slutligen beslutat att stänga den anrika, citynära flygplatsen Tempelhof. Anledningen är att den är omodern. Det finns också konflikter med intressen för nybyggnation och utveckling. Man ska i stället satsa på storflygplatsen utanför staden. Samtidigt skriver det ansedda internationella magasinet Monocle om tågindustrins framfart i Europa. Det tyska Deutsche bahn är en av de aktörer som tar allt fler affärsresenärer från flyget. Bakom succén ligger bland annat en stor satsning på nattåg som visat sig vara mycket konkurrenskraftiga eftersom affärsmännen slipper gå upp klockan fyra på morgonen och rusa i väg till en flygplats utan i stället kan komma fram utsövda, nyduschade och vattenkammade till mötet på bortaplan. Det är något som de unga, kreativa och moderna affärsmännen i Europa verkar uppskatta mer och mer.

Vi centerpartister är inte motståndare till flyg. Jag vill gärna säga det. Flyget behövs i dag. En vän till mig som är pilot säger, med ett leende som bara en riktig flygentusiast kan ha, att det finns underbara, nya maskiner som har blivit förhållandevis miljövänliga. Om vi ska ha Bromma kvar hade det varit trevligt att se de maskinerna

där, men i så fall skulle ni nog ha skrivit lite mer bindande formuleringar om det i avtalet.

Vi centerpartister är inte motståndare till inrikesflyg heller. Det behövs även om det långsiktiga målet måste vara att satsa på utbyggnad av tåg, gärna höghastighetståg mellan storstäderna. Däremot är vi motståndare till Brommaflyget. Det är vettigt år 2008 att starta och landa stora passagerarplan i tätbebyggda områden med låg inflygning över hela staden. Det handlar om bullret, luftmiljön och säkerheten, och det är så onödigt. Alternativen finns till viss del redan, och fler är på gång, inte minst när Ostlänken byggs om några år och vi stockholmare kan åka till Skavsta på 35 minuter.

Vi förordar en ansvarsfull utfasning av verksamheten, inte en tokavveckling, samtidigt som staden engagerar sig med hull och hår för att få fram alternativen på allvar. På fältet vill vi ha en begränsad bostadsbebyggelse med god kollektivtrafikförsörjning. Det ska vara en bebyggelse som kan smälta in i västerort och hanteras av de vägar och broar som finns där. I dag rör sig mellan 3 500 och 5 000 bilar till och från flygplatsen. Det tycker vi är ett bra riktmärke för hur mycket som kan byggas där när man väl gör det när flyget har flyttat.

Ordförande! Med de här orden vill jag yrka bifall till min skrivning i kommunstyrelsen. Centerpartiet anser att det här ärendet ska avgöras i dag.

Anförande nr 225

Eva Louise Erlandsson - Slorach (s): Ordförande, ledamöter! Det här ärendet är mycket uppseendeväckande och faktiskt väldigt upprörande också, och inte enbart för oss oppositionspolitiker som körts över med bulldozers utan även för alla dem som drabbas av Brommaflygets störningar. Det finns många sådana. Det gäller alla dem som bor under Brommas flygkorridor med flygbränsle, buller och ständigt hot att något ska hända dem. Gamla kälvestabor kommer mycket väl ihåg vad som hände 1977 då 22 personer dog och en ännu större katastrof hade kunnat hända. Det är märkligt hur en politisk majoritet så okänsligt nonchalerar människor och deras levnadsvillkor.

Ja, Ulla Hamilton, Ulla Jansson, vars son har drabbats, är en av dem. Hon har skickat 101 brev till oss. Jag ringde henne i går, för jag hann inte svara brevlades. Jag tog hennes brev på allvar. Jag tycker att det är uppseendeväckande att en moderat företrädare högt uppe i beslutshierarkin avfärdar en medborgares seriösa brev med att det skulle vara ett massutskick. Det är trist.

I dag vill alliansen med Moderaterna i spetsen besluta om ett kontrakt som löper på 30 långa år. Få av oss här kommer att vara aktiva under avtalsperiodens längd. Ni avhänder er allt ansvar för vad som kommer att hända och de miljökonsekvenser som detta medför nu och under våra barns och barnbarns aktiva liv. De kan nämligen inte göra något, för det finns ingen uppsägningsmöjlighet från stadens sida.

Så här får det helt enkelt inte gå till. Det är ett maktspel som inte passar vårt land och våra folkvalda politiker. Det är ett odemokratiskt och nonchalant spel med medborgarna och deras demokratiska rättigheter i fria val. Vi socialdemokrater, och många

med oss, protesterar kraftigt mot detta övergrepp på Stockholms miljö och mot denna nonchalans mot oroliga invånare. Jag hoppas att det noterades här i denna sal vad som pågick här utanför med protester tidigare i kväll. Är ni helt kalla inför dessa människors oro?

Vi ser här också en oenig och splittrad allians. Centerpartiet är emot och utanför. Det är märkligt att Centerpartiet på regeringsnivå inte kunde stå emot detta miljömässigt och demokratiskt horribla kontrakt. I denna sal har Centern ingen chans, det vet vi.

Till sist har jag en fråga till Kristina Axén Olin. Mirja ställde den förut också men fick inte svar på den. Är ni emot att bygga bostäder i Stockholm?

Jag yrkar på återremiss enligt Socialdemokraternas förslag i kommunstyrelsen.

Anförande nr 226

Borgarrådet H a m i l t o n (m): Herr ordförande! Hon ska självfallet få ett svar av mig. Hon kommer att få precis samma svar som det som jag gav här i fullmäktige. Jag ville bara göra församlingen uppmärksam på att Mirja inte var ensam om att ha fått detta brev, vilket kanske var intressant för övriga att känna till.

När man lyssnar på den här debatten låter ungefär som om vi kommer att tillåta en verksamhet där man kommer att kunna ägna sig åt precis vad som helst. Det finns inga miljöanalyser över huvud taget. Det finns inga tillstånd som den här verksamheten ska ta hänsyn till. Men den här verksamheten ska faktiskt underställas en prövning enligt miljöbalken. Där ska man göra alla de olika analyser som ni påpekar. Den här verksamheten är tillåten i dag. Jag misstänker att den verksamheten också kommer att vara tillåten framöver. Vi har en lagstiftning och en domstol för att man ska kunna göra den här prövningen. Jag tycker att det är väldigt bra att vi har ett långt avtal som innebär att Luftfartsverket kan göra de investeringar som vi har pratat om tidigare.

Låt mig svara på frågan om skadestånd. Det finns ingen människa som i förväg kan tala om exakt vilket skadestånd det kommer att bli om man bryter ett avtal. Det här avtalet skiljer sig inte från alla andra avtal i den delen.

Anförande nr 227

E v a L o u i s e E r l a n d s s o n - S l o r a c h (s): När det gäller alla de hälsoeffekter som kommer att uppstå på grund av att det finns så många flygplan i rörelse över Bromma kan jag läsa innantill i hälsoskyddsnämndens, där Ulla Hamilton är ordförande, remissvar. Om Luftfartsverket väljer att låta trafiken på flygplatsen uppgå till de nivåer som avtalet medger, det vill säga 80 000 flygrörelser varav 20 000 med ett certifieringsvärde upp till 89 decibel, bedömer förvaltningen att villkoret överskrids, det vill säga bullret kommer att överstiga 55 decibel, utanför det område som specificeras i villkoret.

Det är alltså redan på väg nedför.

Anförande nr 228

B j ö r n L j u n g (fp): Herr ordförande, fullmäktige och åhörare! Det blev något fel när jag tryckte på knappen förut. Jag kom aldrig in, så jag fick ta en replik i stället, och det kan man också göra. Långsiktighet är en sak. Ett annat ord som finns för något som är mycket lång tid är evighet. Evighet var exakt vad ni vill använda under förra mandatperioden när det gällde all skog och mark Stockholms stad ägde och alla bostäder som de kommunala bostadsbolagen ägde. Ni ville lägga dem i stiftelser, och de skulle vara där för evigt. Varför ville ni göra det? Jo, därför att ni ville förhindra att de användes på annat sätt. Det är ett exempel. Ni säger nu att vi skriver ett långsiktigt avtal på 30 år för att näringslivet ska kunna få behålla flygplatsen, för att vi ska kunna resa därifrån och för att ge goda förutsättningar för långsiktiga investeringar. Då säger ni att det är odemokratiskt. Om långsiktigt är odemokratiskt, vad är då evigt?

Anförande nr 229

P e r A n k e r s j ö (c): Eva Louise Erlandsson-Slorach försöker få det till att det är regeringen som förlänger avtalet och pekar på att Centerpartiet där borde ha agerat på ett annat sätt. Då ska jag upplysa Eva Louise Erlandsson-Slorach om att det här och nu, eller möjligtvis om två veckor, som vi avgör det här ärendet. Det är inte regeringen som gör det. Det är stockholmarna som avgör vad som händer på Stockholms mark och inte regeringen även om vi vet att vissa partier i den här salen tycker om att blanda ihop de sakerna.

Det är flera här som har exemplifierat hur Socialdemokraterna har haft chansen att göra någonting åt det här tidigare. I den här talarstolen den 25 januari 1993 sade Mats Hulth, socialdemokrat, följande: Vi socialdemokrater kommer, när det blir en ny majoritet här i salen, att stänga Bromma flygfält. När vi får en ny regering i det här landet, och det lär inte dröja länge, kommer den att ha samma målsättning.

Vad blev det av det?

Anförande nr 230

E v a L o u i s e E r l a n d s s o n - S l o r a c h (s): Då måste jag upplysa Per Ankersjö om att det är regeringen som godkänner det här avtalet, och man har gjort det redan den 15 november. Då biföll de en hemställan om godkännande av avtalet. Du måste nog läsa på lite, Per Ankersjö. Regeringen har gått igenom det här avtalet och godkänt det. Centerpartiet har tydligen inte gjort någonting där, och inte kan du göra någonting här heller, och det är ju jättetråkigt.

Anförande nr 231

G u l a n A v c i (fp): Herr ordförande! En del talare på vänsterkanten har med visst fog sagt att den här debatten engagerar väldigt många i den här församlingen. Det är jag beredd att skriva under på. Det är väldigt viktigt att den här debatten får stort utrymme, vilket den har fått i kväll. Jag tycker att den också blottar oppositionens utvecklingsvisioner för Stockholms framtid. Man märker klart och tydligt att med den ståndpunkt som finns på den här sidan salen vill man i praktiken ta bort de två absolut viktigaste verktygen för att se till att Stockholm får ett starkt och

dynamiskt företagsklimat. Man tar bort de kommunikationer som är viktiga för att företagarna här i Stockholm ska kunna röra sig snabbt mellan Stockholm och andra städer i landet och tvärtom. Därför är den här debatten väldigt viktig.

Herr ordförande! Stockholm är en del av Sverige. Stockholm är en del av Norden. Stockholm är en del av Europa och övriga världen. Ska vi kunna vara med och konkurrera och se till att våra företag har hög status så att vi kan vara med på topp-tio-listorna runt om i Europa måste vi också kunna erbjuda företagarna och näringslivet det som behövs för att de ska kunna vara med i den internationella konkurrensen. Det förutsätter att vi, förutom att ha en flygplats på Arlanda och en på Skavsta, också har en citynära flygplats så att vi kan röra oss fritt och väldigt snabbt.

I debatten har Vänsterpartiet sagt att Bromma flygplats är omodern. Vad är då modernt? Är det att vi i väntan på att ni ska komma med alternativ ska erbjuda företagarna häst och kärra för att de ska kunna ta sig fram och tillbaka? Ni har inget alternativ att komma med.

Herr ordförande! För inte så länge sedan var jag själv ute på bostadsmarknaden som spekulant. Jag kollade på några objekt i Bromma. Det var inte bullret som avgjorde att jag inte kunde köpa en lägenhet eller en villa där. Det var priset. De är inte så att de som bor där ute har blivit tvingade att flytta dit. Vi har hört en del debattörer som säger att de blir störda av det ena och det andra. Det är olika faktorer som påverkar deras liv. Men majoriteten av dem som bor i Bromma i anslutning till flygplatsen vet att Bromma flygplats finns. De vet att det är ett visst buller. Man kan inte, i den här seriösa debatten, säga att man ska avveckla någonting men man vet inte vad man ska ha i stället. Vi behöver ha lite seriositet i den här debatten.

Med de orden vill jag bifalla kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 232

S t e l l a n H a m r i n (v): Gulan tillhör ett parti som vill minska utsläppen av klimatgaser i det här landet med 30 procent och dessutom köpa minskningar för mer än 10 procent i resten av världen. Här i Stockholm vill samma parti öka utsläppen av klimatgaser från flyget och vägtrafiken genom att bygga nya motorvägar runt Stockholm och permanenta Bromma. Jag undrar nu: Vilka områden i Sverige ska tvingas minska sina utsläpp ännu mer för att det nationella målet ska kunna uppnås?

Anförande nr 233

G u l a n A v c i (fp): Det är bra om Stellan kan hålla sig till sanningen här. Vi vill ha alternativ. I väntan på de alternativen – det är inte så att man bara över en natt kan tala om att så här ska det vara – måste man ha kvar Bromma flygplats. Det är oerhört viktigt. Om Stockholm ska kunna vara en storstadsregion där det finns en stark motor för att välfärden ska kunna fortsätta att vara på en bra nivå måste vi också hitta dessa alternativ. Det vill vi också göra, men vi tar ansvar för Stockholm, för Stockholms framtid och Sveriges framtid. I väntan på ett alternativ är vi inte beredda att lägga ned Bromma flygplats. Det vore att driva en ansvarslös politik.

Anförande nr 234

Borgarrådet L i v h (v): Ordförande, fullmäktige! Jag tror inte att någon från Vänsterpartiet har sagt att Bromma är omodernt. Däremot har jag sagt att det är väldigt omodernt att ha en flygplats mitt i ett bostadsområde.

Jag tycker att det är otroligt märkligt att just företagarna i Stockholm är så beroende av den här flygplatsen och att Stockholm absolut inte kan utvecklas om vi inte har en så kallad citynära flygplats. Göteborgsregionen växer ju så det knakar. Malmöregionen växer också så det knakar. Det är väldigt konstigt att företagare som ska till Göteborg och Malmö inte har några större problem att ta tåget som hamnar mitt i staden till skillnad från företagare som absolut ska till Stockholm.

Sedan tycker jag att man kan fråga: Nära för vem? Alla företag ligger faktiskt inte mitt i centrum. En del företag finns i västerort och en del i Skärholmen. Det är också en del av visionen för den här staden att det ska utvecklas olika företagscentrum i olika delar av staden.

Jag skulle ytterligare en gång vilja ta upp det hot som jag tycker att de borgerliga kör med på ett väldigt dåligt sätt. Man försöker att skrämma Brommaborna med att det ska bli ännu värre med 50 000 lägenheter som kommer att bli otroligt miljöfarliga. Det kommer att bli buller och alla tänkbara olägenheter. Jag vet inte vem som tänker bygga 50 000 lägenheter – inte vi i alla fall. Jag skulle vilja ha ett svar från er på frågan: Hur skulle ni vilja bygga på Årstafältet? Tänker ni inte bygga någonstans i hela staden eftersom ni är så hemskt rädda för buller och trafik?

Vi planerar inte en enda stadsdel i staden utan att tänka på hur kollektivtrafiken ska se ut och hur infrastrukturen över huvud taget ska se ut. Jag tycker att detta är ett skrämskott som ni ska sluta med. Det har ingenting med Bromma flygplats att göra.

Sedan skulle jag vilja ta upp en sista sak. Trafikforskare är överens om att korttidsflyget kommer att minska. Det kommer att försvinna till förmån för spårbunden trafik. Jag tycker att ni måste svara på frågan: Hur har ni tänkt er att kunna säga upp avtalet? Hur ser skadeståndskravet ut om Bromma flygplats förlorar sin attraktionskraft? Kommer Luftfartsverket att ha kvar avtalet och vi får stå för kostnaderna samtidigt som flyget inte kommer att fungera och vi inte kommer att få några inkomster? Jag tycker att den här ekonomiska analysen saknas i ert förslag.

Bifall till Vänsterpartiets reservation!

Anförande nr 235

Borgarrådet H a m i l t o n (m): Herr ordförande! Eftersom Ann-Margarethe Livh inte har klart för sig de grundläggande skillnaderna mellan Stockholm och Göteborg tänkte jag passa på att berätta att det i Stockholm finns ganska många huvudkontor för olika typer av stora företag som inte finns i Göteborg. Vi har ungefär 600 olika branscher i Stockholmsregionen, medan det kanske finns 400 i Göteborg. Att jämföra och påstå att man klarar att åka till Göteborg men inte till Stockholm är som att jämföra äpplen och päron. Stockholm är helt unikt i Sverige när det gäller näringslivsstrukturen. Det är därför som det också är viktigt att de här jobben, de här företagen och de här huvudkontoren finns kvar här i Stockholm.

Anförande nr 236

Borgarrådet L i v h (v): Jag tror säkert att de här direktörerna också klarar av att åka 20 minuter från Arlanda för att ta sig in till sitt huvudkontor i Stockholms city.

Anförande nr 237

M e h d i O g u z s o y (v): Ordförande, fullmäktige! Egentligen vill jag inte förlänga den här debatten. Jag tycker att det har kommit väldigt starka argument från oppositionen för varför man inte ska skriva på det här 30-åriga avtalet. Detta avtal kommer, tvärt emot vad högeralliansen påstår om positiva effekter, att innebära en 30-årig miljökatastrof och en 30-årig ekonomisk förlust. Den här marken arrenderas för en krona, en symbolisk summa. I stället skulle den kunna generera en massa intäkter för Stockholms skattebetalare. Avtalet kommer att innebära ett 30-årigt demokratiskt underskott. De hävdar att de har fått invånarnas mandat att genomföra det här. Som många tidigare har påpekat har de aldrig sagt att det här avtalet kommer att skrivas för 30 år framåt. Det kommer att innebära 30 år av plåga för de människor som direkt berörs när det gäller buller och utsläpp.

Att jämföra detta med bostadsbebyggelse, som moderaterna gör, är som att jämföra tama katter med elefanter. Jag tycker att det är en väldigt märklig argumentation. Moderaterna tycks också plötsligt vara oroliga över att stadens bostadsproduktion kan medföra ökad massbilism. Vi välkomnar den kursändringen. Kommer ni verkligen att sträva efter att de nya bostäder som kommer att byggas i staden ska vara försörjda framför allt av kollektivtrafik och inte av massbilism? Kommer ni att verka för att parkeringsnormen sänks så att människor ska välja alternativa färdmedel och inte individuella transportmedel?

Anförande nr 238

T o r h i l d L a m o (v): Fullmäktige, åhörare! Det har varit en väldigt intressant debatt att lyssna till. Vi hade även tidigare i dag en diskussion om de luftföroreningar som finns i Stockholm. Vi har egentligen i väldigt liten grad diskuterat flygets kostnader nu när vi diskuterar det här avtalet. I praktiken bidrar vi genom det här avtalet till att subventionera flygtrafiken i Stockholm eftersom vi ger en av våra bästa markytor till ett otroligt lågt pris. I dag betalar inte flyget sina kostnader. Låt oss titta på en ganska enkel uträkning.

Om vi får en utökning från 65 000, som är taket i dag, till 80 000 flygresor skulle det betyda att vi får en ökning av koldioxidutsläppen med 35 400 ton. Det är självfallet något som spelar roll för stockholmarnas hälsa.

Det är, som många har sagt, oerhört odemokratiskt att man nu väljer att fatta ett sådant här beslut om ett 30-årigt avtal. Om ni på riktigt tycker att det här avtalet behöver förlängas vill jag säga att det fortfarande flera år innan behöver fatta det eftersom avtalet inte går ut förrän 2011. Jag måste säga att det är väldigt märkligt, oavsett vilken grundständpunkt man har till detta, att man väljer att förlänga avtalet med 30 år så att man inte har möjlighet att riva upp det.

Anförande nr 239

K a r i n H a n q v i s t (s): Ordförande! Så här sent i debatten har faktiskt alla mina argument framförts på ett utmärkt sätt från den här sidan. Jag avstår från ett anförande i kväll. Jag vill bara yrka bifall till återremissyrkandet. Jag skulle gissa att debatten återkommer.

Anförande nr 240

J a n T i g e r s t r ö m (m): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Efter att i drygt 20 år har varit politiskt aktiv i Bromma, i dag som ordförande för Bromma stadsdelsnämnd, är det min bestämda uppfattning att en betydande majoritet av de 63 000 invånarna är positiva till fortsatt flygverksamhet på Bromma. Det bekräftas också av den i dag presenterade Skopundersökningen.

Vi moderater har i alla år haft ett bevarande av Brommaflyget högst upp på vårt lokala partiprogram. På senare år har även Folkpartiet och kd tagit ställning för ett bevarande, och alliansen har som bekant ett mycket brett väljarstöd i området. Det finns många motiv för att bevara flygverksamheten. Det främsta är kanske insikten att en huvudstad behöver snabba och effektiva kommunikationer både till och från staden för sin tillväxt och utveckling. Här tycker jag att siffrorna talar sitt tydliga språk. Bromma är Sveriges tredje största flygplats med 1,8 miljoner resenärer.

Den största resandeströmmen sker morgon och kväll med till stor del affärsresenärer på endagsförrättningar. Här är närhet och snabbhet det avgörande argumentet, och Arlanda utgör faktiskt inte något alternativ då man redan i dag slår i taket vid dessa resandetider på dygnet.

En annan aspekt är oron över vad en bebyggelse på flygplatsen skulle innebära för infrastrukturen. Redan i dag präglas Bromma och västerort som bekant av trafikinfarkter, särskilt i rusningstid. Ett tillskott på kanske 50 000 boende, det vill säga nästan en fördubbling av antalet invånare i Bromma, ter sig orimligt och skulle kräva en omfattande utbyggnad av vägnät och kollektivtrafik, något som det ytmässigt inte finns plats för.

Ytterligare argument är arbetsplatser. Ca 700 arbetstillfällen är direkt relaterade till flygverksamheten. Till detta kan läggas det vidsträckta område av låga industribyggnader, nämligen Ulvsunda industriområde, med ca 10 000 arbetsplatser som successivt skulle trängas undan och försvinna om området exploaterades för bostäder.

Det finns anledning att ta synpunkter på miljö- och bullerstörningar på allvar. Av den anledningen är också flygverksamheten omgärdad av rigorösa bestämmelser. En stor fördel med det nu föreslagna 30-åriga avtalet är det just möjliggör långsiktig planering, investeringar i miljöförbättrande åtgärder, till exempel fysisk dämpning av markbuller, och satsningar på tystare flygplan.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 241

T o r h i l d L a m o (v): Jag har en fråga om den undersökning som refererades till. Jag försökte få ut den från Skop i dag, men det var inte möjligt eftersom det är en beställningsundersökning. Jag undrar: Hur många har man frågat i Bromma? På nätet står det att det är 1 000 personer i Stockholms stad och län. Jag undrar hur många av dessa som finns i Bromma och närliggande stadsdelar. Det vore ganska intressant att få veta det. Jag vill gärna ha hela undersökningen också.

Anförande nr 242

S e b a s t i a n C e d e r s c h i ö l d (m): Herr ordförande! Jag ska försöka hålla mig väldigt kort i denna sena timme. Jag skulle bara vilja göra ett litet påpekande när det gäller markanvändningen. Vi vet alla att vi behöver bygga nya bostadsområden i Stockholm. Det är ingen tvekan om det. Men när vi bygger i Liljeholmen, Hammarby sjöstad och kanske på sikt i Årsta trycker vi ut många industriområden och företagsområden som behövs för en växande storstad. Det finns ett sådant område i Bromma. Det är också en viktig aspekt när det gäller bevara någonting. Alla som älskar staden inser att vi måste ha citynära flygplats så att regionen kan bli en växande och spännande stad också i framtiden.

Jag har en kommentar också. Jag tror inte att frågan om Tempelhof är riktigt avgjord ännu. Är den det? Har folkomröstningen varit? Jaha, just det. Det var tråkigt. Tempelhof är en spännande flygplats och ett kulturmärke.

Som resenär på Bromma varje vecka kan jag säga att den mängd koldioxid och annat som jag skulle spy ut om jag åkte fram och tillbaka till Arlanda två gånger i veckan i stället för till Bromma är ganska substantiell. Jag tror att miljömässig är Bromma också på många sätt ett bra alternativ. Jag gläder mig åt att vi kommer att få ha Bromma några år till.

Anförande nr 243

S t e l l a n H a m r i n (v): Jag vet inte hur Cederschiöld brukar åka till Arlanda, men om du som alla andra vettiga människor åker tåg dit släpper du ut betydligt mindre klimatgaser än om du åker buss eller bil till Bromma.

Anförande nr 244

Å s a R o m s o n (mp): Herr ordförande och några åhörare! Det blev en lång debatt här, och mycket har blivit sagt om processen, om bristerna på insyn och dialog, om bristerna i underlagen och inte minst om miljö och affärsrämsighet. Vi får tillfälle att diskutera detta ärende igen, och jag tror att det är bra. Jag tror att ni inom den borgerliga alliansen tror att en annan process och bättre underlag inte skulle göra någon skillnad, för, som någon sade, ni hade ju redan bestämt er sedan ganska länge och i ert valprogram.

Men hur är det med den kommunala beredningen när vi fattar beslut. Kan vi redan ha bestämt oss och sedan bara trycka på knappen och genomföra? Man kan fundera över vad som egentligen hade hänt om man seriöst hade undersökt näringslivets behov av transporter och inte bara dammat av Handelskammarens kompisenkät. Vad

hade hänt om man tog seriöst på miljöförvaltningens svar med de miljövarningarna i yttrandet och inte upprepat en miljölögn om mindre buller och satsning på miljön? Vad hade hänt om man hade funderat igenom hur de här splittrade åsikterna i den här salen och ute bland stockholmarna borde hanteras? Kanske hade man då inte stoppat huvudet i sanden och sopat dessa åsikter under mattan.

Ett är i alla fall säkert, och det är att avtalet knappast hade blivit mindre ofördelaktigt utifrån stadens intressen om vi hade haft en bättre process och bättre underlag. Det Brommaavtal på 30 år som nu föreslås är en ensidig förpliktelse från Stockholm att avstå stora markområden från bostadsbyggande och trivsam utevistelse under lång tid. Det kommer att bli svårt att bebygga de områden som man vill därför att de kan köra fast i miljöprocessen på grund av de bullerproblem som finns.

Luftfartsverket ska kompenseras om parkeringsinkomsterna blir för små. Det är många sådana saker. Jag tycker att det mest upprörande är att miljökraven är så få. Man ökar faktiskt den tillåtna andelen för de mest bullriga planen. Andelen mest bullriga plan ska vara större i det här 30 år långa avtalet än vad den är i det rådande avtalet. Det kan man knappast kalla ett miljöavtal.

Det har också sagts här att tågtrafik som alternativ för inrikestransport är ett orealistiskt önsketänkande. Men med de klimatscenarier som FN:s klimatpanel har tagit fram bör vi nog fundera på vad som är orealistiskt i södra Sverige där tågtiderna mellan Stockholm och Göteborg är under tre timmar redan år 2008.

Jag yrkar bifall till den gemensamma återremissen.

Anförande nr 245

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (mp): Avtalet är dåligt och behöver arbetas om. Det bör därför återremitteras. Jag påbörjade tidigare i debatten en uppräknning av alla oförmånliga omständigheter i det här avtalet. Jag tycker att en viktig punkt är att avtalet innebär att Luftfartsverket eller annan part som i framtiden kan överta Luftfartsverkets befogenheter enligt 8 §, punkt 1 i avtalet kan kräva ersättning för möjligheten att dra snabbspårvagn genom området. Det är väldigt anmärkningsvärt och oförmånligt för staden. Därutöver har vi bara en krona i arrendeinkomst per år. För några år sedan erbjöd jag ordföranden två kronor i arrende. Det var alltså en 100-procentig ökning av arrendet, men det gick inte.

Utöver det här måste avtalet också innehålla en uppsägningsklausul och dessutom tidsenliga miljögränser. Det måste in kontrollprogram i avtalet. De ska skrivas in i avtalet i enlighet med vad miljöförvaltningen säger. Att hantera miljöfrågan så bristfälligt drabbar generationer av stockholmare.

Som de här barnläkarna skriver är barn känsligare än vuxna för såväl bullerstörningar som luftföroreningar. Det finns dagis som utsätts för bullernivåer på över 89 decibel. Det är vansinnigt mycket. Flera vetenskapliga rapporter visar att skolbarn påverkas väldigt negativt av flygbuller. De presterar sämre i korrekturläsning, pusselläsning och läsförståelse. De har sämre minnes- och motivationsförmåga. Läsning och inläring påverkas väldigt negativt. Att då låta skolor i de här bullerutsatta områdena fortsätta ha de här problemen är oansvarigt.

Dessutom påverkar luftföroreningar barns kroppar betydligt mer än vuxna människors. Jag tycker att det är väldigt oansvarigt också av den anledningen.

Sedan tycker jag att det är en usel markanvändning. Det är ett jättestort område. Vi vill ju bygga fler bostäder, men hela tiden förläggs bostäderna på grönmark och naturmark på olika ställen. I stället bör man hålla sig till översiktsplanen med de utpekade stadsutvecklingsområden, och Bromma är ett av stadsutvecklingsområdena. Det vore ett fantastiskt ställe att bygga en klimatsmart ny stadsdel.

Vi yrkar också bifall till återremissyrkandet.

Anförande nr 246

J o a k i m L a r s s o n (m): Det var många harklingar på vägen upp. Jag inser att man måste vara väldigt försiktig i den här sena timmen, när Brommaflyget för övrigt har slutat gå, och inte reta upp er så att ni går upp i talarstolen. Jag vill bara tacka för den här debatten. Vi ses igen om ett par veckor.